

میتۆد و پښتگاکانی وانه وتنه وهی موزیک

پښتگاو شپاره زانستپه کاب بډ لیکونکی موزیک له پښتگاو نه پراکتیکي

نوسینې

پ.ک.د. چپایی کهمال سه عدی

کورستان - ههولیر

۲۰۲۶

میتۆد و ریڭاڭانی وانهوتنهوهی موزیک

ئامادهکردنی
پ.ی.د. چیاپی کهمال سه‌عدی

ناوی كتیب: میتۆد و ریگاكانی وانهوتنهوهی موزیک

ناوی نووسەر: پ.ی.د. چیاپی كهمال سهعدی

بابهت: هونهری

چاپخانه: هنیقی

تیراژ: ۵۰۰ دانه

دیزاینی بهرگ: م.ی. عادل زرار

نۆرهی چاپ: یهكههه

ژمارههی سپاردن (۶۳۷) سالی ۲۰۲۶ ی بۆ دانراوه

نرخ: ۵۰۰۰

ناوه‌رۆک

- ٧ پښه‌کی
- ١٠ گرنګی نهم پهرتوکه
- ١٢ نامانجه‌کانی نهم پهرتوکه
- ١٥ پهرمرده‌ی موزیک و ریشه‌میژووبیه‌کانی
- ١٨ ریپازمکانی وانه‌وتنه‌وهی هونەر
- ٢١ چۆنیمتی دیاریکردنی ریپازمکانی وانه‌وتنه‌وهی هونەری
- ٢٤ تایبەتمەندییه‌کانی ریځاکانی وانه‌وتنه‌وهی سهرکه‌وتو
- ٢٧ جۆرمکانی ریپازمکانی وانه‌وتنه‌وهی هونەر
- ٢٨ یه‌که‌م: ریځاکانی روونکردنه‌وه و وانه‌گوتنه‌وه
- ٢٩ دووم: ریځاکانی گفتوگو و مناقشه
- ٢٩ سښیم: ریځاکانی نهم‌موونی و پراکتیکی به‌چاودیری ماموستا
- ٣٠ چوارم: ریځاکانی دوزینه‌وه و فیربوونی سهربه‌خو
- ٣١ پښجهم: ریځاکانی فیربوونی به‌کیشه و پرۆژه
- ٣٢ شه‌شهم: ریځاکانی فیربوونی هاوبەش
- ٣٣ که‌سایه‌تی و کاریگه‌رییه‌ دموونی و ژینگه‌یه‌کان له‌سەر تاک و پرۆسه‌ی پهرمرده
- ٣٣ یه‌که‌م: دموونزانی
- ٣٤ دووم: که‌سایه‌تی
- ٣٥ سښیم: کاریگه‌ریی ژینگه
- ٣٦ چوارم: کاریگه‌ریی بۆماوه
- ٣٨ تیۆری که‌سایه‌تی ئهریک فرۆم و په‌یومندی به‌پهرمرده و فیربوون
- ٣٩ یه‌که‌م: ئاراسته‌ی وەرگر
- ٣٩ دووم: ئاراسته‌ی ده‌ست‌به‌سەر‌داگرتن و ده‌ست‌دریژی
- ٤٠ سښیم: ئاراسته‌ی کۆکردنه‌وه
- ٤١ چوارم: ئاراسته‌ی بازرگانی

- ٤١ پینجه‌م: ناراسته‌ی بهر همه‌ه‌نهر
- ٤٣ په‌یومندی تیوری فروم به په‌رومرده‌ی موزیک
- ٤٥ سه‌رچاوه‌کانی فیرکردن و رۆلانی له پرۆسه‌ی په‌رومرده و فیربووندا
- ٤٦ یه‌که‌م: سه‌رچاوه مرو‌بیه‌کان
- ٤٦ أ - فیرکمر
- ٤٦ ب - فیرخواز
- ٤٧ دووم: سه‌رچاوه مادی و ته‌کنه‌لۆژییه‌کان
- ٤٧ أ - کۆمپیوتر و ئامیره زیرمه‌کان
- ٤٧ ب - داتاشو و په‌رده‌ی پیشاندان
- ٤٧ ج - سه‌رچاوه‌کانی ده‌نگ و قیدیۆ
- ٤٨ د - ئامیره موزیکییه‌کان
- ٤٨ سییه‌م: سه‌رچاوه مه‌عه‌وی و زانستییه‌کان
- ٤٨ أ - شنوازی وانهوتنه‌وه
- ٤٨ ب - زانست و زانیاری
- ٤٩ ج - تیورییه‌کانی فیرکردن
- ٤٩ د - هزر و بیرکردنه‌وه
- ٤٩ چوارم: سه‌رچاوه دیجیتالی و ئه‌لیکترۆنییه‌کان
- ٥١ کاریگه‌رییه ئه‌رینییه‌کانی به‌کاره‌ینانی ته‌کنه‌لۆژی له په‌رومرده و فیرکردندا
- ٥١ یه‌که‌م: گۆرینی فه‌لسه‌فه‌ی فیربوون
- ٥٢ دووم: گۆرینی رۆلی فیرکمر
- ٥٢ سییه‌م: گۆرینی رۆلی فیرخواز
- ٥٤ بۆیوستیه سه‌ره‌مکییه‌کان بۆ به‌کاره‌ینانی ته‌کنه‌لۆژیای په‌رومرده‌یی
- ٥٤ یه‌که‌م: کۆمپیوتر و ئامیره دیجیتالییه‌کان
- ٥٥ دووم: به‌رنامه و ئه‌پلیکه‌یشه په‌رومرده‌یه‌کان
- ٥٥ سییه‌م: ئینتەرنێت و په‌یومندییه‌کانی تۆر
- ٥٦ چوارم: توانای مرو‌یی و سواده دیجیتالییه‌کان

- ٥٧ به‌کار هینانی تمکنه‌لوژیا له پسر وهرده و فیرکردندا
- ٥٨ جۆراوجۆری به‌کار هینانی هسته‌مهرمه‌کان له پرۆسه‌ی فیربوون
- ٥٩ یه‌که‌م: هستی بینین
- ٥٩ دووم: هستی بیستن
- ٦٠ سییه‌م: هستی دهمستان و جیه‌جیه‌کردنی کردار
- ٦٠ چوارم: هستی بیرکردنه‌وه و داهینان
- ٦١ پینجه‌م: هاوتره‌بیرکردنی هسته‌مهرمه‌کان
- ٦١ تیبینییه‌کی زانستی له‌سه‌ر رێژمه‌کانی یادکردنه‌وه
- ٦٣ زمانی جهسته و هونه‌ری گه‌یاندن
- ٦٣ جهسته‌ی کارا بو گه‌یاندن
- ٦٤ گه‌یاندن و په‌یوه‌ندی په‌روه‌رده‌یی
- ٦٥ رۆلی زمانی جهسته له وانهوتنه‌وه‌دا
- ٦٥ جهسته و په‌یوه‌ندییه نا زاره‌کییه‌کان
- ٦٦ زمانی جهسته له فیرکردنی موزیکدا
- ٦٧ جۆرمه‌کانی جهسته له پرۆسه‌ی فیرکردن و گه‌یاندندا
- ٦٧ یه‌که‌م: جهسته‌ی کراوه یان کارا
- ٦٨ دووم: جهسته‌ی داخراو یان ناکارا
- ٦٩ هاوسه‌نگی له نیوان جهسته‌ی کراوه و ئارامیی جهسته‌یی
- ٧٠ به‌شه‌مه‌کانی جهسته و رۆل‌یان له پرۆسه‌ی گه‌یاندن و فیرکردندا
- ٧١ یه‌که‌م: دهمچاوی و پروخسار
- ٧١ أ - دهمچاوی کراوه و ئهرینی
- ٧٢ ب - دهمچاوی بیلایین یان ناومند
- ٧٢ ج - دهمچاوی نه‌رینی یان گرژ
- ٧٣ دووم: دهمته‌کان و جوله‌ی دهمت
- ٧٣ سییه‌م: پزیه‌کان و شیوازی و هستان
- ٧٥ به‌کار هینانی جهسته له پرۆسه‌ی گه‌یاندن و وانهوتنه‌وه

- ٧٥ یه‌که‌م: به‌کاره‌ینانی جه‌سته به‌ شیوه‌یه‌کی نا‌کارا و نه‌رینی
- ٧٦ جو‌له‌ی زۆر و بینامانجی ده‌ست
- ٧٦ جو‌ره‌کانی جو‌له له‌ گه‌یانده‌دا
- ٧٧ یه‌که‌م: جو‌له بۆ گواسته‌وه‌ی زانیاریه‌یه ه‌زریه‌یه‌کان
- ٧٧ دووهم: جو‌له بۆ ده‌رب‌رینی ه‌ه‌ست و ه‌ه‌لۆیست
- ٧٨ کۆنترۆلی جه‌سته و په‌روه‌رده‌ی پ‌یشه‌یی
- ٧٩ ده‌رب‌رینی ه‌ه‌ست و دیارده‌ ده‌روونییه‌یه‌کان و کاریگه‌ری ده‌نگ له‌ پ‌رۆسه‌ی گه‌یانده‌دا
- ٨٠ ١. ه‌ه‌ناسه‌دان
- ٨٠ ٢. نه‌رم و سروشتیبه‌وونی ده‌نگ
- ٨٠ ٣. جو‌راوجۆری و گۆرینی چین و ره‌نگی ده‌نگ
- ٨١ ٤. به‌رزکردن و نه‌مکردنه‌وه‌ی ده‌نگ
- ٨١ ٥. دووبارمه‌کردنه‌وه‌ی خاله‌ گرنگه‌کان
- ٨١ ٦. وه‌ستان و ب‌نده‌نگی مه‌به‌ستدار
- ٨٣ گۆرانی و موزیک له‌ په‌روه‌رده و ف‌یرکردنی ف‌یرگه و قوتابخانه‌کاندا
- دیدگای ه‌هریه‌ک له‌ دالکروز، ئۆرف، کۆدای و سوزوکی له‌باره‌ی په‌روه‌رده و
- ٨٥ ف‌یرکردنی تاک به‌ گۆرانی و موزیک
- ٨٩ تیۆریه‌یه‌کانی په‌روه‌رده‌ی گۆرانی و موزیک له‌ ر‌نیازی سولتان کۆدای
- ٩١ تیۆریه‌یه‌کانی په‌روه‌رده‌ی گۆرانی و موزیک له‌ ر‌نیازی ش‌ینیشی سوزوکی
- ٩٣ تیۆریه‌یه‌کانی په‌روه‌رده‌ی گۆرانی و موزیک له‌ ر‌نیازی ئه‌میل جاک دالکروز
- ٩٥ ده‌ره‌نجامی ب‌یردۆز و ف‌ه‌لسفه‌یه‌کانی قوتابخانه‌ رۆژه‌لاتیه‌یه‌کان
- ٩٧ پلانی وانهوتنه‌وه‌ی تیۆره‌کانی موزیک
- ٩٧ یه‌که‌م: زانیاریه‌یه گ‌شتیه‌یه‌کان
- ٩٧ دووهم: ناو‌نیشانی وانه
- ٩٧ س‌یه‌م: ئامانجی گ‌شتی وانه
- ٩٨ چوارم: ئامانجه‌ تاییه‌تیه‌یه‌کان
- ٩٩ پ‌نجه‌م: پ‌نشه‌کی وانه

- شهمه: ناوه‌روکی زانستی وانه ۹۹
۱. پیناسه و گرنگی تیوری موزیک ۱۰۰
۲. ده‌نگ و تاییه‌تمه‌ندییه‌کانی ۱۰۰
۳. زمانی نۆته‌نووسین ۱۰۰
۴. کلپله موزیکیه‌کان ۱۰۰
۵. کات و ماوه‌ی موزیکی ۱۰۱
۶. ریتم و پینوانه‌ی موزیکی ۱۰۱
- حه‌وته: ریگا و شیواز مکانی وانه‌وته‌وه ۱۰۱
۱. ریگای پروونکرده‌وه‌ی راسته‌وخۆ ۱۰۱
۲. ریگای گفتوگو و پرسپار و وه‌لام ۱۰۱
۳. ریگای نمایشی ۱۰۲
۴. ریگای پراکتیکی ۱۰۲
۵. ریگای دۆزینه‌وه و فیبروونی چالاک ۱۰۲
۶. ریگای کارکردنی گروپی ۱۰۲
- هه‌شته: که‌هسته و سه‌رچاوه‌کانی فیرکردن ۱۰۲
- نۆیه: به‌کاره‌ینانی زمان و په‌یومندی نازارمکی ۱۰۳
- ده‌یه: پینشکه‌شکردن و جییه‌جێکردنی وانه ۱۰۴
- یازده‌یه: هه‌لسه‌نگاندن ۱۰۵
- هه‌لسه‌نگاندنی پینش وانه ۱۰۵
- هه‌لسه‌نگاندنی له‌ناو وانه ۱۰۵
- هه‌لسه‌نگاندنی کۆتایی ۱۰۵
- نمونه‌ی پرسپار مکان ۱۰۵
- دوازده‌یه: ئهرکی ماله‌وه ۱۰۵
- سینزده‌یه: کۆتایی وانه ۱۰۶
- ئهنجامی چاوه‌روانکراو ۱۰۷

سیفی ئەکادیمی ۱۰۸

توێژینه‌وه و بلاوکردنه‌وه ۱۱۱

لنکر، بلاه کردنه‌وه و بدهست که تتر، بهر هه‌مه‌کان ۱۱۲

پیشه‌کی

موزیک یه‌کیکه له بهرزترین شیوه‌مکانی دهربرینی مروّف و یه‌کیکه له‌و بواره هونه‌رییه گرنه‌گانه‌ی به شیوه‌یه‌کی قوول په‌یوه‌ندی به هه‌ست و سۆز، بیرکردنه‌وه، کهلتوور، ناسنامه و ژیا‌نی کۆمه‌لایه‌تی مروّفه‌وه هه‌یه. بۆیه موزیک ته‌نها ری‌کخستنی دهنگ و ریتم و نۆته نییه، به‌لکو زمانیکی گشتگیری مروّیه که توانای گواستنه‌وه‌ی هه‌ست و بیر و ئه‌زمونی مروّی هه‌یه. له روانگه‌ی په‌روه‌رده‌یه‌وه‌ش، موزیک رۆلێکی گرنه‌گ له په‌ره‌پێدانی تواناکانی هه‌ستی، دهروونی، هزری و داهینه‌رانه‌ی فیرخواز ده‌بینیت و به‌شداری له دروستکردنی که‌سایه‌تییه‌کی هاوسه‌نگ و هۆشیار ده‌کات.

له سه‌رده‌می په‌روه‌ده‌ی نویدا، په‌روه‌ده‌ی موزیک به به‌شیکی گرنه‌گی سیسته‌می په‌روه‌ده‌یی داده‌نریت؛ چونکه ده‌توانیت هه‌ستی جوانی و تی‌گه‌یشتنی هونه‌ری له فیرخوازدا په‌ره‌پێدات، توانای گو‌یگرتن و تی‌گه‌یشتن له دهنگ و موزیک به‌هیز بکات و هه‌روه‌ها توانای داهێنان و دهربرینی خۆی به‌رز بکاته‌وه. بۆیه سه‌رکه‌وتنی پرۆسه‌ی وانه‌وتنه‌وه‌ی موزیک ته‌نها به زانیارییه تیۆرییه‌کان و زانیارییه موزیکیه‌کانی مامۆستا په‌یوه‌ست نییه، به‌لکو به شیوه‌یه‌کی راسته‌وخۆ په‌یوه‌ندی به توانای مامۆستا هه‌یه له هه‌لبژاردنی رێباز و شیوازی گونجاوی وانه‌وتنه‌وه، دانانی پلانی په‌روه‌ده‌یی، ری‌کخستنی ناوه‌رۆکی وانه و به‌کارهێنانی ئامراز و ته‌کنیکه نوێ‌کانی فیرکردن.

سروشتی موزیک له پرۆسه‌ی فیرکردن و فیربووندا پێویستی به کۆکردنه‌وه‌ی لایه‌نی تیۆری و کرداری هه‌یه؛ چونکه زانیاری موزیکی به‌بێ ممارسه، گو‌یگرتن، ئه‌نجامدان، تاقیکردنه‌وه و به‌شداری راسته‌وخۆی فیرخواز ناتوانیت به شیوه‌یه‌کی ته‌واو په‌ره بسێنیت. فیرکردنی خوێندنه‌وه و نووسینه‌وه‌ی موزیکی، ریتم، میلودی، سۆلفیج، گۆرانی، لیدانی ئامیره موزیکیه‌کان، گو‌یگرتن و

شیکردنه‌وه و تیڭه‌یشتن له موزیک، ههموویان پئویستیان به رښیاز و شښوای جۆراو جۆر هه‌یه که له‌گه‌ل ته‌مه‌ن، توانای زانستی، ئاستی کارامه‌یی و جیاوازییه تاکه‌که‌سییه‌کانی فیرخووان بگونجیت.

ئهم کتبی به ناونیشانی ((میتۆد و ریڭگاکانی وانهوتنه‌وه‌ی موزیک)) له‌سه‌ر بنه‌مای ئهو پئویستییه زانستی و په‌روم‌رده‌یه دانراوه که فیرخووانی به‌شی موزیک و په‌روم‌رده‌ی هونه‌ری، مامۆستایان و وانه‌بژانی موزیک، توێژهران و ههمو ئهو که‌سانه‌ی که به په‌روم‌رده‌ی موزیکیه‌وه سه‌رقال، پئویستیان به تیڭه‌یشتنکی روون و زانستی له بنه‌ما و رښیازمه‌کانی وانهوتنه‌وه‌ی موزیک هه‌یه.

ئامانجی سه‌ره‌کی کتبی به ئه‌وه‌یه چه‌مکی رښیازمه‌کانی وانهوتنه‌وه، گرنگیان، بنه‌ماکانی هه‌لبژاردنیان و ئهو هوکارانه‌ی کاریگه‌ری له‌سه‌ر سه‌ره‌کوونی پرۆسه‌ی وانهوتنه‌وه ده‌خه‌ن، به شښه‌یه‌کی زانستی و ریکخراو بخاته‌روو. هه‌روه‌ها کتبی به‌هه‌ل دمه‌لات کۆمه‌لێک له رښیاز و شښوای جۆراو جۆرمه‌کانی وانهوتنه‌وه‌ی موزیک بناسینی و تاییه‌تمه‌ندی و بواره‌کانی به‌کاره‌ینانی روون بکاته‌وه، بۆ ئه‌وه‌ی مامۆستا بتوانیت له سنووری به‌کاره‌ینانی ته‌نها یه‌ک شښوای نه‌گۆردا ده‌رچیت و به پتی ئامانجی وانه، سه‌روشتی بابه‌ت و جۆری کارامه‌یییه‌که‌ی که ده‌یه‌ویت فیری فیرخوایه‌که‌ی بکات، رښیاز و شښوای گونجاو هه‌لبژیریت.

مامۆستای سه‌ره‌کوونی موزیک ئهو مامۆستایه‌ نییه که هه‌میشه به یه‌ک رښیازمه‌وه پابه‌ند بیت، به‌لکو ئه‌وه‌یه که توانای هه‌له‌سه‌نگاندن، گونجاندن و به‌کاره‌ینانی رښیازمه‌ جۆراو جۆرمه‌کان به‌پتی پئویستییه‌کانی فیرخوای هه‌بیت. له‌گه‌ل که‌شه‌ی خیرای زانست و ته‌کنه‌لوجیا، پئویسته شښوایه‌کانی فیرکردنی موزیکیش له‌گه‌ل ئهم گۆرانکاریه‌دا خویان بگونجین و له سه‌رچاوه‌ دیجیتالییه‌کان، به‌رنامه‌ په‌روم‌رده‌یه‌کان و ئامرازه‌ ده‌نگی و بینراوه‌ نوێکان سوود و به‌گیریت.

به‌لام به‌کاره‌ینانی ته‌کنه‌لۆجیا نابیت بێته ئامانجی سه‌ره‌کیی پرۆسه‌ی فیرکردن، به‌لکو ده‌بیت وەک ئامرازێکی په‌روه‌رده‌یی به‌ شیوه‌یه‌کی هۆشیاران به‌کاربه‌یئریت بۆ خزمه‌تکردنی ئامانجه موزیکی و په‌روه‌رده‌یه‌کان و زیاده‌کردنی کارلێک له‌نیوان فیرخواز و بابه‌ته موزیکییه‌که.

ئهم کتێبه جهخت له‌سه‌ر ئه‌وه ده‌کاته‌وه که وانهوتنه‌وه‌ی موزیک کاریگه‌ری ده‌بیت له‌سه‌ر فیرخواز له‌ ناوه‌ندی پرۆسه‌ی په‌روه‌رده‌یی ده‌بیته ده‌رفه‌ت بۆ گوێگرتن، ممارسه‌کردن، تاقیکردنه‌وه، داهینان و ده‌ربهرین هه‌روه‌ها داهینان بۆ فیرخواز دا‌بین ده‌کات. له‌م روانگه‌یه‌وه، رۆلی مامۆستا ته‌نها گواسته‌نه‌وه‌ی زانیاری نییه، به‌لکو مامۆستا رێنیشاندەر و ئاسانکاریکی پرۆسه‌ی فیربوونه که ده‌بیت توانای ناسینه‌وه‌ی پێویسته‌یه‌کانی فیرخواز، له‌به‌رچاوگرته‌ی جیاوازییه تاکه‌که‌سییه‌کان، به‌دواداچوون و هه‌له‌سه‌نگاندنی به‌رده‌وامی ئه‌نجامی فیربوون و پێشکه‌شکردنی رێنمایی و تییینی پێویست ده‌بیت.

دواجار، ئهم کتێبه مه‌به‌ستی ئه‌وه نییه که ته‌نها یه‌ک رێباز و شیوازی جیگیر و نه‌گۆر بۆ وانهوتنه‌وه‌ی موزیک پێشیار بکات، به‌لکو هه‌ول ده‌دات دیدگاهیه‌کی زانسته‌ی و کراوه پێشکه‌ش بکات که مامۆستا بتوانیت به‌ پشتبه‌ستن به‌ سروشته‌ی بابته، ئامانجه په‌روه‌رده‌یه‌کان، ژینگه‌ی فیربوون و تاییه‌تمه‌ندیه‌کانی فیرخواز، رێبازه گونجاوه‌کان هه‌له‌ب‌زیریت و به‌ شیوه‌یه‌کی کاریگه‌ر جێبه‌جێیان بکات. هیوادارین ئهم کتێبه بێته سه‌رچاوه‌یه‌کی به‌سوود بۆ فیرخوازان، مامۆستایان، وانه‌بێژان و توێژه‌ران و بتوانن به‌ شیوه‌یه‌کی زانسته‌ی به‌شداری له‌ په‌ره‌پدانی په‌روه‌رده‌ی موزیک و به‌رزکردنه‌وه‌ی ئاستی وانهوتنه‌وه‌ی موزیک بکهن، هه‌روه‌ها رۆلی موزیک وەک بوارێکی زانسته‌ی، هونه‌ری و په‌روه‌رده‌یی له‌ دروستکردنی مرو‌فیه‌ی داهینه‌ر، هۆشیار و خاوه‌ن هه‌سته‌ی جوانی و ناسنامه‌ی که‌لتوو‌ری به‌هێزتر بکات.

گرنگی نهم په‌رتوکه

بابه‌تی میتۆد و ریځاکانی وانهوتنه‌وه‌ی موزیک یه‌کیکه له بابته گرنګ و بنه‌رتیه‌کانی بواری په‌روم‌ده‌ی موزیک، چونکه سه‌رکه‌وتنی هر پرۆسه‌یه‌کی فیرکردن و فیربوون به شیوه‌یه‌کی راسته‌وخو په‌یوه‌ندی به جوړی ریڅاو و شیوازی وانهوتنه‌وموه هه‌یه. موزیک وهک بواریکی هونه‌ری و زانستی، تایه‌تمه‌ندییه‌کی جیاوازی هه‌یه و له هه‌مان کاتدا لایه‌نی تیۆری و کرداری له‌خوده‌گریت؛ بویه وانهوتنه‌وه‌ی موزیک پښوېستی به ریڅاویکی گونجاو و جوړاوجوړ هه‌یه که بتوانیت نهم دوو لایه‌نه به شیوه‌یه‌کی هاوسه‌نگ پیکه‌وه بېه‌ستته‌وه.

گرنگی نهم بابته له‌مه‌دایه که مامۆستای موزیک ته‌نها گواستنه‌وه‌ی زانیارییه موزیکیه‌کان ناکات، به‌لکو رۆلکی سه‌رکه‌ی له دروستکردن و په‌ره‌پدانی توانای فیرخوازدا ده‌بینیت. فیرخواز له پرۆسه‌ی فیربوونی موزیکدا پښوېستی به گوږگرتن، بینین، ممارسه‌کردن، نه‌نجامدان، تاقیکردنه‌وه و داهینان هه‌یه؛ بویه مامۆستا ده‌بیت بتوانیت ریڅازمه‌کی له‌گه‌ل ناستی زانستی، ته‌مه‌ن، توانای موزیککی و جیاوازییه تاکه‌که‌سییه‌کانی فیرخواز بگونجینیت. هه‌لېژاردنی ریځاکانی گونجاو ده‌توانیت پرۆسه‌ی فیربوون کاریگه‌تر بکات و فیرخواز به شیوه‌یه‌کی زیاتر به‌شداری له پرۆسه‌ی په‌روم‌ده‌یی بکات.

له هه‌مان کاتدا، گرنګی نهم بابته له په‌یوه‌ندییه نیوان تیۆری و پراکتیککی موزیکدا ده‌رده‌که‌ویت. زانیارییه تیۆرییه‌کان کاتیک به‌سوود و کاریگه‌ر ده‌بن که فیرخواز بتوانیت له ریگه‌ی ممارسه و نه‌نجامدانی موزیکیه‌وه جیه‌جیان بکات. بویه وانهوتنه‌وه‌ی سولفېج، خویندنه‌وه‌ی نوته، ریتم، میلۆدی، گۆرانی، گوږگرتن، شیکردنه‌وه‌ی موزیککی و لیدانی نامیره موزیکیه‌کان، هه‌موویان پښوېستیان به ریڅاو و شیوازی تایه‌تی خویان هه‌یه. له‌به‌ر نهمه، زانینی ریڅازمه‌کانی وانهوتنه‌وه یارمه‌تی مامۆستا ده‌دات که له هر بارودوخیککی

په‌روم‌دهیدا باشت‌ترین ریگای گه‌یشتن به ئامانجه‌کانی فیربوون هه‌لبژیریت.

گرنگی کتیبی (میتود و ریگاکانی وانهوتنه‌وهی موزیک) له‌مه‌دایه که هه‌ول دهدات کۆمه‌لیک بنهما و ریپاز و شیوازی په‌روم‌دهیی به شیوه‌یه‌کی ریخراو و زانستی بخاته به‌رده‌ستی فیرخوازن، مامۆستایان، وانه‌بیژان و توێژهران. ئهم کتیبه ده‌توانیت ببیته سه‌رچاوه‌یه‌کی یارمه‌تیدر بۆ تیگه‌یشتن له بنهماکانی وانهوتنه‌وهی موزیک و چۆنیه‌تی هه‌لبژاردن و جیه‌جێکردنی ریپازه گونجاو‌ه‌کان به‌پیی جۆری بابته و ئامانجی فیربوون.

هه‌روه‌ها کتیبه‌که گرنگیه‌که تایه‌تی هه‌یه له په‌رمپیدانی توانای پیشه‌یی مامۆستای موزیک، چونکه مامۆستا له ریگه‌ی ناسینی ریپازه جۆراو‌جۆره‌کانه‌وه ده‌توانیت شیوازی وانهوتنه‌وهی خۆی نوێ بکاته‌وه و له سنووری شیوازه کۆن و نه‌گۆره‌کان ده‌رچیت. به‌کاره‌ینانی ریپازه‌کانی فیربوونی چالاک، فیربوونی هاوبه‌ش، فیربوونی له ریگه‌ی ممارسه، گوێگرتن و به‌کاره‌ینانی ته‌کنه‌لو‌جیا ده‌توانیت ژینگه‌ی فیربوون زیاتر کارلیک‌کار و به‌ره‌مه‌دار بکات.

گرنگی ئهم بابته و ئهم کتیبه له‌مه‌دایه که ده‌توانیت به‌شداری له بنیاتنانی بنهمایه‌کی زانستی و په‌روم‌ده‌یی بۆ وانهوتنه‌وهی موزیک بکات. ئهمه‌ش ته‌نها به باشت‌کردنی شیوازی فیرکردنی موزیک کۆتایی نایه‌ت، به‌لکو کاریگه‌ری له‌سه‌ر په‌رمپیدانی هه‌ستی جوانی، توانای داهینان، بیرکردنه‌وهی ره‌خنه‌یی، متمانه‌به‌خۆبوون و ناسنامه‌ی که‌لتووری فیرخواز هه‌یه. له کۆتاییدا، په‌روم‌ده‌ی موزیک ده‌توانیت مرو‌فیه‌کی هۆشیار، داهینەر و خاوم هه‌ستی جوانی په‌روم‌ده بکات؛ بۆیه به‌هیزکردنی بنهما و ریپازه‌کانی وانهوتنه‌وهی موزیک هه‌نگاوێکی گرنگه به‌رو په‌رمپیدانی سیسته‌می په‌روم‌ده‌یی و به‌رزکردنه‌وهی ئاستی موزیک و په‌روم‌ده‌ی موزیکی.

ئامانجه‌کانی ئەم پەرتووکه

ئامانجی سەرەکی ئەم پەرتووکه‌دا بریتییە لە پێشکەشکردنی بنهما و رێبازە زانستی و پەروەردەییەکانی وانهوتنهوهی موزیک، بە مەبەستی یارمەتیدانی فێرخوازان، مامۆستایان، وانهبێژان و توێژەران بۆ تێگەیشتنی قوولتر لە پرۆسەی فێرکردن و فێربوونی موزیک. ئەم پەرتووکه هەول دەدات لە رێگەی ناساندنی چەمک و بنهما سەرەکیەکانی وانهوتنهوه، پەيوەندییەکی نێوان تیۆری و پراکتیکی موزیک و چۆنیەتی بەکارهێنانی رێبازە جوړاو جوړەکان، بنهمایه‌کی بەهێز بۆ پەرەپێدانی پرۆسەی پەروەردە موزیک دابین بکات.

یەکیک لە ئامانجه سەرەکیەکانی ئەم پەرتووکه ئەوەیە که خۆنەر بە شێوەیەکی زانستی لەگەڵ چەمکی رێبازەکانی وانهوتنهوهی موزیک و گەرنگیەکی ئاشنا بکات و بتوانێت جیاوازی نێوان رێباز، شیواز، ستراتیژی و تەکنیکی وانهوتنهوه تێبگات. ئەم تێگەیشتنه یارمەتی مامۆستا دەدات که لە پرۆسەی وانهوتنهوه‌دا بە هۆشیاری و لێهاتوویی بریار بدات و بەپێی سروشتی بابەتی موزیکی و ئاست و پێویستیەکانی فێرخوازان، ریگاکانی گونجاو هەلبژێرێت.

هەروەها پەرتووکه‌که ئامانجی پەرەپێدانی توانای مامۆستای موزیک هەیە لە بواری پلاندانان، رێکخستنی وانه، جێبەجێکردنی چالاکییە موزیکیەکان و هەڵسەنگاندنی ئەنجامی فێربوون. مامۆستای موزیک پێویستە تەنها خاوەنی زانیاری موزیکی نەبێت، بە‌ل‌کو دەبێت توانای گواستنەوهی ئەو زانیارییە بە شێوەیەکی روون، رێکخراو و کاریگەر هەبێت. بۆیە ئەم پەرتووکه هەول دەدات توانای پەروەردەیی و پیشەیی مامۆستا بەهێز بکات.

لە ئامانجه‌کانی دیکە‌ی ئەم پەرتووکه بریتییە لە روونکردنەوهی گەرنگی پەيوەندی نێوان لایەنی تیۆری و کرداری لە فێرکردنی موزیکدا. خۆنەر لە رێگەی ئەم پەرتووکه‌وه دەتوانێت تێبگات که فێربوونی موزیک نابێت تەنها لە چوارچێوهی زانیارییە

تېورییه‌کاندا بمېننټه‌وه، به‌لکو ده‌بیت له‌گه‌ل گوځگرتن، ممارسه، نه‌جامدان، تاقیکردنه‌وه و داهینان په‌یوه‌ندییه‌کی به‌هیز هه‌بیت. بهم شپوه‌یه، فیرخواز دمه‌وانیت زانیارییه‌کانی له‌ بواری نوته‌ خویندنه‌وه، ریتم، میلو‌دی، سو‌لفیج، گورانی، گوځگرتن، شیکردنه‌وه و لیدانی نامیره‌ موزیکیه‌کان به‌ شپوه‌یه‌کی کرداری جیه‌جی بکات.

هه‌روه‌ها ئهم پهرتووکه نامانجی نه‌وه‌ی هه‌یه که گرنگی جیاوازیه تاکه‌که‌سییه‌کان له‌ پرؤسه‌ی فیربوونی موزیکدا بخت‌پروو. هه‌ر فیرخوازیک توانای موزیکي، ناستی تیگه‌یشتن، شپوازی فیربوون و پیداوبستیه‌کانی خوی هه‌یه؛ بویه به‌کاره‌ینانی ته‌نها یه‌ک رښاز بؤ هه‌موو فیرخوازان ناتوانیت هه‌میشه نه‌جامی‌کی باش به‌رهم به‌ینیت. له‌به‌ر ئهمه، پهرتووکه‌که ماموستا هان دمدات بؤ به‌کاره‌ینانی رښازه جوړاو‌جوړه‌کان و گونجاندنیان له‌گه‌ل دوخی فیرخواز و ژینگه‌ی په‌روه‌رده‌یی.

یه‌کی‌کی دیکه له‌ نامانجه‌کانی ئهم پهرتووکه بریتیه له‌ ناساندنی رولی ته‌کنه‌لوجیا و نامرازه نویکانی په‌روه‌رده له‌ وانهوتنه‌وه‌ی موزیکدا. به‌کاره‌ینانی سه‌رچاوه دیجیتالیه‌کان، توماره‌ دهنگی و بینراوه‌کان، به‌رنامه‌کانی فیربوونی موزیک و نامرازه ته‌کنه‌لوزیه‌کان دمه‌وانیت پرؤسه‌ی فیربوون چالاکتر و کاریگه‌تر بکات. بویه پهرتووکه‌که هه‌ول دمدات پروانگه‌یه‌کی هاوسه‌نگ بؤ به‌کاره‌ینانی ته‌کنه‌لوجیا پی‌شک‌ش بکات، به‌ شپوه‌یه‌ک که ته‌کنه‌لوجیا بښته نامرازیک بؤ خزمه‌ت‌کردنی نامانجه په‌روه‌رده‌یی و موزیکیه‌کان.

دواچار نامانجی گشتی ئهم پهرتووکه بریتیه له‌ به‌شداریکردن له‌ دروست‌کردنی بڼه‌مایه‌کی زانستی و په‌روه‌رده‌یی به‌هیز بؤ وانهوتنه‌وه‌ی موزیک، په‌رمپیدانی توانای پی‌شپه‌یی ماموستایان و به‌رزکردنه‌وه‌ی ناستی فیربوونی موزیک. هیوادارین ئهم پهرتووکه بښته سه‌رچاوه‌یه‌کی زانستی و په‌روه‌رده‌یی به‌سوود بؤ هه‌موو نه‌وه‌که‌سانه‌ی که له‌ بواری موزیک و په‌روه‌رده‌ی موزیکدا

کار ده‌کهن و بتوانتیت رولتیکی کاریگهر له پهره‌پیدانی کهلتووری
موزیکی، همستی جوانی، توانای داهینان و بیرکردنهوهی ره‌خنه‌یی
لای فیرخواز اندا بگپیریت.

په‌روه‌ده‌ی موزیک و ڕیشه‌ می‌ژووییه‌کانی

هه‌ندیک کهس واده‌زانن که بوا‌ری په‌روه‌ده‌ی موزیک بوا‌ریکی نو‌ی و سه‌رده‌مییه‌ که به‌ تایبه‌تی له‌ سه‌ده‌ی بیسته‌م و به‌ه‌وی گه‌شه‌کردنی سیسته‌مه‌ په‌روه‌ده‌یییه‌ نو‌یکانه‌وه‌ له‌ قوتا‌بخانه‌کاندا په‌ره‌ی سه‌نده‌وه‌؛ به‌لام لی‌کۆلینه‌وه‌ له‌ می‌ژووی بیر‌کردنه‌وه‌ی مرۆف و په‌ره‌سهندنی شارستانیه‌ته‌کان ئه‌وه‌مان بۆ ده‌رده‌خات که په‌یه‌ه‌ندی ئیوان موزیک و په‌روه‌ده‌ ڕیشه‌یه‌کی قوول و می‌ژوویی هه‌یه‌. موزیک له‌ زۆربه‌ی کۆمه‌لگا مرۆبییه‌کاندا ته‌نها بۆ خوشحالی و کات به‌سه‌ربردن نه‌بووه‌، به‌لکو وه‌ک ئامرا‌زیکی په‌روه‌ده‌یی، کۆمه‌لایه‌تی و که‌لتووری به‌کاره‌اتووه‌ و ڕۆل‌یکی گرنگی له‌ گواسته‌نه‌وه‌ی به‌ها، بیر و ناسنامه‌ی کۆمه‌لایه‌تی له‌ نه‌وه‌یه‌که‌وه‌ بۆ نه‌وه‌یه‌کی تر گیراوه‌.

له‌ کۆمه‌لگا سه‌ره‌تاییه‌یه‌کاندا، فیربوونی موزیک زۆرجار به‌ شیوه‌یه‌کی ناره‌سمی و له‌ ناو ژیا‌نی ڕۆژانه‌دا ئه‌نجام دراوه‌. مندا‌لان له‌ ڕینگه‌ی گو‌یگرتن، له‌به‌رکردنه‌وه‌، دووباره‌کردنه‌وه‌ و به‌شاری‌کردن له‌ چالاکییه‌ کۆمه‌لایه‌تی و که‌لتوورییه‌یه‌کاندا فیری ده‌نگ، ریتم، گۆرانی و جو‌له‌ بوون. ئه‌م شیوا‌زه‌ی فیربوون، که‌ زۆرجار له‌ ناو خیزان و کۆمه‌لگا و له‌ بۆنه‌ و ڕیورسمه‌کاندا ڕووی ده‌دا، یه‌کیک بوو له‌ گرنگترین ڕینگاکانی پاراستن و گواسته‌نه‌وه‌ی میراتی ده‌نگی و که‌لتووری. به‌م شیوه‌یه‌، موزیک بووه‌ به‌ به‌شیک له‌ ڕۆسه‌ی کۆمه‌لایه‌تی کردنی مندا‌ل و یارمه‌تیدهریک بۆ ناسینی که‌لتوور و په‌یه‌ه‌ندی به‌ کۆمه‌لگا.

له‌ شارستانیه‌ته‌ کۆنه‌کاندا، به‌ تایبه‌تی له‌ یۆنان و رۆم، موزیک به‌ به‌شیک گرنگ له‌ په‌روه‌ده‌ی که‌سایه‌تی داده‌نرا. بیرمه‌ندانی کۆن تی‌گه‌یه‌شتبوون که‌ موزیک ته‌نها هونه‌ر نییه‌، به‌لکو کاریگه‌ری له‌ ره‌فتار، هه‌ست و شیوا‌زی بیر‌کردنه‌وه‌ی مرۆف هه‌یه‌. بۆیه‌ موزیک له‌گه‌ڵ بوا‌ری و مرزش، زمان، ئه‌ده‌ب، بیرکاری و فله‌سه‌فه‌دا وه‌ک به‌شیک له‌ په‌روه‌ده‌ی گشتگیری مرۆف په‌ره‌ی پێدرا. ئه‌م بیرۆکه‌یه‌

به تاییه‌تی له فله‌سه‌فه‌ی په‌روم‌رده‌یی ئه‌فلاتون و ئه‌رسطۆدا ده‌بینریت، که هه‌ردووکیان باسی کاریگه‌ری موزیک له په‌روم‌رده‌ی ره‌وش‌ت، هه‌ست و که‌سایه‌تی مرو‌فیان کردوه.

له سه‌رده‌می ناوه‌راست و دواتریش، موزیک به شیوه‌یه‌کی تاییه‌تی له دامه‌زراوه په‌روم‌رده‌یی و ئایینییه‌کاندا به‌کارهاتوه. گۆرانییه کۆرانییه‌کان و فی‌ربوونی ده‌نگ و ریتم بوونه به‌شیک له په‌روم‌رده‌ی فی‌رخوازان، و له‌گه‌ل گه‌شه‌کردنی زانست و بیرکردنه‌وه‌ی نوێ، خویندنه‌وه و نووسینه‌وه‌ی موزیکی و تیۆرییه‌کانی موزیکیش په‌ریان سه‌ند. له سه‌ده‌کانی دواتر‌دا، په‌روم‌رده‌ی موزیک به شیوه‌یه‌کی ریک‌خراوتر چووه ناو سیسته‌می قوتابخانه‌کان و بووه به باب‌ه‌تیک‌ی تاییه‌تی له پرۆگرامه په‌روم‌رده‌یه‌کاندا.

له سه‌رده‌می هاوچه‌رخ‌دا، تی‌گه‌یشتن له په‌روم‌رده‌ی موزیک فراوان‌تر بووه‌ته‌وه و ئامانه‌ج‌ه‌کانی ته‌نها فی‌رکردنی خویندنه‌وه‌ی نوته یان لێدانی ئامی‌ریکی موزیکی نییه. په‌روم‌رده‌ی موزیک ئیستا به پرۆسه‌یه‌کی گشتگیر دادنه‌ریت که په‌ره‌پێدانی توانای گو‌ی‌گرتن، هه‌ستی جوانی، دا‌ه‌نینان، بیرکردنه‌وه‌ی ر‌م‌خ‌ن‌ه‌یی، ده‌رب‌رینی خۆ، کارکردنی کۆمه‌لایه‌تی و تی‌گه‌یشتن له که‌لتور له‌خۆده‌گریت. هه‌روه‌ها لیکۆلینه‌وه‌ی نوێ له بواری په‌روم‌رده و ده‌روون‌ناسیی گه‌شه‌کردنی مندا‌ل جه‌خت له‌وه ده‌کاته‌وه که چالاکییه موزیکییه‌کان ده‌توانن ژینگه‌یه‌کی ده‌له‌مه‌ند بۆ گه‌شه‌پێدانی توانا‌کانی فی‌رخ‌واز دا‌بین ب‌که‌ن، به تاییه‌تی کاتیک فی‌ربوون له ری‌گه‌ی گو‌ی‌گرتن، گۆرانی، ریتم، جوله، م‌مارسه و دا‌ه‌نینانه‌وه ئه‌نجام ده‌ریت.

له‌به‌ر ئه‌مه، په‌روم‌رده‌ی موزیک ناب‌یت وه‌ک باب‌ه‌تیک‌ی لاوه‌کی یان ته‌نها بۆ پرکردنه‌وه‌ی کاتی فی‌رخ‌وازان سه‌یر ب‌کریت، به‌ل‌کو ده‌ب‌یت وه‌ک به‌شیک‌ی بنه‌رته‌ی له په‌روم‌رده‌ی گشتگیر مرو‌ف هه‌ژمار ب‌کریت.

گرنگی ئهم بواره له‌وه‌دایه که موزیک ده‌توانیت نڤوان زانین و هه‌ست، بیر و سۆز، تاک و کۆمه‌لگا، و رابردوو و ئیستا په‌یوه‌ندییه‌کی به‌هیز دروست بکات. له‌ روانگه‌یه‌کی گشتگیره‌وه، په‌روه‌ده‌ی موزیک ده‌توانیت نه‌ک ته‌نها توانای موزیکی فیرخواز په‌ره‌پیدات، به‌لکو به‌شداری له‌ دروستکردنی که‌سایه‌تییه‌کی هۆشیار، داهینه‌ر، خاوه‌ن هه‌ستی جوانی و پابه‌ند به‌ ناسنامه و میراتی که‌لتووری بکات.

ریڭبازمه‌کانی وانهوتنه‌وه‌ی هونه‌ر

ریڭبازمه‌کانی وانهوتنه‌وه‌ی هونه‌ر کۆمه‌لیک بنهما و شیواز و ستراتیژی پهرومرده‌یه که بۆ ریڭخستنی پرۆسه‌ی فیرکردن و فیربوون و گه‌یاندنی زانیاری و شاره‌زایی و کارامه‌یه هونه‌رییه‌کان له مامۆستا بۆ فیرخواز به‌کار دین. ئهم پرۆسه‌یه ته‌نها به گواستنه‌وه‌ی زانیارییه‌کان کۆتایی نایه‌ت، به‌لکو پرۆسه‌یه‌کی ئالۆز و چالاکه که په‌یوه‌ندییه‌کی به‌هیز له‌نیوان مامۆستا، فیرخواز، ناوهرۆکی وانه، ژینگه‌ی فیربوون و ئامانجه پهرومرده‌یه‌کان دروست ده‌کات. له‌ بوا‌ری هونه‌ردا، ئهم په‌یوه‌ندییه گرنه‌یه‌کی تایبه‌تی هه‌یه، چونکه فیربوونی هونه‌ر به شیوه‌یه‌کی راسته‌وخۆ په‌یوه‌ندی به ئه‌زمۆن، هه‌ست، داهینان، ممارسه و توانای دهربرینی تاکه‌که‌سیی فیرخوازه‌وه هه‌یه.

له‌به‌ر جو‌راوجۆری بواره هونه‌رییه‌کان، ناتوانی‌ت یه‌ک ریڭباز و شیوازی جیگیر بۆ هه‌موو باب‌ه‌ته هونه‌رییه‌کان به‌کار به‌یئریت. پێداویستییه‌کانی فیربوونی موزیک له‌گه‌ڵ شیوه‌کاری، شائۆ، سینه‌ما، هونه‌ری ده‌ستکرد و بواره‌کانی تری هونه‌ر جیاوازن؛ چونکه هه‌ر بوا‌ریک جۆری تایبه‌تی زانیاری، کارامه‌یی و ممارسه‌ی خۆی هه‌یه. بۆ نمونه، فیربوونی لێدانی ئامێریکی موزیکی پێویستی به ممارسه‌ی به‌رده‌وام و رێنمایی راسته‌وخۆ هه‌یه، له‌ کاتیکدا فیربوونی میژووی موزیک زیاتر له‌ ریڭه‌ی گفتوگۆ، شیکردنه‌وه، خویندنه‌وه و لێکۆلینه‌وه‌وه ده‌کری‌ت. هه‌روه‌ها له‌ بوا‌ری شیوه‌کاریدا ممارسه‌ی کرداری و بینین و تاقیکردنه‌وه گرنه‌یه، به‌لام له‌ شائۆدا راهینان له‌ دهربرینی ده‌نگ، جو‌له‌ی جه‌سته و کارکردنی گروپی رۆلیکی سه‌ره‌کی ده‌بینیت.

بۆیه هه‌ڵبژاردنی ریگاکانی وانهوتنهوه ده‌بێت به پشته‌ستن به کۆمه‌ڵێک هۆکاری په‌روه‌رده‌یی و پشپۆری ئه‌نجام بدریت. یه‌که‌م هۆکار، ئامانجی وانهیه؛ چونکه ریگاکانی هه‌ڵبژێردراو ده‌بێت له‌گه‌ڵ ئه‌و ئه‌نجامه‌ فی‌ربوونه‌ی که مامۆستا چاوه‌ڕێیه‌تی فی‌رخواز به‌ده‌ستی به‌ئینیت، هاوتا بێت. ئه‌گه‌ر ئامانج گه‌شه‌پێدانی توانای شیکردنه‌وه و بیرکردنه‌وه بێت، ری‌بازمه‌کانی گفتوگۆ و پرسیارکردن و شیکردنه‌وه ده‌توانن کاریگه‌ر بن؛ به‌لام ئه‌گه‌ر ئامانج فی‌ربوونی کارامه‌یه‌یه‌کی کرداری بێت، ری‌بازمه‌کانی ممارسه، پیشاندان و راه‌ینان گونجاوتر ده‌بن.

هۆکاری دووهم توانا و شاره‌زایی مامۆستایه. مامۆستا ده‌بێت ری‌بازیک هه‌ڵبژێریت که توانای جیه‌جیه‌کردنی به‌ شیوه‌یه‌کی دروست و کاریگه‌ر هه‌بێت. ئه‌مه به‌ مانای پابه‌ندبوون به‌ ری‌بازیکی تاک نیه، به‌لکو پێویسته مامۆستا به‌رده‌وام توانای پیشه‌یی خۆی نوێ بکاته‌وه و له‌ ری‌گه‌ی خوێندنه‌وه، راه‌ینان و ئه‌زموونی په‌روه‌رده‌یه‌وه کۆمه‌ڵێک ری‌باز فی‌ربێت. به‌ تایبه‌تی له‌ په‌روه‌رده‌ی موزیکدا، توانای مامۆستا له‌ خوێندنه‌وه‌ی نوته، سۆلفیج، گۆرانی، لێدانی ئامیره موزیکیه‌کان و شیکردنه‌وه‌ی موزیک ده‌توانیت کاریگه‌ری له‌ شیوازی وانهوتنه‌وه‌ی ئه‌و هه‌بێت.

هۆکاری سێیه‌م تایبه‌تمه‌ندی فی‌رخواز و جیاوازییه تاکه‌که‌سییه‌کانه. فی‌رخوازان له‌ توانای موزیکی، خێرای فی‌ربوون، شیوازی تیگه‌یه‌شتن و ئه‌زموونی پێشوویاندا جیاوازن. بۆیه مامۆستا ده‌بێت ری‌بازمه‌کی به‌پێی ئاست و پێداویستی فی‌رخواز بگونجێنێت و هه‌لی به‌شداریی چالاک و دا‌هینانی بۆ دا‌بین بکات. ئه‌م روانگه‌یه مامۆستا له‌ (گواسته‌وه‌ی زانیاری) به‌رمو (رێنوینی کردنی پرۆسه‌ی فی‌ربوون) ده‌گوازی‌ته‌وه.

هۆکاری چوارهم ژینگه‌ی فیربوون و ئامکاناتی به‌رده‌سته. هه‌بوونی پۆلی گونجاو، ئامیره موزیکیه‌کان، ئامرازه ده‌نگی و بینراوه‌کان و ته‌کنه‌لۆجیا ده‌توانیت سنووری هه‌ل‌بژاردنی ری‌بازمه‌کانی وانه‌وتنه‌وه فراوانتر بکات. بۆ نمونه، له وانه‌ی موزیکدا به‌کاره‌ینانی تۆماره ده‌نگیه‌کان، فیدیۆ، به‌رنامه‌کانی فیربوونی موزیک و ئامرازه دیجیتالییه‌کان ده‌توانیت ئه‌زموونی فیربوون ده‌وله‌مه‌ندتر بکات.

دو‌جار ریڭگاکانی کاریگهر ئه‌و ری‌بازمه‌یه که له نیوان ئامانجی وانه، ناوه‌ڕۆکی باب‌ه‌ت، توانای مامۆستا، پێداوێستی فیرخواز و ژینگه‌ی فیربوون هاوسه‌نگی دروست بکات. مامۆستای هونه‌ر، به‌ تایبه‌تی مامۆستای موزیک، پێویسته ته‌نها جیه‌جیه‌کهری ری‌باز نه‌بیت، به‌ڵکو ده‌توانیت ری‌بازمه‌کان هه‌لبه‌سه‌نگینیت، به‌گونجینیت و له کاتی پێویستا تیکه‌لێان بکات. به‌م شێوه‌یه، وانه‌وتنه‌وه‌ی هونه‌ر له پڕۆسه‌یه‌کی ساده‌ی گواستنه‌وه‌ی زانیارییه‌وه ده‌گۆریت بۆ پڕۆسه‌یه‌کی داهینه‌رانه که ئامانجی سه‌ره‌کیی پهره‌پێدانی توانای مرو‌یی، هه‌ستی جوانی، بیرکردنه‌وه‌ی ره‌خنه‌یی و توانای ده‌ربیرینی هونه‌ریی فیرخواره.

چۆنیه‌تی دیاریکردنی ری‌بازه‌کانی وانهوتنه‌وه‌ی هونه‌ری

دیاریکردنی ریڭگاکانی گونجاو بۆ وانهوتنه‌وه‌ی هونه‌ر پ‌رۆسه‌یه‌کی ئالۆز و په‌یوه‌ست به‌ کۆمه‌لێک گۆراو و بارودۆخی په‌روه‌رده‌یه‌یه. ناتوانین ب‌لێین ته‌نها یه‌ک ری‌باز هه‌یه که له هه‌موو دۆخ و بۆ هه‌موو باب‌ه‌تیکه‌ی هونه‌ری گونجاو ب‌ی‌ت و ب‌توانرێت به‌ شێوه‌یه‌کی گشتی به‌ مامۆستا‌یان پ‌یشنیار ب‌کرێت. سروشتی هونه‌ر و جۆراو‌جۆری بواره‌کانی، له‌گه‌ڵ جیاوازی فێرخوازان و ئامانجه‌کانی په‌روه‌رده، وای کردوه که هه‌ل‌ب‌ژاردنی ریڭگاکانی وانهوتنه‌وه پ‌رۆسه‌یه‌کی گۆراو و پ‌یویست به‌ هه‌لسه‌نگاندنی به‌رده‌وام ب‌ی‌ت.

له پ‌رۆسه‌ی پ‌لاندانانی وانه‌ی هونه‌ریدا، مامۆستا ده‌ب‌ی‌ت پ‌یش ده‌ست‌پ‌یکردن به‌ وانهوتنه‌وه، کۆمه‌لێک هۆکار له‌به‌رچاو ب‌گرێت. یه‌که‌م هۆکار سروشت و جۆری ناوه‌ڕۆکی باب‌ه‌ته‌که‌یه. هه‌ر باب‌ه‌تیکه‌ی هونه‌ری پ‌یداویستیه‌کی تایبه‌تی هه‌یه؛ بۆ نمونه، وانه‌ی می‌ژووی هونه‌ر زیاتر پ‌یویستی به‌ شیکردنه‌وه، گفتو‌گۆ و به‌ل‌گه‌ و سه‌رچاوه هه‌یه، له‌ کاتێکدا وانه‌ی لێدانی ئامێریکی موزیکی یان فێربوونی شێوه‌کاری پ‌یویستی به‌ پ‌یشاندان، ممارسه‌ و راه‌ینیانی کرداری هه‌یه. بۆیه ری‌باز ده‌ب‌ی‌ت له‌گه‌ڵ جۆری کارامه‌یی و زانیارییه‌که‌ی که ده‌ب‌ی‌ت فێرخواز به‌ده‌ستی به‌ی‌ن‌یت، هاوتا ب‌ی‌ت.

هۆکاری دوهم قوناغی خویندن و ئاستی گه‌شه‌ی فێرخوازه . ری‌بازێک که بۆ مندالی قوناغی سه‌ره‌تایی گونجاوه، له‌وانه‌یه بۆ خویندکاری زانکۆیی یان خویندکاری پسپۆری هونه‌ر گونجاو نه‌ب‌ی‌ت. بۆیه مامۆستا ده‌ب‌ی‌ت ته‌مه‌ن، ئاستی تی‌گه‌یشتن، توانای هزری، گه‌شه‌ی جه‌سته‌یی و ئاستی ئه‌زموونی فێرخواز له‌به‌رچاو ب‌گرێت. له‌ قوناغه سه‌ره‌تاییه‌کاندا، یاری، گۆرانی، جو‌له‌ و چالاکیه‌ کۆمه‌لایه‌تییه‌کان ده‌توانن رۆلێکی کاریگه‌ر ب‌گێرن، به‌لام له‌ قوناغه به‌رزتره‌کاندا شیکردنه‌وه، لێکۆلینه‌وه، ممارسه‌ی تایبه‌تی و کارکردنی سه‌ربه‌خۆ گرنگ‌تر ده‌بن.

هۆکاری سټیهم ئامانجه پهر و مردمیه کانه. ماموستا ده بټ دپاری بکات که له کۆتایی وانه کهدا چ ئه نجامیک له فیرخواز چاومرئ دهکات. ئایا ئامانج فیربوونی زانیارییه؟ یان پهرمپیدانی کارامیهیکی کرداری؟ یان گه شه پیدانی ههستی جوانی و توانای داهینان؟ وهلامی ئهم پرسیارانه کاریگهری راستهوخو لهسه ههلبژاردنی ریپاز ده بټ.

ههروهها قهبارهی پۆل و ژمارهی فیرخوازان کاریگهری لهسه جۆری ریپاز هیه. له پۆله بچوکهکاندا ماموستا دهتوانیت ممارسه و کارکردنی تاکه کهسی زیاتر به کاربه ئینیت، به لام له پۆله گهرمهکاندا ریپازمهکانی کارکردنی گروپی، گفتوگو و فیربوونی هاوبهش دهتوانن کاریگهرتر بن.

ئامکانات و کهمرستهکانی فیرکردن هۆکاریکی دیکهی گرنگن. ههبوونی ئامیره موزیکیهکان، پرۆژیکته، کۆمپوته، تۆماره دهنگیهکان، فیدیۆ و سهراچاوه دیجیتالییهکان دهرفتهی بهکارهینانی ریپازه جۆراوجۆرمهکان فراوان دهکات. به لام نهبوونی ئهم ئامرازانه نابیت بټته هوی وازهینان له ئامانجهکانی وانه، به لکو ماموستا ده بټ دهتوانیت به پنی بارودوخه که ریپازمهکی بگونجینیت.

ههروهها ژینگهی دهرهکی و کۆمه لایهتی و کهلتوری دهتوانیت کاریگهری لهسه شیوازی فیربوونی هونهر هه بټ. کهلتور، زمان، دابونه ریت، ئاستی پشتیوانی خیزان و کۆمه لگا و ته نهانته ژینگهی ئابووری دهتوانن کاریگه رییان لهسه پرۆسهی فیربوونی هونهری هه بټ. بۆیه ماموستا ده بټ وانه که له گه ل ژینگهی فیرخواز و کۆنتیکستی کۆمه لایه تییه کهی بگونجینیت.

دواچار پټویسته ئامازه به وه بدریت که وانهی هونهری مهرج نییه له سه مه تادا تا کۆتایی به یهک ریپاز بهرپوه بچیت. له وانهیه ماموستا وانه که به ریپازیکی گفتوگویی دهست پی بکات، دواتر بۆ پیشاندان و ممارسه بگوازیته وه و له کۆتاییدا به هه لسه نگاندن و

گفتوگو کۆتایی پێبهێنێت. ههروه‌ها له‌وانه‌یه‌ یه‌ک رێباز چهند ئامانجێک جێبه‌جێ بکات، یان بۆ گه‌شتن به‌ یه‌ک ئامانج چهند رێبازێک پێکه‌وه‌ به‌کاربه‌ێنرێن. له‌به‌ر ئه‌مه‌، مامۆستای هونه‌ر ده‌بی‌ت توانای هه‌ڵسه‌نگاندن، گونجاندن و تیکه‌ڵکردنی رێبازه‌کانی هه‌ییت. ئه‌م توانایه‌ به‌ شیوه‌یه‌کی زۆر په‌یوه‌سته‌ به‌ شاره‌زایی، داهێنان و پسپۆری مامۆستا و توانای ئه‌و له‌ خوێندنه‌وه‌ی پێداویستییه‌کانی فێرخواز. به‌م شیوه‌یه‌، دیاریکردنی ریگاکانی وانهوتنه‌وه‌ خۆی ده‌بی‌ته‌ به‌شێک له‌ هونه‌ری مامۆستایه‌تی و پێشه‌یی‌بوونی مامۆستا.

تایبه‌تمه‌ندییه‌کانی ریڭگاکانی وانهوتنه‌وه‌ی سه‌رکه‌وتوو

ریڭگاکانی وانهوتنه‌وه‌ی سه‌رکه‌وتوو ئهو ریڭبازمیه که بتوانیټ پرۆسه‌ی فیرکردن و فیربوون به شیوه‌یه‌کی ریڭخراو، کاریگر و بهرهمدار به‌ریوه ببات و فیرخواز بگه‌یه‌نټه ئهو ئهنجامه فیربوونه‌ی که بۆ دیاریکراوه. له پهرومرده‌ی نویدا، سه‌رکه‌وتتی ریڭباز به‌ته‌نها به‌بری زانیارییه گه‌یه‌نراوه‌کان ناپیوریت، به‌لکو به‌توانای ریڭبازمکه بۆ دروستکردنی ژینگه‌یه‌کی چالاک، کارلیککار و فیرخواز- ناوه‌ند پیوانه ده‌کریت. به‌تایبه‌تی له پهرومرده‌ی هونه‌ر و موزیکدا، ریڭبازیکی سه‌رکه‌وتوو ده‌بیټ بتوانیټ لایهنه زانستی، کرداری، هه‌ستی و داهینهرانه‌کانی فیرخواز پیکه‌وه بگونجینیټ.

یه‌که‌م تایبه‌تمه‌ندی ریڭگاکانی وانهوتنه‌وه‌ی سه‌رکه‌وتوو ئه‌وه‌یه که ئامانجه‌کانی به‌روونی و وردی دیاری کرابن. مامۆستا ده‌بیټ پێش ده‌ستپێکردنی وانه بزانیټ له‌ کۆتایی پرۆسه‌ی فیربووندا فیرخواز چی ده‌زانیټ، چی ده‌توانیټ ئهنجامی بدات و چی گۆرانکارییه‌کی له‌ تواناکانیدا دروست ده‌بیټ. ئامانجی روون ریڭنمایی بۆ مامۆستا و فیرخواز هه‌ردووکیانه و بنه‌مایه‌کی گرنگه‌ بۆ هه‌له‌سه‌نگاندنی ئهنجامی فیربوون.

دووه‌م، ریڭگای کاریگر ده‌بیټ چالاکییه‌کانی فیرکردنی جۆراوجۆر له‌خۆ بگریت. فیربوون نابێت ته‌نها به‌ گۆیگرتن له‌ قسه‌کانی مامۆستا سنوورداریت، به‌لکو پێویسته فیرخواز له‌ ریڭه‌ی گفتوگو، پرسیارکردن، ممارسه، تاقیکردنه‌وه، کارکردنی گروپی و داهینانه‌وه به‌شداریی چالاک بکات. له‌ پهرومرده‌ی موزیکدا، گۆیگرتن، گۆرانی، ریت، لیدان، خویندنه‌وه‌ی تۆته و شیکردنه‌وه‌ی موزیکی ده‌توانن به‌ شیوه‌یه‌کی هاوبه‌ش به‌کاربه‌ێنرین.

سښه، ریگاکان و ریپازمکانی وانهوتنه‌وه ده‌بیت له‌گډل
ناوهرۆکی دیاریکراوی وانه‌که‌دا هاوتا بیت. هه‌موو باب‌ه‌تیک به‌یه‌ک
ش‌یواز ناتوان‌ریت فی‌ر بکریت؛ بویه‌ جو‌ری ناوهرۆک و سروشتی
کارامه‌یی‌یه‌که‌ دیاری ده‌کات که‌ کام ریپاز گونجاوتره‌. بۆ فی‌ربوونی
تیوری موزیک، ریپازمکانی شیکردنه‌وه و گفتوگو ده‌توانن کاریگەر
بن، له‌ کاتیک‌دا بۆ فی‌ربوونی لیدانی ئامیره‌ موزیکی‌یه‌کان، پ‌یشاندان و
ممارسه‌ گرنگ‌ترن.

چوارهم، ریگاکانی سه‌رکه‌وتو ده‌بیت فی‌رخواز به‌ره‌و
فی‌ربوونی سه‌ربه‌خۆ و گه‌ران به‌دوای زانیاری‌دا پ‌ال‌یشتی بکات.
مام‌وستا نابیت سه‌رچاوه‌ی تاکه‌که‌سی زانیاری بیت، به‌ل‌کو ده‌بیت
فی‌رخواز فی‌ری چۆنی‌ه‌تی دۆزینه‌وه، هه‌ل‌سه‌نگاندن و به‌کاره‌ینانی
سه‌رچاوه‌کان بکات. ئه‌مه‌ به‌ تایبه‌تی له‌ سه‌رده‌می ته‌که‌ل‌وجیا و
زانیاری دیجیت‌ا‌ل‌دا گرنگی‌یه‌کی زۆری هه‌یه‌.

پ‌ین‌جهم، به‌کاره‌ینانی که‌ره‌سته و ئامرازه‌ جو‌راو‌جو‌ره‌کانی
فی‌رکردنه‌. کتیب، وینه‌، تۆماره‌ ده‌نگی‌یه‌کان، قیدیۆ، پرۆژیک‌ته‌ر،
کۆم‌پ‌یوت‌ه‌ر و به‌رنامه‌ دیجیت‌ا‌لی‌یه‌کان ده‌توانن ئه‌زموونی فی‌ربوون
ده‌وله‌مه‌ند‌تر بکه‌ن. له‌ په‌روه‌رده‌ی موزیک‌دا، ئامیره‌ موزیکی‌یه‌کان و
سه‌رچاوه‌ ده‌نگی‌یه‌کان به‌ تایبه‌تی گرنگن، چون‌که‌ فی‌رخواز له‌ ریگه‌ی
ئه‌زموونی راسته‌وخۆ باش‌تر له‌ باب‌ه‌ته‌که‌ تیده‌گات.

شه‌شه‌م، ریپاز ده‌بیت توانا جو‌راو‌جو‌ره‌کانی فی‌رخواز به‌کار
بخات؛ له‌وانه‌ توانای ه‌زری، جه‌سته‌یی، ده‌نگی، بیستاری،
کۆمه‌ل‌ایه‌تی و داه‌ینه‌رانه‌. له‌ وانه‌ی موزیک‌دا فی‌رخواز ته‌نها بیر
ناکاته‌وه، به‌ل‌کو گو‌ی ده‌گریت، ده‌خوینی‌ته‌وه، ده‌ل‌یت، ده‌ژم‌یریت،
ده‌جو‌ل‌یت و ئه‌نجام ده‌دات. ئه‌م جو‌راو‌جو‌ری‌یه‌ ده‌توانیت فی‌ربوون
قوول‌تر و به‌رده‌وام‌تر بکات.

حه‌وته‌م، ریگاکانی سه‌رکه‌هوتوو ده‌بیت کاتی فی‌ربوون به شیوه‌یه‌کی کاریگهر به‌کاربه‌نینیت و ریگری له به‌فی‌رۆدانی وزه و سه‌رچاوه‌کان بکات. ئه‌مه به مانای خیراکردنی وانه به ههر نرخیک نییه، به‌لکو مه‌به‌ستی ئه‌وه‌یه زانیاری و کارامه‌یی به شیوه‌یه‌کی روون، ئاسان و به‌رهمدار بگوازریته‌وه.

هه‌شته‌م، ریناز ده‌بیت له‌گه‌ڵ توانای فی‌رخواز و جیاوازییه تاکه‌که‌سییه‌کانیان بگونجیت. هه‌موو فی‌رخوازان به یه‌ک خیرایی و به یه‌ک شیواز فی‌ر نابن؛ بۆیه مامۆستا ده‌بیت ریگای هه‌لسه‌نگاندن و چالاکییه‌کان به‌پێی ئاستی فی‌رخواز بگونجینیت و پێشکه‌هوتنی ههر تاکیک به‌راورد به پێشکه‌هوتنی پیشووی خۆی هه‌لبه‌سنگینیت، نه‌ک ته‌نها به‌راورد به فی‌رخوازانێ تر.

ریگاکانی وانهوتنه‌وه‌ی سه‌رکه‌هوتوو ده‌بیت په‌یوه‌ندیه‌کی چالاک و مرو‌یی له‌نیوان مامۆستا و فی‌رخواز، فی‌رخواز و ناوه‌رۆکی وانه، و هه‌روه‌ها له‌نیوان خودی فی‌رخوازان دروست بکات. متمانە، ریز، گفتوگۆ و کارلیک بنه‌مای ژینگه‌یه‌کی فی‌ربوونی سه‌رکه‌هوتوون. به‌م شیوه‌یه، ریگاکانی وانهوتنه‌وه ته‌نها ئامرازیک بۆ گه‌یاندنی زانیاری نابیت، به‌لکو ده‌بیته ئامرازیک بۆ دروستکردنی ئه‌زموونی فی‌ربوون، گه‌شه‌پێدانی که‌سایه‌تی، به‌هێزکردنی متمانەبه‌خۆبوون و په‌رپێدانی توانای دا‌هێنان و سه‌ربه‌خو‌یی فی‌رخواز.

جۆره‌کانی ری‌بازمه‌کانی وانهوتنه‌وه‌ی هونه‌ر

ری‌بازمه‌کانی وانهوتنه‌وه‌ی هونه‌ر کۆمه‌لیک شیواز و ستراتیژی پهرمه‌رده‌یه که مامۆستا به‌پیی سروشتی بابته، ئامانجه‌کانی وانه، ئاست و پێداویستیه‌کانی فیرخواز و ژینگه‌ی فیربوون هه‌لیانده‌بژیریت. له پهرمه‌رده‌ی هونه‌ریدا، هیچ ری‌بازیک به ته‌نها ناتوانیت وه‌لامی هه‌موو پێداویستیه‌کانی فیربوون بدات، چونکه هونه‌ر له هه‌مان کاتدا زانیاری، کارامه‌یی، هه‌ست، ممارسه و داهینان له‌خۆده‌گریت. بۆیه مامۆستای هونه‌ر پێویستی به ناسینی جۆراوجۆری ری‌بازمه‌کانی وانهوتنه‌وه هه‌یه، تا بتوانیت به‌پیی بارودۆخی وانه، یه‌ک ری‌باز یان چه‌ند ری‌بازیک به شیوه‌یه‌کی هاوبه‌ش به‌کاربه‌ی‌نیت.

به‌گشتی، ری‌بازمه‌کانی وانهوتنه‌وه‌ی هونه‌ر ده‌توانریت له چه‌ند جۆری سه‌ره‌کی پۆلین بکڕین، که هه‌ر یه‌که‌یان تایبه‌تمه‌ندی و بواره‌کانی به‌کاره‌ینانی خۆی هه‌یه. له گرنه‌ترین ئهم ری‌بازانه‌دا ده‌کریت ئاماژه به ری‌گاکانی روونکردنه‌وه و وانه‌گوتنه‌وه، ری‌گاکانی گه‌توگۆ و مناقه‌شه، ری‌گاکانی ئه‌زموونی و پراکتیکی به چاودێری مامۆستا، و ری‌گاکانی دۆزینه‌وه و فیربوونی سه‌ربه‌خۆ بکڕیت.

یه‌که‌م: ریڭگاکانی ږوونکردنه‌وه و وانه‌گوتنه‌وه

ریڭگاکانی ږوونکردنه‌وه و وانه‌گوتنه‌وه یه‌کیکه له کۆنترین و باوترین ږیپازمکانی وانهوتنه‌وه، که له سیستمه پهر و مرده‌ییه‌کاندا بۆ گمیانندی زانیاری و ږوونکردنه‌وه‌ی بابه‌ته تیورییه‌کان به‌کار دیت. له ئهم ږیپازمدا ماموستا ږۆلی سهرمکی له ریڅخستن و پیښکه‌شکردنی ناوږۆکی وانه‌دا ده‌بینیت و زانیارییه‌کان به شیوه‌یه‌کی ریڅخراو و زنجیره‌یی بۆ فیڅخواز ده‌گوازیتنه‌وه.

ئهم ږیپازه ده‌توانیت شیوه‌ی جۆراو جۆر له‌خو بگریت، وه‌ک وانه‌گوتنه‌وه، لیکدانه‌وه، وه‌سفکردن، چیرۆک‌گیږان، پیشاندان و نمونه‌هینان. له پهر و مرده‌ی موزیکدا، ئهم ږیپازه بۆ ئهو بابه‌تانه گونجاوه که پیوستیان به ږوونکردنه‌وه‌ی زانیاری تیوری و میڅووی هه‌یه، وه‌ک میڅووی موزیکی کوردی و جیهانی، جوانناسی موزیک، فله‌سه‌فه‌ی موزیک، ده‌روونناسی موزیک، فۆرمه موزیکییه‌کان و زانیارییه بنه‌ره‌تییه‌کانی تیوری موزیک.

یه‌کیک له گرن‌گترین خاله‌کانی ئهم ږیپازه ئه‌وه‌یه که ماموستا ده‌توانیت له کاتیه‌کی که‌مدا زانیارییه‌کی زۆر بگه‌یه‌نیت، به‌تایه‌تی له پۆله گه‌ورمه‌کاندا که ژماره‌ی فیڅخوازان زۆره. هه‌روه‌ها ئهم ږیپازه ده‌توانیت به یارمه‌تی ته‌کنه‌لوجیا ده‌وله‌مه‌ندتر بکریت؛ وه‌ک به‌کاره‌ینانی پڕۆژیکتر، سلاید، تۆماره ده‌نگیه‌یه‌کان، فیدیۆ، نه‌خشه‌ی بیرکردنه‌وه و سه‌رچاوه دیجیتالییه‌کان.

به‌لام ئه‌گه‌ر ئهم ږیپازه به شیوه‌یه‌کی یه‌ک‌لایمه‌ و به‌ی به‌شداریی فیڅخواز به‌کار به‌یښریت، له‌وانه‌یه به‌یته هۆی که‌مبوونه‌وه‌ی کارلیک و چالاکیی فیڅخواز. بۆیه باشته‌ره ماموستا وانه‌گوتنه‌وه له‌گه‌ل پرسیار، گفتوگو، نمونه و چالاکییه کورته‌کان تیکه‌ل بکات.

دووه‌م: ریڭگاکانی گفتوگۆ و مناقشه

ریڭگاکانی گفتوگۆ و مناقشه له‌سه‌ر بنه‌مای کارلیکی راسته‌وخۆ له‌نیوان مامۆستا و فیرخواز و هه‌روه‌ها له‌نیوان خودی فیرخوازن دامه‌زراوه. له‌م ریپازده‌دا مامۆستا به‌ ئاراسته‌کردنی پرسیار، پیشاندانی کیشه‌ یان دانانی بابه‌تیکي بۆچوون له‌سه‌رکردن، فیرخواز هان ده‌دات بۆ بیرکردنه‌وه، به‌لگه‌هێنان و دهربرینی بۆچوون.

ئهم ریپازده‌ ده‌توانیت به‌ شیوه‌ی مناقشه‌ی پۆلی، گفتوگۆی گرووپی، کارگرووپی و پرۆژه‌ی هاوبه‌ش جیه‌جی بکړیت. له‌ بوا‌ری موزیکدا بۆ بابه‌ته‌کانی موزیکۆلۆجی، هارمۆنی، کۆنتراپۆینت، جوانناسی، فه‌لسه‌فه‌ی موزیک و شیکردنه‌وه‌ی پارچه‌ موزیکیه‌کان زۆر به‌سووده.

گرنگترین تایه‌تمه‌ندی ئهم ریپازده‌ ئه‌وه‌یه که فیرخواز له‌ دۆخی وه‌رگړیکی ساده‌ی زانیاری ده‌رده‌هینیت و ده‌یکات به‌ به‌شداریکی چالاک له‌ پرۆسه‌ی فیربوون. له‌ ریگه‌ی گفتوگۆوه، فیرخواز فیری گویگرتن له‌ بۆچوونی کهسانی تر، ری‌زگرتن له‌ جیاوازییه‌کان، به‌مخه‌کردنی زانستی و دروستکردنی بۆچوونی خۆی ده‌بیت.

سییه‌م: ریڭگاکانی نه‌زموونی و پراکتیکی به‌ چاودیری مامۆستا

ریڭگاکانی نه‌زموونی یه‌کیکه‌ له‌ گرنگترین ریپازمه‌کان له‌ په‌روه‌ده‌ی هونه‌ر و موزیکدا، چونکه‌ زۆربه‌ی کارامه‌یه‌ هونه‌رییه‌کان ته‌نها به‌ خویندنه‌وه و گویگرتن فیر نابن، به‌لکو پیوستیان به‌ ممارسه‌ و دووباره‌کردنه‌وه‌ی کردار هه‌یه.

له‌م ریپازده‌دا فیرخواز به‌ شیوه‌یه‌کی راسته‌وخۆ له‌ پرۆسه‌ی فیربووندا به‌شدار ده‌بیت و مامۆستا پۆلی ری‌نیشاندەر و چاودیر ده‌بینیت. مامۆستا ده‌توانیت کردارمه‌که‌ پیشان بدات، دواتر فیرخواز

هممان کردار جێبه‌جێ بکات و مامۆستا رێنمایی و تێبینی پێویستی پێشکەش بکات.

له پهرۆهردهی موزیکدا، فێربوونی لێدانی نامێره موزیکیه‌کان، راهێنانی دهنگ، خوێندنهوهی نۆته، نووسینی پارچهی موزیکی، دابه‌شکردنی موزیک و ئه‌نجامدانی کاره پراکتیکیه‌کان ده‌توانن لهم رێبازوه به‌ریوه بچن.

یه‌کیک له گ‌رنگ‌ترین بنهماکانی ئهم رێبازه (فێربوون له رێگهی ئه‌زموون) ه. واته فێرخواز به‌ ته‌نها زانیاری وهرده‌گریت، به‌لکو خۆی ئه‌زموونی ده‌کات، هه‌له‌ ده‌کات، هه‌له‌که‌ی چاک ده‌کاته‌وه و له ئه‌زموونه‌که‌ی فێر ده‌بیت. ئهم پرۆسه‌یه ده‌توانیت متمانه‌به‌خۆبوون و توانای چاره‌سه‌رکردنی کێشه لای فێرخواز به‌هێز بکات.

چوارهم: ریگاکانی دۆزینه‌وه و فێربوونی سه‌ربه‌خۆ

رێگاکانی دۆزینه‌وه یه‌کیکه له رێبازه پێشکه‌وتووه‌کانی پهرۆهردهی نوێ، که جه‌خت له‌سه‌ر توانای فێرخواز بۆ دۆزینه‌وهی زانیاری و چاره‌سه‌رکردنی کێشه به‌هه‌ول و توانای خۆی ده‌کات. لهم رێبازهدا مامۆستا سه‌رچاوه‌ی تاکه‌که‌سی زانیاری نییه، به‌لکو رێنیشاندەر و رێکخه‌ری ژینگه‌ی فێربوونه.

ئهم رێبازه به‌ دوو شێوه‌ی سه‌ره‌کی جێبه‌جێ ده‌کریت : **دۆزینه‌وه‌ی ئاراسته‌کراو** و **دۆزینه‌وه‌ی سه‌ربه‌خۆ**. له‌ جۆری یه‌که‌مدا، مامۆستا ئاماژه و رێنمایی پێویست به‌ فێرخواز ده‌دات، به‌لام ولامی کۆتایی به‌ ده‌ستی خۆی نادات. فێرخواز به‌ هه‌نگاوه‌کانیکی رێکخراو به‌ره‌و دۆزینه‌وه‌ی وه‌لامه‌که‌ ده‌چیت.

له جوړی دووهمدا، فیرخواز دمه‌رفه‌تی زیاتر بو کارکردنی سهربه‌خوی هه‌یه و ماموستا ته‌ن‌ها کاتیک ده‌ستیومردان ده‌کات که پ‌یویست ب‌یت. ئهم شیوازه به تاییه‌تی بو لی‌کولینه‌وه، تو‌یژینه‌وه‌ی موزیک، شیکردنه‌وه‌ی فۆرم و تیۆری موزیک و ناسینی تاییه‌تمه‌ندیی ئامیره موزیکیه‌کان به‌سووده.

له سه‌رده‌می دیجیتا‌لدا، ئهم ری‌باز‌ه بواریکی فراوانتری بو گه‌شه‌کردن هه‌یه، چونکه فیرخواز ده‌توانیت له ری‌گه‌ی ئینت‌هرنیت، کت‌یبه ئه‌لیکترۆنیه‌کان، کت‌یبخانه دیجیتا‌لییه‌کان، سه‌رچاوه ده‌نگی و بینراوه‌کان و بنکه‌مراوه زانسته‌یه‌کان زانیاری کۆبکاته‌وه. به‌لام پ‌یویسته ماموستا توانای هه‌له‌سه‌نگاندنی سه‌رچاوه‌کان و جیاکردنه‌وه‌ی زانیاری دروست له نادروست فی‌ری فیرخواز بکات.

پ‌ینجه‌م: ری‌گاکانی فی‌ربوونی به‌ک‌شه و پرۆژه

له ری‌باز‌ه نو‌یکانی په‌رومه‌ده‌ی هونه‌ردا، فی‌ربوونی به‌ک‌شه و فی‌ربوونی بنه‌مای پرۆژه گرنگیه‌کی تاییه‌تیان هه‌یه. له‌م ری‌بازانه‌دا فیرخواز له‌گه‌ل ک‌یشه یان ئه‌رکیکی راسته‌قینه رووبه‌روو ده‌کریتنه‌وه و پ‌یویسته به‌ه‌کاره‌یانی زانیاری و کارامه‌یه‌کانی خوی چاره‌سه‌ری بو بدۆزیتنه‌وه.

له بواری موزیکدا، فیرخواز ده‌توانیت پرۆژه‌یه‌ک له‌سه‌ر کۆکردنه‌وه و شیکردنه‌وه‌ی گۆرانیه‌یه فۆل‌کلۆرییه‌کان، نووسینی پارچه‌یه‌کی موزیک، ئاماده‌کردنی پ‌یشکه‌شکردنیه‌کی زانسته‌ی یان دروستکردنی تۆماریه‌کی ده‌نگی ئه‌نجام بدات. ئهم ری‌باز‌ه په‌یه‌وه‌ندیی ن‌یوان تیۆری و پ‌راکتیک به‌ه‌یز ده‌کات و توانای کارکردنی تیمی و به‌رپ‌رسیاریتی لای فیرخواز په‌ره پ‌ی‌ده‌مات.

شه‌شه‌م: ریځگاکانی فیربوونی هاوبه‌ش

فیربوونی هاوبه‌ش پشت به کارکردنی فیرخوازن له گروپه بچوکه‌کان دهبه‌ستیت. هر نه‌ندامیکي گروپ بهرپرسياريتييه‌کي دياريکراوی هميه و به هاوکاريی ئه‌وانی تر ئامانجی هاوبه‌ش به‌دهست دیت. له پهره‌مردی موزیکدا، هم رڼباز ده‌توانیت له راهینانی کورال، نورکيستر، شيکرده‌وه‌ی گروپي و پروژه موزيکيه‌کاندا به‌کاربه‌يښريت. هم شپوازه تهنه کارامه‌ی موزيکي پهره پڼادات، به‌لکو توانای گوڼگرتن له يه‌کتر، هاوکاري، ريکخستن، بهرپرسياريتي و په‌يوه‌نديی کومه‌لايه‌تی به‌هيز ده‌کات.

پولنکردنی رڼبازمکانی وانه‌وتنه‌وه‌ی هونه‌ر نابيت به مانای جياکرده‌وه‌ی ته‌واوی هم رڼبازانه له يه‌کتر بيت، چونکه پرّوسه‌ی فیربوونی هونه‌ر پرّوسه‌ی چالاک و نالّوزه و زورجار پيويستی به تيکه‌لکردنی چهند رڼبازيک هميه. ماموستا ده‌توانيت وانه‌که به روونکرده‌وه دهست پي بکات، دواتر به گفتگو و مناقشه به‌رده‌وامی پڼيدات، پاشان فیرخواز بّ ممارسه‌ی کرداری ببات و له کوتاييدا به ریځگاکانی دوزينه‌وه يان پروژه‌ی سهره‌خوی کوتايی بپه‌يښيت.

له راستيدا، سرکه‌وتنی وانه‌وتنه‌وه‌ی هونه‌ر له هه‌لبزاردنې (باشترین رڼباز) به تهنه‌نييه، به‌لکو له توانای ماموستايه‌تی ماموستا بّ هه‌لبزاردنې گونجاوترين رڼباز بّ گونجاوترين نامانج، فیرخواز و بارودوخدايه. ماموستای سرکه‌وتوو نه‌ويه که بتوانيت رڼبازمکان به شيويه‌کي هوشيارانه تيکه‌ل بکات، له‌گه‌ل گورانکارييه‌کانی پهره‌مردی و ته‌کنه‌لوجيا خوی بگونجښيت و فیرخواز له وهرگرتنی زانياری به‌رهو به‌شداریی چالاک، داهینان، ليکولينه‌وه و فیربوونی سهره‌خو بگوازيتنه‌وه. بهم شيويه، رڼبازمکانی وانه‌وتنه‌وه‌ی هونه‌ر ده‌به‌ نامرازيک بّ پهره‌پڼدانی مروقيکي خاوه‌ن زانياری، هه‌ستی جوانی، توانای داهینان و لڼه‌اتووی بّ به‌شداریی کاريگر له ژيانی کومه‌لايه‌تی و کهلتووری.

که‌سایه‌تی و کاریگه‌رییه ده‌روونی و ژینگه‌یه‌کان له‌سه‌ر تاک و پرۆسه‌ی په‌روه‌ده

که‌سایه‌تی یه‌کێکه له‌ باب‌ته‌ گرنگه‌کانی ده‌روونزانی و زانسته‌ مرو‌قا‌یه‌تییه‌کان، چونکه‌ ره‌فتار، شی‌وازی بیر‌کردنه‌وه، هه‌ست و سۆز، هه‌لو‌یست و شی‌وازی مامه‌له‌کردنی مرو‌ف له‌گه‌ل خۆی و که‌سانی ده‌روبه‌ری په‌یوه‌ندییه‌کی راسته‌وخۆی به‌ که‌سایه‌تییه‌وه هه‌یه. له‌ په‌روه‌ده و فێر‌کردندا، تی‌گه‌یشتن له‌ که‌سایه‌تی تاک گرنگیه‌کی تایبه‌تی هه‌یه، چونکه‌ پرۆسه‌ی فێربوون ته‌نها گواستنه‌وه‌ی زانیاری نییه، به‌لكو‌ کارلێکی م‌رو‌ییه له‌نیوان مام‌وستا و فێرخواز که‌ له‌ژێر کاریگه‌ری هه‌ست، که‌سایه‌تی، بارود‌و‌خی ده‌روونی و ژینگه‌ی کۆمه‌لا‌یه‌تی رو‌وده‌دات. به‌تایبه‌تی له‌ په‌روه‌ده‌ی هونه‌ر و موزیکدا، که‌ له‌گه‌ل هه‌ست و سۆز، دا‌ه‌نینان، ده‌رب‌رین و به‌ر هه‌مه‌نینانی هونه‌ری په‌یوه‌ندییه‌کی نزیک هه‌یه، ناسینی لایه‌نه‌کانی که‌سایه‌تی فێرخواز و مام‌وستا زۆر گرنگه‌.

یه‌که‌م: ده‌روونزانی

ده‌روونزانی زانسته‌یه‌که که‌ به‌ شی‌وه‌یه‌کی سیسته‌ماتیک و زانستی له‌ ره‌فتار، پرۆسه‌کانی بیر‌کردنه‌وه، هه‌ست و سۆز و شی‌وازی کارلێکی مرو‌ف له‌گه‌ل خۆی و ژینگه‌که‌ی ده‌کو‌لێته‌وه. ئامانجی ده‌روونزانی ته‌نها وه‌سف‌کردنی ره‌فتاری مرو‌ف نییه، به‌لكو‌ هه‌ول د‌هدات هۆکاره‌کانی ره‌فتار و پرۆسه‌کانی پشت‌ ئه‌و ره‌فتارانه‌ تی‌ب‌گات و له‌ چوارچێوه‌ی یاسا و تیۆرییه‌ زانستییه‌کاندا شیکارییان بکات.

له‌ ب‌واری په‌روه‌ده‌دا، ده‌روونزانی یارمه‌تیده‌ره‌ بۆ تی‌گه‌یشتن له‌ شی‌وازی فێربوونی فێرخواز، جیا‌وازییه‌ تاکه‌که‌سییه‌کان، هۆکاره‌کانی هاندانی فێربوون، په‌ر‌سه‌ندنی تواناکان و کاریگه‌ری هه‌ست و سۆز له‌سه‌ر ئه‌نجامی خو‌یندن. مام‌وستا کاتیک له‌ تایبه‌تمه‌ندییه‌ ده‌روونییه‌کانی فێرخواز تی‌ده‌گات، ده‌توانیت شی‌وازی

وانهوتنه‌وه و چالاکیه فیرکارییه‌کان به شیومه‌یه‌کی گونجاوتر هه‌لێژیریت.

دووه‌م: که‌سایه‌تی

که‌سایه‌تی ده‌توانریت وه‌ک کۆمه‌لێک تاییه‌تمه‌ندی به‌رده‌وام و تا راده‌یه‌ک جیگیر له‌ لایه‌نه‌ جه‌سته‌یی، ه‌زری، ده‌روونی، هه‌ستی و کۆمه‌لایه‌تییه‌کانی تاک بناسریت که‌ شیوازی بیرکردنه‌وه، هه‌ستکردن و ره‌فتارکردنی دیاری ده‌کهن. که‌سایه‌تی شتیکی ته‌واو جیگیر و نه‌گۆر نییه، به‌لکو پرۆسه‌یه‌کی دینامیکیه‌ که‌ له‌ ماوه‌ی ژياندا به‌هۆی ئه‌زموون، په‌روه‌رده، فیربوون و کارلێک له‌گه‌ڵ ژینگه‌دا ده‌توانیت گۆرانکاری به‌سه‌ردا بێت.

که‌سایه‌تی له‌ کۆمه‌لێک پێکهاته پێکدیت، وه‌ک تاییه‌تمه‌ندییه‌کان، به‌رژمه‌ندییه‌کان، هه‌لوێسته‌کان، هه‌ست و سۆز، شیوازی بیرکردنه‌وه، متمانه‌یه‌خۆبوون و توانای گونجان له‌گه‌ڵ بارودۆخی جیاواز. ئه‌م پێکهاتانه به‌ ته‌نها له‌ ناوخوازی تاکه‌وه دروست نابن، به‌لکو ئه‌نجامی کارلێکی به‌رده‌وامی نیوان لایه‌نه بۆماوه‌یه‌یه‌کان و ئه‌زمونه ژینگه‌یه‌یه‌کان.

له‌ په‌روه‌رده‌ی موزیکدا، که‌سایه‌تی مامۆستا و فیرخواز ده‌توانیت کاریگه‌رییه‌کی راسته‌وخۆ له‌سه‌ر پرۆسه‌ی فیربوون هه‌بیت. مامۆستایه‌کی ئارام، متمانه‌پێکراو، رێزگر و هاندەر ده‌توانیت ژینگه‌یه‌کی ئهرینی فیربوون دروست بکات، له‌ کاتێکدا هه‌لسوکه‌وتی توند، ترسینه‌ر یان بێ‌هه‌ستی مامۆستا له‌وانه‌یه فیرخواز له‌ ده‌ربهرینی توانا‌کانی و به‌شداریی چالاک دووربخاته‌وه.

سینیه م: کاریگه ری ژینگه

ژینگه کۆمه له هه موو ئه و بارودۆخ و هوکارانه یه که تاک له ناویدا ده ژی و له گه لپان کارلیک ده کات. ژینگه ته نه ا شوینی جوگرافی ژیان نییه، به لکو کۆمه لیک ژینگه ی پیکه وه به ستر او له خو ده گریت؛ وه ک ژینگه ی خیزانی، کۆمه لایه تی، په روه رده یی، که لتووری، ئابووری، ده روونی، جوگرافی و میژوویی.

مندا ل له سالانی سه ره تای ژیان ی خویدا به شیوه یه کی زو ر له ژینگه ی خیزان کاریگه ری وه رده گریت. شیوازی په روه رده کردنی دایک و باوک، ئاستی پشتیوانی، شیوازی گفتوگو و مامه له کردن، ههستی ئاسایش و متمانه و هه روه ها بایه خدان به فی ربوون و هونه ر ده توانن کاریگه رییه کی در یژخایه ن له سه ر گه شه ی که سایه تی مندا ل هه بی ت.

دواتر، قوتا بخانه و ژینگه ی په روه رده یی ده بنه به شیکی گرنگ له ژیان ی تاک. مامو ستا، هاو پوله کان و شیوازی به ری وه بر دنی پو ل ده توانن کاریگه رییه کی به رچاو له سه ر متمانه به خو بوون، هاندانی فی ربوون و توانای کۆمه لایه تی فی رخواز هه بی ت. له په روه رده ی هونه ریدا، نه گه ر قوتا بخانه ژینگه یه کی ئازاد و پشتیوان بو ده رب رینی هونه ری دروست بکات، فی رخواز ههستی ئازادی و داهینانی زیاتر په ره پی ده دات.

هه روه ها ژینگه ی که لتووری و کۆمه لایه تی کاریگه رییه کی گرنگ له سه ر جو ری به رژه وهندییه هونه رییه کانی تاک هه یه. بو نمونه، مندا لیک که له ژینگه یه کی پر له موزیک، گو رانی و چالاکییه هونه رییه کان گه وه ده بی ت، له وانه یه ده رفه تی زیاتر بو په ره پیدانی گو یی موزیکی و ههستی جوانی هه بی ت. به لام نه مه به مانای ئه وه نییه که توانای موزیکی ته نه ا به ژینگه دیاری ده کریت، چونکه هوکاره بو ماوه یی و نه زمونه تاکه که سییه کانیش به شداری له په ره پیدانی نه م توانایانه ده کهن.

چوارهم: کاریگهریی بۆماوه

کاریگهریی بۆماوه بریتییە لەو تایبەتمەندییە زیستی و جەستەیی و هەندیک لایەنە بنەرەتییەکانی گەشەیی مرووف که لە ریڭگەیی میراتی ژینتیکییەوه لە نەرەیکەوه بۆ نەرەیکە تر دەگوازرێتەوه. بۆماوه دەتوانێت کاریگهری لەسەر تایبەتمەندییە جەستەییەکان، هەندیک توانای هزری و هەندیک تایبەتمەندییە دەروونی هەبێت، بەلام ئەم کاریگهرییە زۆرجار بە شیوەیهکی راستەوخۆ و دیاریکراو نییە.

لە زانستی نویدا، زۆریک لە تایبەتمەندییە مرووییەکان بە ئەنجامی کارلێکی نیوان بۆماوه و ژینگە لێکدەدرێنەوه. واتە بۆماوه دەکرێت بنەمایەک بۆ توانایەکی دیاریکراو دا بین بکات، بەلام ژینگە، پەرورده، ئەزموون و ممارسە دیاری دەکەن ئەو توانایە تا چ ئاستیک پەرە دەسێنێت.

بۆ نموونە، لە بواری موزیکدا دەکرێت تاکنیک هەستیارییەکی باشی بیستاری یان توانایەکی سروشتی بۆ جیاکردنەوه‌ی دەنگ و ریتم هەبێت، بەلام ئەگەر ئەم توانایە بە پراھینان، خویندن و ژینگەیی گونجاو پشتگیری نەکرێت، لەوانەیە بە ئاستی بەرز نەگات. لە بەرامبەردا، تاکنیک که لە سەرەتادا توانایەکی زۆر دیار نییە، دەتوانێت بە ممارسەیی بەردەوام و پەرورده‌ی دروست تواناکانی بە شیوەیهکی بەرچاو پەرە پێبدات.

لەبەر ئەمە، نابێت کاریگهریی بۆماوه بە شیوەیهکی سادە و جیگیر لێک بدرێتەوه، یان بگوترێت که تایبەتمەندییەکی بە شیوەیهکی حەتمی لە دایک و باوکەوه بۆ چەندین نەرە دەگوازرێتەوه. زانستی نوێ زیاتر جەخت لەسەر پەڕوەندیی ئالۆزی نیوان ژین، ژینگە و ئەزموونی تاک دەکات. بۆیە بۆچوونی گشتیی ئەوه‌ی که هەموو تایبەتمەندییەکان تا (حەوت پشت) بە شیوەیهکی دیاریکراو

کاریگه‌رییان له‌سه‌ر تاک هه‌یه، پشتگیریه‌کی زانستی به‌هیزی نییه و پئویسته له نووسینی ئەکادیمییدا به وریایی مامه‌له‌ی له‌گه‌ل بکرت.

له پهرمه‌ده‌ی هونه‌ر و موزیکدا، تیگه‌یشتن له په‌یوه‌ندی نیوان که‌سایه‌تی، بۆماوه و ژینگه‌ گرنگیه‌کی بنه‌رته‌ی هه‌یه. مامۆستا ده‌بیت بزانیته‌ که هه‌ر فیرخوازیک تاکیکی جیاوازه و له‌گه‌ل خۆیدا کۆمه‌لێک توانای سروسشتی، ئەزموونی پێشوو‌تر و کاریگه‌ریی ژینگه‌یی هه‌یانه‌وه‌ ناو پۆل. له‌به‌ر ئەمه‌، پهرمه‌ده‌ی سه‌رکه‌وتوو نابیت پشت به‌ یه‌ک شیوازی گشتی بیه‌ستیت، به‌لکو پئویسته جیاوازییه‌ تاکه‌که‌سییه‌کان بناسیت و ده‌رفه‌ت بۆ په‌رپێدانی توانای هه‌ر فیرخوازیک دا‌بین بکات. مامۆستای موزیک ده‌توانیت به‌ ریگه‌ی هه‌له‌سه‌نگاندنی به‌رده‌وام، چاو‌دیریکردنی ره‌فتار، گفتوگو و ممارسه‌ی کرداری، ناست و پێداویسته‌یه‌کانی فیرخواز بناسیت و شیوازی فیرکردنه‌که‌ی له‌گه‌لیدا بگونجینیت.

که‌سایه‌تی مرۆف ئەنجامی هۆکاریکی تاک نییه، به‌لکو دروستبوونی ئەو ئەنجامی کارلێکی به‌رده‌وامی نیوان بۆماوه، ژینگه، ئەزموون، پهرمه‌ده‌ و هه‌له‌بژاردنه‌کانی تاکه. له پهرمه‌ده‌ی هونه‌ر و موزیکدا، ئەم تیگه‌یشتنه یارمه‌تیده‌ره بۆ ئەوه‌ی مامۆستا فیرخواز وه‌ک تاکیکی جیاواز ببینیت، توانا‌کانی بناسیت و ژینگه‌یه‌کی پشتیوان بۆ گه‌شه‌پێدانی توانای هه‌زی، هه‌ستی، جه‌سته‌یی و دا‌هینه‌رانه‌ی دا‌بین بکات. به‌م شیوه‌یه، ئەرکی مامۆستا ته‌نها گواسته‌وه‌ی زانیاری نابیت، به‌لکو به‌شدارییه‌ له‌ دروستکردنی ژینگه‌یه‌کی پهرمه‌ده‌یی که‌ تێیدا هه‌ر فیرخوازیک بتوانیت توانا‌کانی خۆی بدۆزیته‌وه، په‌ره‌ی پێدات و به‌ شیوه‌یه‌کی سه‌ربه‌خۆ و دا‌هینه‌رانه به‌کاری به‌نینیت.

تیۆری کهسایه‌تی ئه‌ریک فروم و په‌یه‌ه‌ندی به‌ په‌روه‌رده و فیربوون

ئهریک فروم (Erich Fromm) یه‌کیکه له بیرمه‌ند و دهره‌ووناسه ناسراوه‌کانی سه‌ده‌ی بیسته‌م، که به تاییه‌تی له بواری دهره‌وونشیکاریی کۆمه‌لایه‌تی و فله‌سه‌فه‌ی مروّقایه‌تی کاریگهریه‌کی به‌رچاوی داناه. بیرۆکه‌کانی فروم له‌سه‌ر بنه‌مای ئه‌وه دامه‌زراون که مروّق تهنه‌ا بوونه‌ومرێکی گۆشه‌گیر نییه، به‌لکو بوونه‌ومرێکی کۆمه‌لایه‌تی و کهلتوووریه‌ که کهسایه‌تییه‌که‌ی له کارلێکی به‌رده‌وام له‌نیوان پێداویستیه ناوخبویه‌کان و بارودۆخی کۆمه‌لایه‌تی و کهلتوووریه‌کانی ژیا‌نی پیکدیت. بۆیه، بۆ تیگه‌یشتن له کهسایه‌تی مروّق پێویسته له هه‌مان کاتدا له لایه‌نه دهره‌وونی، کۆمه‌لایه‌تی و کهلتوووریه‌کانی ژیا‌نی ئه‌و بکۆلرێته‌وه.

یه‌کیکه له گرنه‌گترین بیرۆکه‌کانی فروم جیاکردنه‌وه‌ی دوو ئاراسته‌ی سه‌ره‌کیی ژیا‌نی مروّقه : **ئاراسته‌ی نابهره‌مه‌هینهر و ئاراسته‌ی به‌ره‌مه‌هینهر**. فروم له کتییی به‌ناوبانگی خۆی **Man for Himself** باس له‌وه ده‌کات که مروّق ده‌توانیت له ریگه‌ی شیوازی ژیا‌ن و مامه‌له‌کردنی خۆیه‌وه به‌ شیویه‌که‌ی به‌ره‌مه‌هینهر یا‌ن نابهره‌مه‌هینهر بژیت. ئاراسته‌ نابهره‌مه‌هینهره‌کانیش به‌ چوار جۆری سه‌ره‌کی ناسینراون : **وه‌رگر، ده‌ستبه‌سه‌رداگرتوو یا‌ن ده‌ستدریژ، کۆکردنه‌وه و بازرگان**. ئه‌م جۆرانه له دیدی فرومدا تهنه‌ا پۆلینه‌کردنی تاکه‌کان نیین، به‌لکو (ئاراسته‌ی کهسایه‌تی)ن که ده‌توانن به‌ راده‌ی جیاواز له که‌سێکه‌دا هه‌بن. واته‌ نابیت مروّق به‌ شیویه‌که‌ی ساده و هه‌تمی تهنه‌ا به‌ یه‌ک جۆر دابنریت.

یه کهم: ناراسته ی وهرگر

که سایه تیی وهرگر ئهو شیوازیه که تاک تتییدا وای ده بینیت سهرچاوه ی زانیاری، خوښی، سهرکهوتن و تهنانت چاره سهرکردنی کیشه کانی ژیان له دهرمه و دی خویتی. ئهم جوړه کهسه زورچار چاومروانی ئه وه دهکات که کهسانی تر زانیاری، یارمهی، پشتیوانی و دهرفه تی پیشکهوتنی بو دابین بکهن.

له پهرومرده و فیروبووندا، فیرخوازیکی خاوهن ئهم ناراسته یه لهوانه یه زور پشت به ماموستا بیهستیت و چاومروان بیت هممو زانیاریه کان به شیوه یه کی ناماده ی بو دابین بکړین. ئهم شیوازه لهوانه یه توانای فیرخواز بو لیکولینه وه، دوزینه وه و فیروبوونی سهر به خو سنووردار بکات.

له پهرومرده ی موزیکدا، بو نمونه، فیرخوازیکی لهوانه یه همیشه چاومروانی ماموستا بیت تا هممو ههنگاوه کانی فیروبوونی ئامیړیکی موزیکی یان خویندنه وه ی نۆته بو پروون بکاته وه، بهی ئه وه ی خوی به شیوه یه کی سهر به خو ممارسه و لیکولینه وه بکات. لیرهدا ئهرکی ماموستا ئه وه یه ژینگه یه کی فیروون دروست بکات که فیرخواز له (وهرگر تیی ته نه ا) بهرو (به ره مهینان و داهینان) بگوازیته وه.

دووه: ناراسته ی دهستبه سهر داگرتن و دهستدیز ی

له ناراسته ی دهستبه سهر داگرتوودا، تاک ههول ددات ئه وه ی دهیمویت به هس شیوه یه کی به دهست بهینیت. له دیدی فرومدا، ئهم جوړه ناراسته یه ده توانیت به شیوه ی به کارهینانی دهسه لات، فشار، فیل، دهستدیز ی یان تهنانت ههلسوکهوتی نادرست دهر بکهویت. ئهم کهسه زورچار له پیوه ندیه کاندای بهدوای به دهستهینانی شتیکه، نهک بهدوای دروستکردنی پیوه ندیه کی هاوبهش و به ره مهینان.

له ژینگه‌ی پهرومرده‌دا، ئهم ئاراسته‌یه ده‌توانیت له هه‌ندیک فیرخوازدا به شیوه‌ی ږکابه‌ریی توند، هه‌ول‌دان بۆ به‌ده‌سته‌هینانی نمره به ههر نرخیک، یان به‌کاره‌ینانی توانای کهسانی تر بۆ به‌رژمه‌ه‌ندی تاکه‌که‌سی دهر بکه‌ویت.

بۆ مامۆستا گرنگه له جیاتی به‌کاره‌ینانی سزا و فشار، فیرخواز به‌رمو هاوکاری، ږکابه‌ریی ته‌ندروست و به‌رپرسیاریتی تاکه‌که‌سی ئاراسته بکات. له پهرومرده‌ی موزیکدا، ئهمه به تاییه‌تی له کارکردنی گرووی، کۆرال، و ئۆرکیسترا گرنگه، چونکه سه‌رکه‌وتنی تاک پهیوه‌ندی به سه‌رکه‌وتنی کۆمه‌له‌که‌وه هه‌یه.

سینیه: ئاراسته‌ی کۆکردنه‌وه

که‌سایه‌تی کۆکردنه‌وه ئهو ئاراسته‌یه که تاک گرنگیه‌کی زۆر به هه‌لگرتن و پاراستنی شته‌کان ده‌دات و زۆرجار له گۆرانکاری و مه‌ترسی دوور ده‌که‌ویت‌ه‌وه. ئهم شێوازه ته‌نها به کۆکردنه‌وه‌ی سامان و پاره سنووردار نییه، به‌لکو ده‌توانیت له بواره زانیاریه‌کانیش دهر بکه‌ویت.

له بواری زانست و پهرومرده‌دا، فیرخوازیکی خاوه‌ن ئهم ئاراسته‌یه له‌وانه‌یه زانیاریه‌کان کۆیکاته‌وه، به‌لام که‌مه‌تر هه‌ول بدات ئهو زانیاریه به‌کاره‌ینیت یان له‌گه‌ڵ که‌سانی تر هاوبه‌شی بکات. ئهم جۆره فیربوونه له‌وانه‌یه بگاته ئه‌وه‌ی فیرخواز زانیاری زۆری هه‌بیت، به‌لام توانای جیه‌جیه‌کردن، شیکردنه‌وه و داهینانی که‌مه‌تر بیت.

له پهرومرده‌ی موزیکدا، ئهمه ده‌توانیت له فیرخوازی‌دا دهر بکه‌ویت که کتیب و زانیاریه موزیکیه‌کانی زۆر کۆده‌کاته‌وه، به‌لام ممارسه‌ی کرداریی که‌مه. بۆیه مامۆستا ده‌بیت هاوسه‌نگیه‌ک له‌نیوان (زانیاری) و (جیه‌جیه‌کردن) دروست بکات.

چوارهم: ناراسته‌ی بازارگانی

فرۆم ناراسته‌ی بازارگانی به‌و شیوازه ده‌زانیت که تاک له په‌یوه‌ندییه‌کانی خۆیدا هه‌موو شتیک به‌نرخ‌ی بازار و به‌های مامه‌له ده‌بینیت. له‌م شیوازه‌دا، مرۆف له‌وانه‌یه هه‌ستی به‌خوی و به‌های خوی له‌ریگه‌ی نه‌وه‌وه هه‌لبه‌س‌نگینیت که تا چه‌ند ده‌توانیت خوی و تواناکانی به‌(بازار) به‌روشتیت.

ئه‌م ناراسته‌یه له‌سه‌رده‌می ئیستادا په‌یوه‌ندییه‌کی زۆری به‌که‌لتووری بازار و پیوانه‌کانی سه‌رکه‌وتنی پیشه‌یی هه‌یه. له‌په‌روه‌رده‌ی هونه‌ر و موزیک‌دا، ده‌توانیت کاتیک ده‌رکه‌ویت که فیرخواز ته‌نها به‌وه گرنگی بدات که توانای هونه‌رییه‌که‌ی چه‌ند داهاات یان ناوبانگی بو‌دینیت، نه‌ک به‌های زانستی، که‌لتووری و مرۆبی نه‌و هونه‌ره. ئه‌مه به‌مانای ره‌تکرده‌وه‌ی په‌یوه‌ندیی نیوان هونه‌ر و پیشه‌نیه؛ به‌لکو مه‌به‌ست نه‌وه‌یه که هونه‌ر نابیت ته‌نها به‌کالایه‌کی بازار‌ی ببینریت. په‌روه‌رده‌ی موزیک ده‌بیت له‌گه‌ل په‌ره‌پێدانی توانای پیشه‌یی، هه‌ستی جوانی، به‌رپرسیاریتی کۆمه‌لایه‌تی، ناسنامه‌ی که‌لتووری و دا‌هینانیش په‌ره‌پێدات.

پینجه‌م: ناراسته‌ی به‌ره‌مه‌هێنهر

له‌به‌رامبه‌ر ئه‌م ناراسته‌ نابهره‌مه‌هێنهرانه‌دا، فرۆم ناراسته‌ی به‌ره‌مه‌هێنهر به‌شیوه‌یه‌کی ئه‌رینی ده‌بینیت. که‌سایه‌تی به‌ره‌مه‌هێنهر نه‌وه‌یه که تاک توانای خوی بو‌بیرکرده‌وه، خوشه‌ویستی، دا‌هینان، کارکردن و دروستکردنی په‌یوه‌ندیی ته‌ندروست به‌کاربه‌ییت.

له‌په‌روه‌رده‌دا، فیرخوازیکی به‌ره‌مه‌هێنهر ته‌نها وه‌رگری زانیاری نیه، به‌لکو زانیارییه‌کان به‌شیوه‌یه‌کی چالاک به‌کارده‌هێنیت، پرسیار ده‌کات، لیکه‌داته‌وه، کیشه‌چاره‌سه‌ر ده‌کات و شتیکێ نوێ دروست ده‌کات. ئه‌م جو‌ره که‌سایه‌تییه له‌په‌روه‌رده‌ی هونه‌ر و موزیک‌دا گرنگیه‌کی زۆری هه‌یه، چونکه هونه‌ر له‌بنه‌رته‌دا په‌یوه‌ندییه‌کی به‌هیزی به‌دا‌هینان و ده‌رپړینی تاکه‌که‌سییه‌وه هه‌یه.

فێرخوازیکی موزیک کاتیک به‌ره‌مه‌ینه‌ره که بتوانیت له زانیارییه‌کانی تیۆری و ئەزمونه‌کانی خۆی به‌ره‌میکی نوێ دروست بکات؛ بۆ نمونه، پارچه‌یه‌کی موزیکی دابنیت، گۆرانیه‌کی کۆن شیکار بکاته‌وه، ریکه‌ستنی نوێ بۆ به‌ره‌میکی موزیکی دابین بکات، یان به‌ شێوه‌یه‌کی سه‌ربه‌خۆ توێژینه‌وه‌یه‌کی موزیکی ئەنجام بدات.

په‌وه‌ندی تیۆری فرۆم به‌ په‌روهرده‌ی موزیک

تیۆری فرۆم دمتوانیت له‌ په‌روهرده‌ی موزیکدا وەک چوارچۆمه‌یه‌کی ده‌روونی و په‌روهرده‌یی به‌کاربه‌یئریت بۆ تیگه‌یه‌شتن له‌ شینوازی هه‌لسوکهو‌تی فیرخو‌ازان و مامۆستا‌یان. به‌پێی ئهم تیروانینه‌، ئامانجی په‌روهرده‌ نابیت ته‌نها گواسته‌وه‌ی زانیاری بیت، به‌لکو ده‌بیت فیرخو‌از به‌رو که‌سایه‌تییه‌کی سه‌ربه‌خۆ، داهینه‌ر و به‌رهمه‌ینه‌ر به‌ریت.

له‌ په‌روهرده‌ی موزیکدا، مامۆستا دمتوانیت ئهم ئامانجه‌ به‌ ریگهی چالاکیه‌ داهینه‌رانه‌کان، ممارسه‌ی کرداری، پرۆژه‌ی موزیکی، کارکردنی گرووپی، دۆزینه‌وه‌، توێژینه‌وه‌ و ئازادکردنی فیرخو‌از له‌ ده‌ربیرینی بیر و هه‌ستی موزیکی خۆی به‌ده‌ست به‌یئت. به‌م شینومه‌، تیۆری ئهریک فرۆم ته‌نها تیۆرییه‌کی ده‌روونزانی نییه‌، به‌لکو دمتوانیت روانگه‌یه‌کی گرنه‌ بۆ تیگه‌یه‌شتن له‌ په‌روهرده‌ی مرو‌ف و په‌ره‌پدانی که‌سایه‌تی فیرخو‌از دا‌بین بکات.

له‌ دیدی په‌روهرده‌یه‌وه‌، ئامانجی سه‌ره‌کی ئومه‌یه‌ فیرخو‌از له‌ دۆخی وه‌رگری ساده‌ی زانیاری بگوا‌زریته‌وه‌ بۆ دۆخی به‌رهمه‌ینه‌ر، داهینه‌ر و سه‌ربه‌خۆ. له‌ په‌روهرده‌ی هونه‌ر و موزیکدا، ئهم گواسته‌ومه‌ی گرنه‌گه‌ره‌، چونکه‌ سه‌رکه‌وتنی فیربوون ته‌نها به‌ بری زانیاری وه‌رگیراو ناپیوریت، به‌لکو به‌ توانای فیرخو‌از بۆ به‌کاره‌ینانی زانیاری، دروستکردنی به‌رهم، ده‌ربیرینی هه‌ست و داهینان و به‌شداریه‌یه‌کی کاریگر له‌ ژبانی که‌لتووری و کومه‌لایه‌تیدا پیوانه‌ ده‌ک‌ریت.

پێویسته ئاماژه به‌وه بکړیت که پۆلنکردنی فرۆم نابیت وهک پۆلنکردنیکى سهخت و حه‌تمى بۆ هه‌موو تاکه‌کان وه‌ربگیریت؛ چونکه که‌سایه‌تیی مړوڤ ئالۆزه و ده‌توانیت له بارودۆخه جیاوازه‌کاندا شپوازه جیاوازه‌کان پيشان بدات. بۆیه له په‌روه‌رده‌دا، گرنگترین به‌کاره‌ینانى ئهم تیۆرییه ئه‌وه‌یه که مامۆستا بتوانیت ئاراسته‌کانی فێرخواز بناسیت و ژینگه‌یه‌کی په‌روه‌رده‌یی دروست بکات که تێیدا فێرخواز هان بدریت بۆ سه‌ربه‌خوایی، داهینان، به‌رهمه‌ه‌ینان، هاوکاری و گه‌شه‌پیدانی تواناکانی خۆی؛ به‌تایبه‌تی له په‌روه‌رده‌ی موزیکدا که ئامانجی کۆتایی ته‌نها فێربوونی ته‌کنیک نییه، به‌لكو په‌ره‌پیدانی مړوڤیکى داهینه‌ر، هه‌ستیار و به‌رهمه‌ه‌ینه‌ری که‌لتوورییه.

سه‌رچاوه‌کانی فیرکردن و رۆلیان له پرۆسه‌ی په‌روه‌رده و فیربووندا

سه‌رچاوه‌کانی فیرکردن بریتین له هه‌موو ئهو که‌هرستانه، مروّقه‌کان، زانیارییه‌کان، ژینگه و ئامرازانه‌ی که به شیوه‌یه‌کی راسته‌وخۆ یان ناراسته‌وخۆ به‌شداری له پرۆسه‌ی په‌روه‌رده و فیربوون ده‌کهن و یارمه‌تی فیرخواز ده‌دن بۆ به‌ده‌سته‌پێانی زانیاری، په‌رپێدانی تواناکان، گۆڕینی هه‌لوێست و دروستکردنی ئه‌زموونی نوێ. له په‌روه‌رده‌ی نوێدا، سه‌رچاوه‌ی فیرکردن ته‌نها به کتێب و ته‌خته و ئامیره ته‌کنه‌لوژییه‌کان سنووردار نییه، به‌لکو هه‌موو ئهو سه‌رچاوه‌یه ده‌گه‌ڕێته‌وه که ده‌توانیت فیربوون به‌ره‌و قوولایی و کاریگه‌ری زیاتر بیات. به‌تاییه‌تی له په‌روه‌رده‌ی هونه‌ر و موزیکدا، هه‌لبژاردنی سه‌رچاوه‌ی گونجاو گرنگیه‌کی زۆری هه‌یه، چونکه فیربوونی هونه‌ری پێویستی به تیکه‌له‌کردنی زانیاری تیۆری، ئه‌زموونی کرداری، بیستن، بینین، ممارسه و داھێنان هه‌یه.

سهرچاوه‌کاني فیرکردن ده‌توانریت بهم شتو‌ه‌یه پۆلین بکرین:

یه‌که‌م: سهرچاوه مړویه‌کان

سهرچاوه مړویه‌کان گرن‌گترین بنه‌مای پرۆسه‌ی فیربوون، چونکه په‌روم‌رده له بنه‌رته‌دا پرۆسه‌یه‌کی مړویی و کومه‌لایه‌تییه. گرن‌گترین سهرچاوه مړویه‌کان بریتین له:

ا- فیرکمر

فیرکمر یه‌کیکه له گرن‌گترین سهرچاوه‌کاني فیربوون، به‌لام رۆلی نه‌مړویی ماموستا ته‌ن‌ها گواسته‌وه‌ی زانیاری نییه. ماموستا ده‌بیت رینمای فیرخواز، ریک‌خه‌ری ژینگه‌ی فیربوون، هاندر و چاودیری پرۆسه‌ی فیربوون بیت. له په‌روم‌رده‌ی موزیک‌دا، ماموستا به نه‌زموونی خوی ده‌توانیت شتو‌ای دروستی جیه‌جیکردن، گوین‌گرتن، خوین‌ده‌وه‌ی نوته، ریتم و به‌کاره‌ینانی نامیره موزیکیه‌کان پیشان بدات.

ب- فیرخواز

فیرخواز ته‌ن‌ها وەرگری زانیاری نییه، به‌لکو به‌شداریکي چالاک و سهره‌کی پرۆسه‌ی فیربوونه. ئاستی زانستی، توانای هزری، به‌رژموه‌ندی، هست و سوز و نه‌زموونی پیشوی فیرخواز کاریگه‌ری راسته‌وخو له‌سهر شتو‌ای فیربوونی نه‌و هیه. بویه ماموستا ده‌بیت جیاوازیه تاکه‌که‌سییه‌کان له‌به‌رچاو بگریت و فیرخواز هان بدات بو به‌شداریی چالاک، لیکو‌لینه‌وه و داهینان.

هه‌روه‌ها هاو‌پۆله‌کان، پسپوران، هونه‌رمه‌ندان، موزیسیانه‌کان و که‌سانی شاره‌زا ده‌توانن بینه سهرچاوه‌ی فیربوون، به تاییه‌تی له ریگه‌ی کارکردنی هاو‌به‌ش، گفتو‌گو، سیمینار، وۆرکشۆپ و پرۆزه‌ی کومه‌لایه‌تییه‌وه.

دوهم: سه‌رچاوه مادی و ته‌کنه‌لوژییه‌کان

سه‌رچاوه مادیه‌کان بریتین لهو ئامراز و که‌مرستانه‌ی که یارمه‌تی مامۆستا و فی‌رخواز دهم‌ن بۆ پیش‌که‌شکردن و وه‌رگرتنی زانیاری به‌ شیوه‌یه‌کی روونت‌ر و کاریگه‌رت‌ر. له‌ په‌روه‌ده‌ی نویدا، ئهم سه‌رچاوه‌یه به‌ شیوه‌یه‌کی به‌رچاو فراوان بووه.

أ - کۆمپیوتەر و نامیره زیره‌که‌کان

کۆمپیوتەر، تابلیت و تله‌فونی زیره‌ک ده‌توانن بۆ ده‌ست‌که‌یشتن به‌ کتیب و سه‌رچاوه ئه‌لیکترۆنییه‌کان، به‌رنامه‌ی موزیکی، نوسینی نۆته، ده‌ست‌کاریکردنی ده‌نگ و دروست‌کردنی به‌رهمه‌ی موزیکی به‌کاربه‌یئرین.

ب - داتاشۆ و په‌رده‌ی پیشاندان

داتاشۆ و سیسته‌می پیشاندانی دیجیتالی یارمه‌تی مامۆستا دهم‌ن بۆ پیشاندانی وینه، نۆته، نه‌خشه‌ی موزیکی، فیدیۆ و نمونه‌ی ده‌نگی. ئهمه به‌ تایبه‌تی له‌ وانه تیۆرییه‌کاندا ده‌توانیت تیگه‌یشتنی فی‌رخواز قوول‌تر بکات.

ج - سه‌رچاوه‌کانی ده‌نگ و فیدیۆ

تۆماره ده‌نگیه‌کان، فیدیۆی پی‌ر‌فۆرمه‌نسی، به‌لگه‌نامه‌ی موزیکی و نمونه‌کانی پی‌ر‌فۆرمه‌نسی ده‌توانن سه‌رچاوه‌ی گرنگی فی‌ربوون بن. له‌ په‌روه‌ده‌ی موزیکدا، گو‌یگرتن له‌ نمونه‌ی دروست یارمه‌تیده‌ره بۆ په‌ر‌ه‌یدانی گو‌یی موزیکی و تیگه‌یشتن له‌ جیاوازییه‌کانی ده‌نگ، ریتم و شیوازی پی‌ر‌فۆرمه‌نسی.

د - نامیره موزیکیه‌کان

نامیره موزیکیه‌کان له څرنگترین سهرچاوه مادیه‌کانی پهر وهرده‌ی موزیکن. فیربوونی موزیک به‌بی ئه‌زمونی کرداری و ممارسه‌ی راسته‌وخو له زوړیک له بواره‌کاندا ته‌واو نابیت. بویه بوونی نامیره موزیکیه گونجاوه‌کان له پۆل و ناوه‌ندی فیرکارییه‌کاندا بنه‌مایه‌کی څرنگی فیربوونی کاریگهره.

سپیه‌م: سهرچاوه مه‌عنه‌وی و زانستیه‌کان

سهرچاوه مه‌عنه‌وی و زانستیه‌کان ئه‌و بنه‌ما فکری و زانیاریانه‌ن که پرۆسه‌ی فیربوون له‌سهر بنه‌مایان ریکده‌خړیت. ئه‌م سهرچاوه‌یه له پهر وهرده‌ی موزیکدا رولیکي بنه‌رته‌ی هه‌یه.

أ - شیوازی وانهوتنه‌وه

شیوازی وانهوتنه‌وه یه‌کیکه له څرنگترین سهرچاوه‌کانی فیربوونه. ماموستا ده‌بیت به پپی نامانجی وانه، جوړی ناوهروک و ئاستی فیرخواز شیوازی گونجاو هه‌لپ‌زیریت. له پهر وهرده‌ی موزیکدا، له‌وانه‌یه پیویست بیت شیوازی راسته‌وخو، گفتوگو، ممارسه‌ی کرداری، دوزینه‌وه، گوینگرتن و شیکردنه‌وه‌ی موزیکی به شیوه‌ی ټیکه‌ل به‌کار به‌یږنن.

ب - زانست و زانیاری

کتیب، توپزینه‌وه‌ی زانستی، گوڅاری نه‌کادیمی، سهرچاوه‌ی میژوویی و به‌لگه‌نامه‌کان بنه‌مای زانستی فیربوون پیکده‌هینن. له بوازی موزیکدا، زانیاریه‌کانی تیوری موزیک، میژووی موزیک، موزیکولوژی، نه‌تو موزیکولوژی، جوانناسی و دهر وونزانی موزیک ده‌توانن ناوهروکي زانستی وانه‌کان ده‌وله‌مهند بکه‌ن.

ج - تیۆرییه‌کانی فیرکردن

تیۆرییه‌کانی فیربوون رینمای مامۆستا ده‌کهن بۆ تیڭه‌یشتن له‌وه‌ی فیرخواز چۆن زانیاری وهرده‌گریت، چۆن بیر ده‌کاته‌وه و چۆن تواناکانی په‌ره پێده‌دات. به‌کاره‌ینانی تیۆرییه جیاوازه‌کانی فیربوون ده‌توانیت یارمه‌تی مامۆستا بدات بۆ دیزاینکردنی وانه‌یه‌کی کاریگهر و گونجاو.

د - هزر و بیرکردنه‌وه

هزر و توانای بیرکردنه‌وه یه‌که‌یکه له سه‌رچاوه سه‌ره‌کییه‌کانی فیربوونی قوول. فیرخواز نابیت ته‌نها زانیاری وهره‌گریت، به‌لکو ده‌بیت ده‌توانیت په‌رسیار بکات، شیکاری بکات، به‌راورد بکات و به‌ریار بدات. له په‌رومرده‌ی موزیکدا، ئه‌مه ده‌توانیت له شیکردنه‌وه‌ی پارچه‌ی موزیکی، ناسینه‌وه‌ی فۆرم، هه‌لسه‌نگاندنی پیرفۆرمه‌نسی و دروستکردنی به‌ره‌مه‌ی نوێدا ده‌ربکه‌ویت.

چواره‌م: سه‌رچاوه دیجیتالی و نه‌لیکترۆنییه‌کان

له سه‌رده‌می ته‌کنه‌لۆژیای زانیاریدا، ئینته‌رنیت و پلاتفۆرمه نه‌لیکترۆنییه‌کان بوونه‌ته به‌شیه‌کی گه‌رنه‌ی له سه‌رچاوه‌کانی فیربوون. کتییی نه‌لیکترۆنی، وانه‌ی ئۆنلاین، بانه‌که‌کانی زانیاری، کتێبخانه دیجیتالییه‌کان و پلاتفۆرمه‌کانی فیربوون ده‌رفه‌تی ده‌ستگه‌یشتن به زانیارییه‌کی فراوان بۆ فیرخواز دا‌بین ده‌کهن.

له په‌رومرده‌ی موزیکدا، سه‌رچاوه دیجیتالییه‌کان ده‌توانن بۆ فیربوونی خۆپنده‌وه‌ی نوته، راهینانی گوێی موزیکی، په‌ره‌پێدانی ریتیم، شیکردنه‌وه‌ی ده‌نگ و فۆرم و فیربوونی ئامێره موزیکییه‌کان به‌کاربه‌یهرین. به‌لام پێویسته فیرخواز فیری هه‌لبژاردنی سه‌رچاوه‌ی باوه‌رپێکراو بکریته، چونکه هه‌موو زانیارییه‌کانی ناو ئینته‌رنیت له رووی زانستیه‌وه یه‌کسان نین.

سەرچاوێکی فێرکردن کۆمهڵێک ھۆکاری پێکھێستراون
 که ھەر یەکێیان رۆلێکی تایبەتی له پرۆسەی پەرۆردە و فێربووندا
 دەگێرێت. فێرکەر و فێرخواز بنه‌مای مڕۆیی، ئامراز و ته‌کنه‌لۆژیا
 بنه‌مای مادی، و زانست و تیۆری و ھزر بنه‌مای مه‌عنه‌وی و فکری
 ئهم پرۆسه‌یه‌ن. له پەرۆردەیی ھونەر و موزیکدا، کاریگه‌ری
 سەرچاوێکی کاتێک زیاتر ده‌بی‌ت که مامۆستا بتوانێت ئهمانه به
 شیوه‌یه‌کی ھاوسه‌نگ و ئامانجدار به‌کاربه‌ێنێت.

واته ته‌کنه‌لۆژیا نابێت جیگه‌ی مامۆستا بگرێته‌وه، کتێب نابێت
 جیگه‌ی ممارسه‌ بگرێته‌وه و زانیاری نابێت له داھێنان جیا بگرێته‌وه.
 به‌لکو پێویسته ھموو سەرچاوێکی له چوارچۆیه‌ی سیستهمی
 یه‌کگرتووی پەرۆردەیی به‌کاربه‌ێنرێن، بۆ ئه‌وه‌ی فێرخواز بتوانێت
 له زانیاری بگاته‌ تیگه‌یه‌ستن، له تیگه‌یه‌ستن بگاته‌ ممارسه‌، و له
 ممارسه‌ش بگاته‌ داھێنان و به‌رھه‌مه‌ێنان. به‌م شیوه‌یه‌، سەرچاوێکی
 فێرکردن ده‌بنه ئامرازێک بۆ پەرپێدانی که‌سایه‌تی فێرخواز و
 دروستکردنی نه‌وه‌یه‌کی زانستخواز، داھێنەر و توانادار له بواری
 جیاوازی مامۆستای پەرۆردە و به‌ تایبەتی له بواری ھونەر و موزیکدا.

کاریځه‌رییه نهرینییه‌کانی به‌کاره‌ینانی ته‌کنه‌لوژیا له په‌روهرده و فیځکردندا

ته‌کنه‌لوژیا له سه‌رده‌می نیستادا بوو ته‌یه‌ک‌یک له گرن‌گترین هوکاره‌کانی گور‌انکاری له سیستمی په‌روهرده و فیځبوون. هاته‌ناه‌وه‌ی کومپیوتره‌، نینت‌رنیټ، پلاتفورمه‌ ئه‌لیک‌ترؤنییه‌کان، سه‌رچاوه‌ دیجیټالییه‌کان و نامرازه‌ زیره‌که‌کان ته‌نھا شیوازی گه‌یاندنی زانیاری نه‌گورپوه، به‌لکو شیوازی بیرکردنه‌وه و په‌یوه‌ندی نیوان ماموستا، فیځخواز و زانیاریشی گورپوه. له سیستمی په‌روهرده‌ی نویدا، ته‌کنه‌لوژیا ده‌بیټ وه‌ک نامرازیک بو پشته‌گیریکردنی فیځبوون به‌کاره‌ینریټ، نه‌ک ته‌نھا وه‌ک جیگرموه‌ی شیوازه‌ کونه‌کانی وانه‌وته‌وه، ئه‌مه‌ش له‌ریځه‌ی ئه‌م خالانه‌ی خوارموده‌بی.

یه‌که‌م: گورینی فله‌سه‌فه‌ی فیځبوون

له‌ شیوازی کونی په‌روهرده‌دا، زانیاری زورچار له‌ ماموستا بو فیځخواز ده‌گوازایه‌وه و فیځخواز زیاتر وه‌ک و مرگری زانیاری ده‌بینرا. به‌لام ته‌کنه‌لوژیا ئه‌م په‌یوه‌ندییه‌ی گورپوه و بوو ته‌ هو‌ی دروستبوونی تیروانیټکی نوئ بو فیځبوون. ئه‌مرو فیځخواز ده‌توانیټ به‌ شیوه‌یه‌کی سه‌ربه‌خو و له‌ کات و شوینی جیاواز، به‌ پیی ئاست و پیداو یستیییه‌کانی خو، ده‌ستی به‌ سه‌رچاوه‌ زانستی و په‌روهرده‌یه‌کان بگات.

ئه‌م گور‌انکارییه‌ فیځبوون له‌ پرؤسه‌یه‌کی سنووردار به‌ پؤل و کاترمیری وانه‌وه‌ گورپوه بو پرؤسه‌یه‌کی به‌رده‌وام و به‌رده‌ست. فیځخواز ده‌توانیټ له‌ کتییی ئه‌لیک‌ترؤنی، وانه‌ی ئونلاین، فیدیوی په‌روهرده‌می، کتیب‌خانه‌ دیجیټالییه‌کان و پلاتفورمه‌ فیځکارییه‌کان سوود و مر‌بگریټ. به‌لام گرن‌گه‌ ئه‌م نازادییه‌ له‌گه‌ل توانای هه‌ل‌بژاردن و هه‌ل‌سه‌نگاندنی سه‌رچاوه‌کان هاوبه‌ش بیټ، چونکه‌ زوربوونی زانیاری به‌خو‌ی به‌ مانای زوربوونی زانست نییه‌.

دووه‌م: ګورینی رڼلی فیرکهر

ته‌کنه‌لوژیا رڼلی ماموستای له (ګه‌یاندنی زانیاری) به‌رو (رینمایي و ناراسته‌کردنی فیربوون) ګورپوه. ماموستا له پ‌روم‌رده‌ی نویدا نابیت تنه‌ها سرچاوه‌ی سره‌کیی زانیاری بیت، چونکه فیرخواز ده‌توانیت له سرچاوه‌ی جیاواز زانیاری به‌دمست به‌ینیت. له‌بر نهمه، نهرکی ماموستا زیاتر ده‌بیته ریک‌خستنی پرؤسه‌ی فیربوون، هه‌ل‌ب‌ژاردنی سرچاوه‌ی باوم‌پ‌یک‌راو، رینمایي‌کردنی فیرخواز بؤ شیک‌ردنه‌وه و هه‌ل‌سه‌نگاندنی زانیاری و هاندانی بؤ به‌کاره‌ینانی زانیاری به‌ شیوه‌یه‌کی داه‌نهرانه.

که‌واته فیرکهر (ماموستا) ده‌بیت فیرخواز فیر بکات چوون پرسیار دروست بکات، چوون زانیاری بدوزیت‌هوه، چوون سرچاوه‌کان به‌راورد بکات و چوون له زانیارییه به‌دمسته‌اتووه‌کان به‌ شیوه‌یه‌کی زانستی و به‌رپرسیارانه سوود و مر‌ب‌گریت. به‌م شیوه‌یه، ماموستا ده‌بیته رینمای پرؤسه‌ی فیربوون و فیرخواز ده‌بیته به‌شداریکی چالاک له دروست‌کردنی زانیاری.

سینهم: ګورینی رڼلی فیرخواز

له‌س‌رده‌می پ‌روم‌رده به‌رپ‌گای ته‌کنه‌لوژیاوه، فیرخواز له دوخی و مر‌گری ساده‌ی زانیاری ده‌گواز ریت‌هوه بؤ دوخی به‌شداربوونی چالاک. نه‌وه ده‌توانیت له‌گه‌ل هاو‌پ‌وله‌کانی کار بکات، لیک‌ولینه‌وه نه‌نجام بدات، سرچاوه جیاواز مه‌کان به‌راورد بکات و به‌رهمی فیرکاریی خو‌ی دروست بکات.

ته‌کنه‌لوژیا ه‌روه‌ها د‌م‌رفه‌تی فیربوونی جیاواز و تاکه‌که‌سی فراوانتر کردوه. ه‌س فیرخواز یک ده‌توانیت به‌ پ‌یی ناست، خیرایی فیربوون و به‌رژموه‌ندیه‌کانی خو‌ی له سرچاوه و نام‌رازه جیاواز مه‌کان سوود و مر‌ب‌گریت. له پ‌روم‌رده‌ی ه‌ونه‌ر و موزیک‌دا، بؤ

نمونه، فیرخواز ده‌توانیت به یارمه‌تی به‌نامه موزیکیه‌کان، تۆمارکردنی ده‌نگ، فیدیوی پیرفورمه‌نسی و کتییی ئه‌لیکترۆنی توانای خۆی له‌خویندنه‌وهی نۆته، ریت، گۆیگرتن و پیرفورمه‌نسی په‌ره‌پێدات.

دوا‌جار ده‌توانین ب‌لین ته‌کنه‌لۆژیا ده‌رفه‌تییکی فراوانتر بۆ ده‌رب‌رینی جیاوازییه‌ تاکه‌که‌سییه‌کان دروست ده‌کات و فیرخواز هان ده‌مات بۆ سه‌ربه‌خۆیی، لیکۆلینه‌وه، داهینان و به‌ره‌مه‌هێنان. به‌م شیویه، فه‌لسه‌فه‌ی په‌روه‌رده له (فیرکردنی زانیاری) به‌ره‌و (فیرکردنی چۆنیه‌تی فیربوون و به‌کاره‌ینانی زانیاری) ده‌گۆریت.

پۆیوستییه سه‌ره‌کییه‌کان بۆ به‌کاره‌ینانی ته‌کنه‌لوژیای په‌روه‌رده‌یی

به‌کاره‌ینانی ته‌کنه‌لوژیا له‌ په‌روه‌رده و فێرکردندا پۆیوستی به ژێرخانیکێ گونجاو و کۆمه‌لێک ئامراز و توانای مروّیی و زانستی هه‌یه. به‌کاره‌ینانی ته‌کنه‌لوژیا ته‌نها به‌ بوونی ئامێریکی ئه‌لیکترۆنی کۆتایی نایه‌ت، به‌لکو پۆیوسته ئامرازه‌کان، به‌رنامه‌کان، په‌وه‌ندییه‌کانی تۆر، ناوهرۆکی دیجیتالی و توانای به‌کاره‌ینانیان له‌لایه‌ن مامۆستا و فێرخوازمه‌ له‌گه‌ڵ یه‌کدا هاوتهریب بن. له‌ گرنه‌ترین پێداویستییه‌کانی به‌کاره‌ینانی ته‌کنه‌لوژیای په‌روه‌رده‌یی ئه‌مانه‌ن:

یه‌که‌م: کۆمپیوتهر و نامیره دیجیتالییه‌کان

کۆمپیوتهر یه‌که‌که له‌ بنه‌ره‌تیه‌ترین ئامرازه‌کانی ته‌کنه‌لوژیای په‌روه‌رده‌یی، چونکه ده‌رفه‌تی ده‌ستگه‌یشه‌ستن به‌ زانیاری، به‌ریوه‌بردی ناوهرۆکی فێرکاری و به‌کاره‌ینانی به‌رنامه و سه‌رچاوه دیجیتالییه‌کان دا‌بین ده‌کات. له‌گه‌ڵ کۆمپیوتهر، تابلێت و ته‌له‌فۆنی زیره‌کیش ده‌توانن به‌ پێی پێداویستییه‌کانی وانه و ئاستی فێرخوازه‌ به‌کاربه‌ینه‌رین.

له‌ په‌روه‌رده‌ی موزیکدا، ئه‌م ئامێرانه ده‌توانرێن بۆ نووسین و خوێندنه‌وه‌ی نۆته، راه‌ینانی گۆیی موزیک، تۆمارکردن و ده‌ستکاریکردنی ده‌نگ، شیکردنه‌وه‌ی پارچه موزیکیه‌کان و دروستکردنی به‌ره‌می نوێ به‌کاربه‌ینه‌رین. به‌م شێوه‌یه، کۆمپیوتهر ته‌نها ئامرازێکی گواسته‌وه‌ی زانیاری نییه، به‌لکو ده‌توانیت ب‌پێته ژینگه‌یه‌کی چالاک بۆ تاقیکردنه‌وه، ممارسه و دا‌ه‌ینان.

دوهم: به‌رنامه و نه‌پلیکه‌یشنه‌ په‌روم‌رده‌یه‌کان

به‌رنامه و نه‌پلیکه‌یشنه‌کان به‌شیکی گرنګی ته‌کنه‌لوژیای په‌روم‌ده‌یی پیکده‌هینن، چونکه نامرازیکي کارلنیک‌کمر بو پیشکه‌شکرډنی ناوم‌ووک و راهینان دابین ده‌کن. به‌رنامه‌ی گونجاو دمتوانیت فیروون له شیوه‌یه‌کی نهرم و کارلنیک‌کمر پیشکه‌ش بکات و ریگه بدات فیروواز به شیوه‌یه‌کی تاکه‌که‌سی و به پیی خیرایی خوی کار بکات.

له بواړی موزیکدا، به‌رنامه‌کانی نویسی نۆته، راهینانی ریتم، په‌رمپډانی گویی موزیکي، تومارکړډنی دهنگ و دروستکړډنی موزیک دمتوانن به شیوه‌یه‌کی راسته‌وخو پشټیوانی پروسه‌ی فیروون بکن. به‌لام هملېژارډنی به‌رنامه ده‌بیت به پیی نامانجی وانه، ناستی فیروواز و ناوم‌ووکي فیرکاری بیت، نه‌ک ته‌نھا به‌هوی نویوون یان به‌ناوبانگبونوی به‌رنامه‌که هملېژیردریت.

سټیهم: نینته‌رنیت و په‌یوه‌ندیه‌کانی تۆر

نینته‌رنیت بوو ته‌یه‌کیک له گرنګترین بنه‌ماکانی په‌روم‌ده‌ی دیجیتال، چونکه دهرفته‌ی ده‌ستگه‌یشتن به سهرچاوه‌ی زانستی و په‌روم‌ده‌ییه فراوانه‌کان دابین ده‌کات. فیروواز دمتوانیت له ریگه‌ی نینته‌رنیت‌هوه به کتیبخانه دیجیتالییه‌کان، گوډاره زانستییه‌کان، وانه نونلاینه‌کان، فیدیوی په‌روم‌ده‌ی و سهرچاوه‌ی جوړاوجور ده‌ست بکات.

له په‌روم‌ده‌ی موزیکدا، نینته‌رنیت دمتوانیت دهرفته‌ی گوډیگرتن له جوړه‌کانی موزیک، بینینی پیرفورم‌منسی هونهری، به‌راوردکړډنی شیوازی جیاوازی پیرفورم‌منسی و ده‌ستگه‌یشتن به توئیرینه‌وه و به‌لگه‌نامه‌کانی موزیکي فراوانتر بکات. له‌گه‌ل نه‌مه‌شدا، فیروواز ده‌بیت فیری هملسه‌نگاندنی سهرچاوه و جیاکړدنه‌وه‌ی زانیاری باوم‌پیکراو له زانیاری نادروست بکریټ.

چوارهم: توانای مرویی و سواده دیجیتالییه‌کان

یه‌کێک له گرن‌گترین پێداویستیه‌کانی به‌کارهێنانی ته‌کنه‌لوژیا توانای ماموستا و فێرخوازه. بوونی ئامیر و ئینتهرنێت به‌بێ توانای به‌کارهێنانیان ناتوانێت به‌ته‌نیا فێربوونی کاریگهر دروست بکات. بۆیه ماموستا ده‌بێت توانای دیجیتالی پێویستی هه‌بێت بۆ هه‌لبژاردن و به‌کارهێنانی ئامراز و سه‌رچاوه گونجاوه‌کان.

هه‌روه‌ها فێرخوازی پێویستی به‌ سوادێ دیجیتالی هه‌یه؛ واته‌ بتوانیت زانیاری بدۆزیته‌وه، سه‌رچاوه‌کان هه‌لبه‌سه‌نگینیت، زانیاری ریکبخت و به‌ شێوه‌یه‌کی به‌رپرسیارانه له‌ ته‌کنه‌لوژیا سوود وهر‌بگریت. ئه‌مه‌ به‌ تایبه‌تی له‌ سه‌رده‌می زانیاریی زۆر و به‌رده‌وامدا گرن‌گییه‌کی تایبه‌تی هه‌یه.

به کارهینانی تهکنهلوژیا له پهرورده و فیرکردندا

دهبیت جهخت لهسر ئهوه بگریتهوه که تهکنهلوژیا خوی ئامانجی سهرمکی پهرورده نییه، بهلکو ئامرازیکه بو یارمهتیدانی فیرکمر و فیرخواز له بهدیهینانی ئامانجه پهروردهمیهکان. بهکارهینانی تهکنهلوژیا کاتیک بهرهمدار و کاریگر دهبیت که لهگهل پیوستیهکانی فیرخواز، ناوهرۆکی وانه و ئامانجه دیاریکراو مکانی پرۆسهی فیربوون بگونجیت.

له روانگهیهکی پهروردهمیهوه، فیرکردن پرۆسهیهکی مرویه که ئامانجی سهرمکی پهرهپدانی زانست، تواناکان، ههلویت و کهسایهتی فیرخواره. تهکنهلوژیا دهتوانیت ئهم پرۆسهیه پشتیوانی بکات، بهلام نابیت بیهته ئامانجیکی سهربهخو. بویه ماموستا دهبیت ههمیشه له خوی بپرسیت: (ئایا ئهم ئامرازه تهکنهلوژییه به راستی یارمهتی فیرخواز دمدات بو گهشتن به ئامانجی وانه؟) ئهگر وهلامهکه بهلای بیت، ئهوا بهکارهینانی تهکنهلوژیا جیگای خوی ههیه؛ بهلام ئهگر تهکنهلوژیا تهها بو نیشاندانی نوییون یان بهکارهینانی ئامیریک بیت، ئهوا دهتوانیت بیهته بارگرانییهکی زیاده لهسر پرۆسهی فیربوون.

له پهروردهی موزیکدا ئهم بنهمایه زور گرنگه، چونکه تهکنهلوژیا نابیت جیگهی ئهموونی راستهوخوی فیرخواز لهگهل ئامیره موزیکیهکان، گوینگرتنی راستهوخو، پیرفورمهئسی و کارکردنی گرووی بگریتهوه؛ بهلکو دهبیت ئهم ئهموونانه پشتیوانی و تهواو بکات. بهم شیوهیه، تهکنهلوژیا دهبیهته بهشیک له سیستهمیکی هاوسهنگی پهروردهی که تپیدا مروف، ناوهرۆک، شیوازی وانهوتنهوه و ئامرازه تهکنهلوژییهکان له خزمهتی ئامانجه پهروردهمیهکاندا به یهکهوه کار دهکمن.

جوړاو جوړی به کارهینانی ههسته‌وه‌ره‌کان له پروسه‌ی فیربوون

ههسته‌وه‌ره‌کانی مروّف یه‌کیکن له گرن‌گترین ده‌روازه‌کانی په‌یوه‌ندیی مروّف له‌گه‌ل ژینگه و به‌شیک‌ی بنه‌ره‌تی له پروسه‌ی فیربوون و تیگه‌یشتن پیکده‌هینن. مروّف له ریگه‌ی ههسته‌وه‌ره‌کانه‌وه زانیاری له ده‌وروبه‌ری خو‌ی و مرده‌گریت، پاشان می‌شک ئه‌م زانیاریانه‌ شیکاری و رپیکده‌خات و به په‌یوه‌ندی‌کردنیان به ئه‌زمونه پیشووتره‌کان، مانا و تیگه‌یشتنیان یو دروست ده‌کات. له‌به‌ر ئه‌مه، پروسه‌ی فیربوون ته‌نها به و مرگرتنی زانیاری له یه‌ک ههسته‌وه‌ره‌وه سنووردار نابیت، به‌لکو به‌کارهینانی چه‌ندین ههسته‌ومر به شیوه‌یه‌کی هاوتریب ده‌توانیت ده‌رفه‌تی تیگه‌یشتن و به‌شداریی چالاکی فیرخواز فراوانتر بکات.

له په‌رومه‌ده‌ی نویدا، گرن‌گیه‌کی زور به (فیربوونی چالاک) و (فیربوونی چه‌ند-ههسته‌ومر) ده‌دریت. له‌م تیروانینه‌دا، فیرخواز ته‌نها گو‌یگر و بینه‌ر نییه، به‌لکو ده‌بیت به شیوه‌یه‌کی راسته‌وخو به‌شداریی پروسه‌که بکات، تاقیب‌کاته‌وه، پرسیار بکات، شیکاری بکات، دروستی بکات و له‌گه‌ل ئه‌وانی تر کار بکات. هرچه‌ند به‌کارهینانی ههسته‌ومریک ده‌توانیت یو هه‌ندیک جوړی زانیاری گونجاو بیت، به‌لام کاتیک زانیاری به چه‌ند شیوازیک پیشک‌ه‌ش ده‌کریت و فیرخوازیش به چالاکی به‌شداری ده‌کات، ئه‌وا ئه‌گه‌ری دروستبوونی تیگه‌یشتنیکی قوولتر و به‌سته‌مرکردنی زانیاری به ئه‌زمونه راسته‌وخو‌کان زیاتر ده‌بیت.

یه‌که‌م: هه‌ستی بینین

بینین یه‌کی‌که له سه‌رچاوه گرنگه‌کانی و مرگرتنی زانیاری له ژینگه‌دا. له په‌روه‌رده‌دا، وینه، نه‌خشه، هی‌لکاری، فیدیو، نیشان‌دانی کردار و پیشان‌دانی نمونه‌ی راسته‌وخو ده‌توانن یارمه‌تی فی‌رخواز بدهن بۆ دروستکردنی وینه‌یه‌کی پرونتر له باب‌ه‌ته‌که.

له فی‌رکردنی موزیک‌دا، بۆ نمونه، بینینی نۆته موزیک‌یه‌کان، شیوازی دانانی ده‌ست له‌سه‌ر ئامیره موزیک‌یه‌کان، جیبه‌جی‌کردنی ریتم و شیوازی پی‌رفۆرمه‌نسی ده‌توانیت تی‌گه‌یشه‌ته‌که قوولتر بکات. به‌لام نابیت و بزانی‌ت که هه‌ر شتیک بینرا به شیوه‌یه‌کی خۆکار له بیر‌گه‌دا ده‌میتێته‌وه؛ به‌ل‌کو گرنگیه‌که‌ی په‌یوه‌ندی به جۆری ناوه‌ڕۆک، ئاستی سه‌رنج، تی‌گه‌یشتن و نه‌و چالاکییه‌یه که فی‌رخواز دوا‌ی بینینه‌که نه‌ج‌امی ده‌دات.

دووه‌م: هه‌ستی بیستن

بیستن له پرۆسه‌ی فی‌ربوونی موزیک‌دا رۆل‌یکی تایبه‌تی هه‌یه، چونکه زۆریک له توانا‌کانی موزیکی له ری‌گه‌ی گو‌ی‌گرتن و جیا‌کردنه‌وه‌ی ده‌نگه‌کانه‌وه په‌ره ده‌سه‌نن. گو‌ی‌گرتن له گۆرانی، موزیک، ریتم، می‌لۆدی، هارمۆنی و جۆره جیا‌وا‌زم‌کانی پی‌رفۆرمه‌نسی ده‌توانیت توانای گو‌ی‌ی موزیکی و هه‌ستی فی‌رخواز به‌رز بکات.

به‌لام گو‌ی‌گرتنی ته‌نها، به‌بێ چالاکییه‌کی دوا‌ی خۆی، هه‌میشه به مانای فی‌ربوونی قوول نییه. بۆیه مامۆستا ده‌توانیت له دوا‌ی گو‌ی‌گرتن، فی‌رخواز هان بدات بۆ ناسینه‌وه‌ی ئامیره موزیک‌یه‌کان، دیاری‌کردنی ریتم، شی‌کردنه‌وه‌ی می‌لۆدی، به‌راورد‌کردنی دوو پی‌رفۆرمه‌نسی یان نووسینی تێبینیه‌کی شی‌کاری. ئهم شی‌وا‌زه گو‌ی‌گرتن له کرداری‌کی و مرگرتنی زانیاری ده‌گۆریت بۆ نه‌زموونی‌کی فی‌ربوونی چالاک.

سێیه‌م: هه‌ستی ده‌ستدان و جێبه‌جێکردنی کردار

یه‌کێک له‌ کاریگه‌رترین شیوازه‌کانی فێربوون ئه‌وه‌یه‌ فێرخواز خۆی به‌ کرداریکی راسته‌وخۆ تێوه‌بگلێت. له‌م حاله‌ته‌دا، فێرخواز ته‌نها زانیاری و مرناگریت، به‌لکو به‌کارهێنانی زانیاری له‌ کرداردا تاقی ده‌کاته‌وه. ئه‌م جووره‌ فێربوونه‌ له‌ بواری هونه‌ر و موزیکدا گرنگیه‌کی زۆری هه‌یه‌.

فێرخواز کاتێک خۆی ئامێریکی موزیکی لێده‌دات، ڕیتمیک جێبه‌جێ ده‌کات، پارچه‌یه‌کی موزیکی ده‌نووسیت یان به‌شیک له‌ موزیک پێرفۆرم ده‌کات، زانیارییه‌ تێۆرییه‌کانی به‌ ئه‌زموونی کرداره‌وه‌ ده‌به‌ستیته‌وه. به‌م شیوه‌یه‌، فێربوون له‌ ئاستی زانیارییه‌وه‌ به‌ره‌و ئاستی تواناکان و کارامه‌یی ده‌چێت.

چواره‌م: هه‌ستی بیرکردنه‌وه‌ و داهێنان

هه‌ستی بیرکردنه‌وه‌ به‌ مانای پرۆسه‌یه‌کی تایبه‌تی و جیاواز له‌ هه‌سته‌وه‌ره‌ جه‌سته‌یه‌کان نییه‌، به‌لکو په‌یوه‌ندی به‌ چالاکییه‌ می‌شکییه‌کان و پرۆسه‌کانی تیگه‌یه‌ستن، یادکردنه‌وه‌، شیکردنه‌وه‌، هه‌لسه‌نگاندن و داهێنانه‌وه‌ هه‌یه‌. فێربوونی قوول کاتێک ڕووده‌دات که‌ فێرخواز بتوانێت زانیارییه‌کانی به‌ په‌یوه‌ندییه‌ نوێکانه‌وه‌ به‌به‌ستیته‌وه‌ و له‌گه‌ڵ ئه‌زموونه‌کانی خۆی تیکه‌لێان بکات.

له‌ فێرکردنی موزیکدا، مامۆستا ده‌توانێت فێرخواز هان بدات بۆ دروستکردنی میلۆدییه‌کی نوێ، گۆڕینی ڕیتم، دروستکردنی هارمۆنییه‌کی ساده‌ یان شیکردنه‌وه‌ی شیوازی داهێنه‌رانه‌ی پارچه‌یه‌کی موزیکی. له‌م حاله‌ته‌دا، فێرخواز له‌ وەرگری زانیاری ده‌گۆڕێت بۆ به‌ره‌مه‌پێنەر و داهێنەر.

پنجهم: هاوتهریبکردنی هسته‌وه‌ره‌کان

له پهرومه‌ده‌ی نویدا باشتەر وایه ماموستا له جیاتی پشتبه‌ستن به یه‌ک هسته‌وه‌ر، چه‌ندین ریگای وهرگرتنی زانیاری له‌گه‌ل یه‌کدا به‌کاربه‌ئیت. بۆ نمونه، له وانه‌ی موزیکدا ماموستا ده‌توانیت پارچه‌یه‌کی موزیکی پیشکەش بکات بۆ گوێگرتن، هه‌مان کات نۆته‌کی پیشان بدات، شیوازی پیرفۆرمه‌نسییه‌که‌ روون بکاته‌وه و دواتر فیرخواز خۆی ئه‌و به‌شه‌ جییه‌جی بکات.

ئهم هاوتهریبکردنه ده‌توانیت په‌وه‌ندیی ئیوان زانیاریی بیستراو، بینراو و نه‌زمونی کردار دروست بکات. به‌م شیوه‌یه، فیرخواز ته‌نها زانیارییه‌که‌ نابینیت یان نابییستیت، به‌کو له‌ ریگه‌ی کردار و بیرکردنه‌وه‌ مانای بۆ دروست ده‌کات.

تییینییه‌کی زانستی له‌سه‌ر ریژه‌کانی یادکردنه‌وه

هه‌ندیک جار له کتێبه‌ پهرومه‌ده‌یه‌کاندا ئه‌و وته‌یه‌ بالوده‌مکریته‌وه‌ که (ئوه‌ی ده‌بیستم له‌بیر ده‌که‌م، ئوه‌ی ده‌بینم له‌بیرم ده‌مینیت، ئوه‌ی ده‌یکه‌م تێی ده‌گه‌م و ئوه‌ی بیر لێده‌که‌مه‌وه‌ دایده‌هینم)، یان ریژه‌یه‌کی دیاریکراو وه‌ک ۱۰٪، ۷۵٪، ۸۰٪ و ۹۰٪ بۆ جوهره‌کانی فیربوون دیاری ده‌کریت. ئهم ریژانه‌ نابیت وه‌ک یاسایه‌کی زانستی گشتی و جیگیر بۆ هه‌موو که‌سیک و هه‌موو جوهره‌ فیربوونیک به‌کاربه‌ئێزین، چونکه‌ پرۆسه‌ی یادکردنه‌وه‌ و فیربوون کاریه‌یه‌کی زۆر له‌ جوهری بابه‌ت، سه‌رنج، پیشوخته‌ی زانیاری، هاندانی فیرخواز و شیوازی ممارسه‌ و دووبارمه‌کردنه‌وه‌ وهره‌گریت.

له‌به‌ر ئهمه‌، به‌نهای گرنه‌گر ئه‌وه‌یه‌ که ماموستا ژینگه‌یه‌کی فیربوون دروست بکات که فیرخواز تێیدا بتوانیت ببینیت، بیستیت، جییه‌جی بکات، بیر بکاته‌وه‌، پرسیار بکات، شیکاری بکات و داهێنان بکات. ئهم تیروانینه‌ به‌ تاییه‌تی له‌ فیرکردنی هونه‌ر و موزیکدا گرنگه‌، چونکه‌ زانیاریی تیوری ته‌نها به‌شیکه‌ له‌ پرۆسه‌ی فیربوون،

به‌لام به‌ره‌می سه‌رمکی ده‌بیت له توانای تیگه‌یشتن، گو‌یگرتن، پی‌رفورمه‌نسی، هه‌ستکردن و داهینانی فی‌رخوازدا دهر بکه‌و‌یت.

به‌کاره‌ینانی هه‌سته‌وه‌ره‌کان له په‌روه‌رده‌دا ده‌بیت به شی‌وه‌یه‌کی مه‌به‌ستدار و پی‌وه‌رکراو بی‌ت. ئامانج ته‌نها زیاده‌کردنی ژماره‌ی هه‌سته‌وه‌ره به‌کارگیراوه‌کان نییه، به‌لکو دروست‌کردنی ئه‌زموونیک‌ی فی‌ریوونی ماناداره که فی‌رخواز بتوانیت زانیاری وهر بگریت، له‌گه‌ل ئه‌زموونی خو‌ی په‌یوه‌ندیی پی‌وه‌ بکات، به‌کاری به‌یئیت و له کوتاییدا بی‌گوریت بو توانایه‌کی به‌رده‌وام و کارامه‌یه‌کی راسته‌قینه.

زمانی جهسته و هونه‌ری گه‌یاندن

جهسته‌ی کارا بو گه‌یاندن

زمانی جهسته یه‌کڅکه له گرن‌گترین به‌شه‌کانی په‌یوه‌ندی مرو‌قايه‌تی و رو‌ل‌نکی بنه‌رته‌ی له گه‌یاندنی بیرو‌که، هه‌ست و مه‌به‌سته‌کاندا ده‌گړیت. مرو‌ف ته‌ن‌ها به‌ وشه و ده‌نگ په‌یوه‌ندی ناکات، به‌ل‌کو زو‌ریک له ماناکان له ری‌گه‌ی جو‌له‌ی جهسته، روون‌کردنه‌وې ده‌مو‌چاو، شیوازی و هستان، ناراسته‌ی چاو‌ان، جو‌له‌ی ده‌ست و ده‌ربرینی هه‌سته‌کانه‌وه ده‌گوازړینه‌وه. بو‌یه له پړوسه‌ی په‌روه‌رده و فیر‌کردندا، زمانی جهسته ده‌توانیت بیته نامراز‌یکی کاری‌گه‌ر بو به‌هیز‌کردنی په‌یوه‌ندی نیوان فیر‌که‌ر و فیر‌خواز.

کاتیک باس له (جهسته) ده‌که‌ین، مه‌به‌ست ته‌ن‌ها نه‌ندام‌یکی دیار‌یکراوی له‌شی مرو‌ف نییه، به‌ل‌کو کو‌ی نه‌ندامه جهسته‌بییه‌کان و شیوازی به‌کاره‌ینان‌یان له په‌یوه‌ندیدا ده‌گړیته‌وه. ده‌سته‌کان، سه‌ر، رووخسار، چاو‌ان، شیوازی دانیشتن و و هستان، جو‌له‌ی جهسته و ته‌نانه‌ت دووری و نزیک‌ی نیوان دوو که‌س ده‌توانن په‌یام‌یک بگه‌یه‌نن. له کاتی وانه‌وتنه‌وه‌دا، نه‌م هی‌مای جهسته‌بییه ده‌توانن په‌یام‌ی وشه‌یی پشت‌گیری بکه‌ن، ماناکه‌ی روونتر بکه‌نه‌وه یان هه‌ندیک جار به ته‌واوی جی‌گه‌ی وشه بگرنه‌وه.

گه‌یاندن و په‌یوه‌ندیی په‌روه‌رده‌یی

گه‌یاندن پرۆسه‌یه‌کی ئالۆز و دوولایه‌نمیه که تیی‌دا زانیاری، بیروکه، هه‌ست و واتا له‌ نیوان دوو یان زیاتر له‌ تاکه‌کاندا ده‌گوازێته‌وه. له‌ پرۆسه‌ی فیرکردندا، گه‌یاندن په‌یوه‌ندییه‌کی تاییه‌تی له‌ نیوان فیرکهر و فیرخواز دروست ده‌کات و ئامانجی سه‌ره‌کیی ئه‌وه‌یه ناوه‌روکی فیرکاری به‌ شیوه‌یه‌کی ڕوون، مانادار و گونجاو بگاته‌ فیرخواز.

به‌لام گه‌یاندنی زانیاری ته‌نها به‌ گواسته‌وه‌ی وشه‌کان له‌ هزری مامۆستا بۆ هزری فیرخواز کۆتایی نایه‌ت. فیرخواز ده‌بێت بتوانیت په‌یامه‌که تیبگات، لێکی بداته‌وه، په‌یوه‌ندیی به‌ زانیاریی پێشوی خۆیه‌وه بکات و له‌ کاتی پێویستدا به‌کاری به‌یێت. له‌م روانگه‌یه‌وه، گه‌یاندنی سه‌ره‌که‌وتوو ئه‌و گه‌یاندنیه که ته‌نها زانیاری ناگوازێته‌وه، به‌لکو تیبگه‌یشتن و کارلێکردنیش دروست ده‌کات.

رؤلی زماني جهسته له وانهوتنه و هدا

له پرۆسه‌ی وانهوتنه و هدا، فیرخواز تهنه‌ها گوی له ناوهرۆکی قسه‌کانی مامۆستا ناگریت، به‌لکو به شیوه‌یه‌کی هۆشیار یان ناهۆشیار ههمو نیشانه جهسته‌یه‌کانی مامۆستاش چاودیری ده‌کات. شیوازی وه‌ستان، ئاراسته‌ی رووخسار، چاودیری‌کردنی چاوی فیرخوازن، جول‌ه‌ی ده‌ست و دهربرینی هه‌ست ده‌توانیت کاریگه‌ری له‌سه‌ر سهرنج و تیگه‌یشتنی فیرخواز هه‌بیت. بۆ نمونه، مامۆستایه‌ک که له کاتی قسه‌کردندا به شیوه‌یه‌کی سروشتی چاوی دهریته چاوی فیرخوازن‌مان، زۆرجار ئهم کرداره هه‌ستی به‌شداری و گرنگیدان له فیرخوازا به‌هیز ده‌کات. به‌پنجه‌وانه‌وه، که‌م‌کردنه‌وه‌ی په‌یوه‌ندیی چاوی، وه‌ستانی جهسته‌یی نااسایی یان رووخساری بیده‌برین ده‌توانیت هه‌ستی دووری و که‌م‌بوونی سهرنج دروست بکات.

هه‌روه‌ها جول‌ه‌ی ده‌ست ده‌توانیت بۆ جه‌خت‌کردنه‌وه له‌سه‌ر خالێکی گرنه‌گ، ریک‌خستنێ قسه و روون‌کردنه‌وه‌ی په‌یوه‌ندییه‌کان به‌کاربه‌ی‌نریت. به‌لام به‌کاره‌ینانی جول‌ه‌ ده‌بیت سروشتی و مه‌به‌ستدار بیت، چونکه جول‌ه‌ی زۆر و بی‌پلان ده‌توانیت سهرنجی فیرخواز له ناوهرۆکی وانه‌که لاببات.

جهسته و په‌یوه‌ندییه نا زاره‌کییه‌کان

له زانستی په‌یوه‌ندییه‌، په‌یوه‌ندیی نا زاره‌کی به‌شێکی گرنه‌گی گه‌یانده. ئهم جوړه په‌یوه‌ندییه بریتیه له‌و په‌یامانه‌ی به‌بی وشه له ریکه‌ی جهسته و دهموچاو و دهنه‌گ و شوین و دووری جهسته‌یه‌وه ده‌گوازینه‌وه. له ژینگه‌ی په‌روهرده‌بیدا، ئهم په‌یوه‌ندییه ده‌توانیت پشتیوانیه‌کی گرنه‌گ بۆ گه‌یاندنی ناوهرۆکی وانه بیت. بۆ نمونه، مامۆستا ده‌توانیت به‌ سه‌رسوهرمان، په‌سه‌ندکردن، په‌سه‌ندکردنی هه‌ولێ فیرخواز یان نیشاندانی گرنه‌گیی بابه‌تیک، به‌بی به‌کاره‌ینانی وشه په‌یام بگه‌یه‌نیت. ئهمه به‌تایبه‌تی له په‌روهرده‌ی هونه‌ری و

موزیکدا گرنه‌گه، چونکه هونه‌ر خوی به‌شیکه له زمانه‌کانی دهربرین و هه‌ست.

زمانی جه‌سته له فیرکردنی موزیکدا

له وانه‌کانی موزیکدا، زمانی جه‌سته تهنه‌ا بو گه‌یاندنی زانیاری نییه، به‌لکو خوی ده‌بیته به‌شیک له پرۆسه‌ی فیربوون. مامۆستای موزیک له ریگه‌ی جول‌ه‌ی ده‌ست ده‌توانیت ریتیم، خیرایی، وه‌ستان و ده‌ستپیکردنی پیرفورمه‌نسی نیشان بدات. هه‌روه‌ها له وانه‌ی رابه‌رایه‌تیکردنی موزیک و گۆرانی، جول‌ه‌ی مایسترو (قائد) ده‌توانیت په‌یامی راسته‌وخو بو پیرفورمه‌رکان بگه‌یه‌نیت.

له فیربوونی نامیره موزیکیه‌کانیش، شیوازی دانیشتن، وه‌ستان، گرتنی نامیر و جولاندنی ده‌ست به‌شیک سهره‌کی له فیربوونی کردارین. له‌به‌ر ئه‌مه، مامۆستا ده‌بیت له جوری جول‌ه و په‌یامی جه‌سته‌یی خوی ئاگادار بیت و نمونه‌ی دروست بو فیرخواز پێشکەش بکات.

واته ده‌توانین بڵین جه‌سته و زمانی جه‌سته یه‌کیکن له ئامرازه کاریگهره‌کانی گه‌یاندنی په‌یام و دروستکردنی کارلیکی په‌روه‌ده‌یی. به‌کاره‌ینانی هۆشیارانه و گونجای زمانی جه‌سته ده‌توانیت سهرنجی فیرخواز به‌رز بکات، په‌یوه‌ندی نیوان فیرکهر و فیرخواز به‌هیز بکات و تیگه‌یشتن له ناوه‌ڕۆکی وانه قوولتر بکات. به‌لام ده‌بیت ئه‌م زمانه له‌گه‌ڵ وشه، ده‌نگ و ناوه‌ڕۆکی فیرکاری هاوته‌ریب بیت، چونکه گه‌یاندنی کاریگهر ئه‌وه‌یه که هه‌موو ئه‌م توخمه جیاوازان‌ه‌ی په‌یوه‌ندی مرو‌یی له خزمه‌تی یه‌ک ئامانجدا، که بریتیه له دروستکردنی تیگه‌یشتن و فیربوونی مانادار، کۆده‌کاته‌وه.

جوړه‌کانی جهسته له پرۆسه‌ی فیرکردن و گه‌یاندندا

جهسته‌ی مروّف له پرۆسه‌ی په‌یوه‌ندی و گه‌یاندندا ته‌نھا ئامرازیکې فیزیکی نییه، بېلکو په‌کېکه له گړنگ‌ترین سهرچاوه‌کانی په‌یوه‌ندی نا‌زاره‌کی. مروّف به شیوازی و مستان، دانیشتن، جوړه‌ی دهست، ناراسته‌ی سهر، دهربرینی پروخسار و په‌یوه‌ندی چاوی ده‌توانیت په‌یام و هه‌ستی جیاواز بگه‌یه‌نیت. له ژینگه‌ی په‌روه‌ده‌یی و فیرکردندا، ئهم نیشانه جهسته‌ییانه ده‌توانن کاریگه‌ریی راسته‌وخو له‌سهر سهرنج، هه‌ستی نارامی و ئاستی به‌شداریی فیرخواز هه‌بیت.

له تیروانینیکی گشتی په‌روه‌ده‌ییدا، ده‌توانریت شیوازی به‌کاره‌ینانی جهسته له گه‌یاندندا به دوو دوخی سهره‌کی دابه‌ش بکریت: جهسته‌ی کراوه (کارا) و جهسته‌ی داخراو (ناکارا) یان سست. ئهم دابه‌ش‌کردنه زیاتر په‌یوه‌ندی به شیوازی په‌یوه‌ندیکردن و هه‌ل‌سوکه‌وتی جهسته‌یی هه‌یه، نه‌ک به جوړی جهسته له رووی پزیشکی یان ئه‌ناتومیه‌وه.

په‌که‌م: جهسته‌ی کراوه یان کارا

جهسته‌ی کراوه ئهو دوخه‌یه که تئیدا ماموستا یان فیرکمر به شیوه‌یه‌کی هوشیار و مه‌به‌ستدار له نیشانه جهسته‌یه‌کان بو پش‌تیوانی گه‌یاندنی په‌یام و پروون‌کردنه‌وه‌ی ناوهر‌وکی وانه سوود وهرده‌گریت. له‌م دوخه‌دا، جهسته به شیوه‌یه‌کی سروشتی له‌گه‌ل قسه و کردار‌ه‌کانی ماموستا هاوت‌ه‌ریب ده‌بیت و ده‌توانیت سهرنجی فیرخواز بو خاله گړنگه‌کانی وانه رابک‌یشیت. ماموستایه‌ک که جهسته‌ی کراوه‌ی هه‌یه، زورچار شیوازی و مستان و دانیشتنی ئاسایی، په‌یوه‌ندی چاوی گونجاو، پروخساری هاوت‌ه‌ریب له‌گه‌ل ناوهر‌وکی قسه، جوړه‌ی دهستی مه‌به‌ستدار و ناراسته‌کردنی جهسته به‌رمو فیرخواز به‌کار ده‌ینیت. ئهم نیشانه‌ده‌توانن په‌یامی (من نامادم گویت لی‌یگرم)، (به‌شداریه‌که‌ت گړنگه) و (ئهم بابه‌ته گړنگه) بگه‌یمن، تنانه‌ت نه‌گهر ئهم په‌یامانه به وشه نه‌وترین.

له پرۆسه‌ی فێرکردندا، جهسته‌ی کراوه ده‌توانیت هه‌ستی متمانه و ئارامی له فێرخوازا دروست بکات و ژینگه‌یه‌کی گونجاو بۆ پرسیارکردن و به‌شداریی چالاک دا بین بکات. به‌تایبه‌تی له وانه‌کانی هونه‌ر و موزیکدا، مامۆستا به‌جوله‌ی جهسته‌یی ده‌توانیت زانیارییه‌کی کرداری بگه‌یه‌نیت؛ بۆ نمونه، به‌جوله‌ی ده‌ست ریتم نیشان بدات، شیوازی به‌ریوه‌بردنی ئه‌نزامیل روون بکاته‌وه یان شیوازی دروستی پێرفۆرمه‌نسی پیشان بدات.

به‌لام (کارایی) ته‌نها به‌مانای زۆر جوله‌کردن نییه. جهسته‌ی کارا ده‌بێت گونجاو، سروشتی، مه‌به‌ستدار و هاوته‌ریب له‌گه‌ڵ ناوه‌ڕۆکی وانه‌ بێت. جوله‌ی زۆر و بێنامانج ده‌توانیت سه‌رنجی فێرخواز له‌ بابته‌ سه‌رمه‌کێیه‌که‌ لاببات. بۆیه مامۆستا ده‌بێت بزانیته‌ که‌ که‌ی جوله‌ بکات، چۆن جوله‌ بکات و له‌ چ کاتێکدا ئارامی جهسته‌یی به‌کاربه‌نینیت.

دووه‌م: جهسته‌ی داخراو یان نا‌کارا

جهسته‌ی داخراو ئهو دۆخه‌یه‌ که‌ نیشانه‌ جهسته‌یه‌یه‌کانی فێرکەر زۆر که‌مه‌ یان له‌گه‌ڵ په‌یامه‌ وشه‌یه‌یه‌که‌ هاوته‌ریب نییه. له‌م حاڵه‌ته‌دا، مامۆستا له‌ رووی جهسته‌یه‌یه‌وه‌ په‌یوه‌ندیه‌کی که‌م له‌گه‌ڵ فێرخواز دروست ده‌کات؛ بۆ نمونه، که‌مه‌بونی په‌یوه‌ندیی چاوی، وه‌ستانی جهسته‌ به‌ شیوه‌یه‌کی زۆر داخراو، ده‌ربڕینی رووخساری بێ‌هه‌ست، که‌مه‌بونی جوله‌ی گونجاو یان دووربوونه‌وه‌ی زۆر له‌ فێرخوازان.

ئهم دۆخه‌ له‌ هه‌ندێک حاڵه‌تا ده‌توانیت کاریگه‌ریی نه‌رینی له‌سه‌ر پرۆسه‌ی گه‌ياندن دا بنیت، به‌ تایبه‌تی ئه‌گه‌ر فێرخواز هه‌ست بکات مامۆستا ئاره‌زووی گفتوگۆ و کارلێکی نییه. له‌وانه‌یه‌ ئه‌مه‌ بێته‌ هۆی که‌مه‌بونی به‌شداریی فێرخواز، که‌مه‌بونی پرسیارکردن و دروستبوونی هه‌ستی دووری له‌ نێوان فێرکەر و فێرخواز.

به‌لام پښوېسته جهخت له‌سهر نه‌وه بکریت‌هوه که ههموو دۆخیکى ئارامى جهسته‌یى به مانای (جهسته‌ی داخراو) نییبه. بۆ نمونه، مامۆستا له کاتى گوځگرتن به فیرخواز دمتوانیت به ئارامى و بى‌جوله بیت، به‌لام ههمان کات په‌یوه‌ندییه‌کى باشى نازاره‌کى دروست بکات. بۆیه هه‌لسه‌نگاندنى جهسته ده‌بیت له چوارچنوه‌ی بارودۆخى گه‌ياندن، که‌لتور، که‌سایه‌تیی تاک و جۆرى وانه‌که‌دا بکریت.

هاوسه‌نگى له نىوان جهسته‌ی کراوه و نارامى جهسته‌یى

له په‌روه‌رده‌ی نویدا، ئامانج نه‌وه نیه مامۆستا ههمیشه به جولەى زۆر و چالاکی جهسته‌یى وانه بلیت‌هوه، به‌لکو ئامانج دروستکردنى هاوسه‌نگییه‌کى گونجاوه. مامۆستای سه‌رکه‌وتوو نه‌وه که‌سه‌یه که بتوانیت جهسته‌ی خۆى به پى جۆرى وانه و پښوېستى فیرخواز بگونجینیت. له کاتى روونکردنه‌وه‌ی بابەتیکى گرن‌گدا دمتوانیت جولەى ده‌ست به‌کار به‌یښیت، له کاتى گوځگرتن به فیرخوازدا ئارامى جهسته‌یى هه‌لبژیریت، و له کاتى هاندانى فیرخوازدا به په‌یوه‌ندیى چاوى و رووخسارى گونجاو پشتگیری بکات.

له په‌روه‌رده‌ی موزیکدا، ئهم هاوسه‌نگییه گرن‌گییه‌کى تایبه‌تى هه‌یه، چونکه مامۆستا هه‌ندیک جار ده‌بیت به جهسته ریت، خیرایى، دینامیک و ده‌ستپیکردن و کوتایى هینانى پیرفورمه‌نسى نیشان بدات، به‌لام له ههمان کاتدا ده‌بیت فیرخواز ده‌رفه‌تى ئه‌زمونکردن و داهینانىشى هه‌بیت.

به‌هم پښه، جهسته‌ی کراوه و داخراو نابیت وهک دوو دۆخى ره‌ها و ههمیشه‌یى سه‌یر بکرین، به‌لکو ده‌بیت وهک دوو شیوازی گشتى بۆ تیگه‌یهشتن له په‌یوه‌ندیى جهسته‌یى له پرۆسه‌ی گه‌ياندندا لیک‌درينه‌وه. به‌کاره‌ینانى هوشیارانه‌ی زمانى جهسته، له‌گه‌ل قسه و ناوه‌رۆکى وانه، دمتوانیت ببیت هۆى دروستکردنى په‌یوه‌ندییه‌کى

په‌روم‌ردهیی به‌هیزتر، زیادکردنی سهرنج و به‌شداریی فیرخواز و باشترکردنی تیگه‌یشتن و فیربوون.

به‌شه‌کانی جه‌سته و رۆلیان له پرۆسه‌ی گه‌یاندن و فیرکردندا

جه‌سته‌ی مرۆف له پرۆسه‌ی گه‌یاندن و په‌یوه‌ندیدا سیسته‌م‌یکی یه‌ک‌گرتوو و هه‌ر به‌ش‌یکی جه‌سته ده‌توانی‌ت به‌ شۆیه‌یه‌کی راسته‌وخۆ یان ناراسته‌وخۆ به‌شداری له گواستنه‌وه‌ی په‌یام و دروستکردنی واتادا بکات. له ژینگه‌ی په‌روم‌ردهیی، مامۆستا ته‌نها به‌ قسه‌کردن زانیاری ناگه‌یه‌نی‌ت، به‌لکو شۆوازی به‌کاره‌ینانی پرووخسار، ده‌سته‌کان، پێیه‌کان، جه‌سته و ته‌نانه‌ت ئاراسته‌ی و هه‌ستان و دانیشتنیش ده‌توانی‌ت کاریگه‌ری له‌سه‌ر تیگه‌یشتن و هه‌لۆیستی فیرخواز هه‌بی‌ت. به‌ شۆیه‌یه‌کی گشتی، له باب‌ه‌تی زمانی جه‌سته‌دا ده‌توانی‌ت به‌شه گرنگه‌کانی جه‌سته که له پرۆسه‌ی گه‌یاندندا کاریگه‌ری به‌رچاویان هه‌یه، به‌ سێ به‌شی سه‌رمه‌کی دابه‌ش بکری‌ن:

١. دهموچاو و پرووخسار
٢. ده‌سته‌کان و جو‌له‌ی ده‌ست
٣. پێیه‌کان و شۆوازی و هه‌ستان و جو‌له

ئهم به‌شانه به‌ ته‌نیا کار ناکهن، به‌لکو زۆرچار به‌ یه‌که‌وه په‌یام‌یکی ته‌واو دروست ده‌کهن. بۆیه مامۆستا ده‌بی‌ت له کاتی وانهوتنه‌وه‌دا به‌ شۆیه‌یه‌کی هۆشیار و گونجاو له هه‌موو ئهم نامرازانه سوود وهرگیریت.

یه‌که‌م: دهموچاو و پرووخسار

دەموچاو یه‌کێکه له دیارترین به‌شه‌کانی جه‌سته له په‌یوه‌ندیی نا-زاره‌کی. پرووخساری مرو‌ف ده‌توانی‌ت زو‌ریک له هه‌ست و هه‌لو‌یسته‌کان وه‌ک خو‌ش‌حالی، سه‌رسو‌رمان، دل‌تەنگی، تو‌وره‌یی، دل‌نایایی، نا‌ئوم‌یدی و سه‌رنج نیشان بدات. له پرۆسه‌ی فی‌رکرد‌ندا، پرووخساری مامۆستا زو‌رجار په‌یام‌یک‌ی هاو‌شیوه‌ی په‌یام‌ی وشه‌کان ده‌گوازێته‌وه و کاری‌گه‌رییه‌کی راسته‌وخۆ له‌سه‌ر هه‌ستی فی‌رخواز به‌رامبه‌ر به‌ بابه‌تی وانه‌که داده‌نێت. به‌ پێی شی‌وازی ده‌رب‌ری‌نی پرووخسار، ده‌توانین سی‌ دۆخی گشتی جیا بکه‌ینه‌وه:

أ - دهموچاوی کراوه و نه‌ری‌نی

دەموچاوی کراوه یان نه‌ری‌نی ئه‌و دۆخه‌یه که پرووخساری مامۆستا به‌ شی‌وه‌یه‌کی سه‌روشتی، ئارام و گون‌جاو له‌گه‌ڵ ناو‌ه‌رو‌کی وانه‌که ده‌رب‌ری‌ن ده‌کات. ئه‌م جو‌ره پرووخساره ده‌توانی‌ت به‌ په‌یوه‌ندیی چاوی باش، پێکه‌نینی سه‌روشتی، هه‌ستی متمانه و ده‌رب‌ری‌نی سه‌رنج هاوبه‌ش بێت. له وانه‌وتنه‌وه‌دا، پرووخساری نه‌ری‌نی ده‌توانی‌ت ژینگه‌یه‌کی ئارام و هاندەر بۆ فی‌رخواز دروست بکات. فی‌رخواز کاتی‌ک هه‌ست ده‌کات مامۆستا به‌ بابه‌ته‌که دل‌خۆشه و به‌ به‌شداریی ئه‌وان گرنگی ده‌دات، زو‌رجار ئاماده‌یی زیاتر بۆ به‌شداری و په‌سه‌ل‌کردن ده‌نوی‌نێت.

به‌لام نه‌ری‌نبی‌وونی پرووخسار نابێت به‌ پێکه‌نینی هه‌میشه‌یی یان ده‌رب‌ری‌نی خو‌ش‌حالیی ساخته‌ تی‌یگه‌ین. مامۆستا ده‌بی‌ت پرووخساری خو‌ی له‌گه‌ڵ ناو‌ه‌رو‌کی بابه‌ت بگون‌جێنێت. بۆ نموونه، له با‌س‌کرد‌نی بابه‌تی‌کی می‌ژو‌ویی گرنگ یان رو‌وداو‌یک‌ی ناخۆش، پرووخساری زو‌ر خو‌ش‌حال له‌وانه‌یه له‌گه‌ڵ ناو‌ه‌رو‌که‌که نا‌گون‌جێت.

ب - دهموچاوی بیلایهن یان ناوه‌ند

دهموچاوی بیلایهن نه‌و دۆخه‌یه که پرووخساری فیرکمر نیشان‌ه‌یه‌کی زور پروونی نه‌رینی یان نه‌رینی نادات و به شیوه‌یه‌کی زور سنووردار هه‌ست و هه‌لو‌یستی خوی دهرده‌پریت. نه‌م جوړه پرووخساره له هه‌ندیک بارودوخدا ده‌توانیت سوود‌به‌خش بیت؛ به‌تایه‌تی کاتیک ماموستا ده‌یه‌ویت له هه‌لسه‌نگاندنی وه‌لامی فیرخوازدا بیلایهن بیت و پیش نه‌وه‌ی وه‌لامه‌که ته‌واو بیبستیت، به پرووخساری خوی راست یان هه‌له‌بوونی وه‌لامه‌که ناشکرا نه‌کات.

به‌لام نه‌گمر نه‌م دۆخه زور به‌رده‌وام بیت، له‌وانه‌یه فیرخواز هه‌ست بکات ماموستا هیچ گرن‌گیه‌کی به‌بابه‌ت یان به‌به‌شداری نه‌وان نییه. له‌بهر نه‌مه، باشتره ماموستا به‌توانیت له‌نیوان بیلایه‌نی پیویست و دهر‌برینی گونج‌اوی هه‌ست هاوسه‌نگی دروست بکات.

ج - دهموچاوی نه‌رینی یان گرژ

دهموچاوی نه‌رینی نه‌و دۆخه‌یه که پرووخساری ماموستا به‌شیوه‌یه‌کی زور نه‌رینی، گرژ یان ناخوش دهرده‌کویت و له‌وانه‌یه له‌گه‌ل ناوه‌روکی وانه یان بارودوخی په‌روهرده‌یی ناگون‌جیت. گرژی به‌رده‌وامی پرووخسار، په‌یه‌ندی چاوی توند، نیشان‌دانی بیزاری یان توور‌ه‌یی ده‌توانیت هه‌ستی ترس، نا‌ارامی یان دووری له‌فیرخواز دروست بکات.

به‌تایه‌تی نه‌گمر ماموستا هه‌میشه به‌پرووخساری‌کی گرژ وانه بل‌یت‌ه‌وه، له‌وانه‌یه فیرخواز به‌تپه‌ری‌بوونی کات هه‌ستی که‌می‌وونی نار‌زوو بو به‌شداری و گفتوگو بکات. بویه ماموستا ده‌بیت هه‌ستی خوی کو‌ن‌ترول بکات و نا‌هه‌مواریه که‌سیه‌کانی ژیا‌نی روژانه بو ناو ژینگه‌ی پ‌ول نه‌گواز‌یت‌ه‌وه.

دوهم: دهسته‌کان و جول‌هی دهست

دهسته‌کان په‌کین له به‌شه چالاکه‌کانی جه‌سته که له گه‌یاندنی په‌یامدا رول‌یکي گرنګ ده‌گیرن. ماموستا ده‌توانیت به جول‌هی دهسته‌کانی قه‌باره، ناراسته، جیاوازی، په‌یوه‌ندی و جه‌خت‌کردنه‌وه له‌سهر بیرۆکه‌یه‌ک نیشان بدات. ئه‌مه به‌تایبه‌تی له وانه‌کانی هونه‌ر و موزیکدا گرن‌گتره. له فی‌رکردنی موزیکدا، جول‌هی دهست ده‌توانیت بۆ نیشان‌دانی ریتم، په‌یوه‌ندی نیوان ترپه‌کان، خیرایی، وه‌ستان و ده‌ست‌پیکردنی پی‌ر‌فورمه‌نسی به‌کاربه‌یئریت. هه‌روه‌ها ماموستای کۆری گۆرانی یان به‌ریوه‌بری ئه‌نزامبل ده‌توانیت به ئاماره‌ی دهست په‌یامی پښو‌یست بۆ پی‌ر‌فورمه‌رکان بگوازیت‌هوه.

به‌لام جول‌هی دهست ده‌بیت روون و مه‌به‌ستدار بیت. ئه‌گه‌ر جول‌ه‌کان زور، خیرا و بی‌پلان بن، له‌وانه‌یه سه‌رنجی فی‌رخواز له ناوه‌روکی وانه‌که لایه‌بن.

سێیه‌م: پی‌یه‌کان و شیوازی وه‌ستان

پی‌یه‌کان و شیوازی وه‌ستانیش به‌شی‌کن له زمانی جه‌سته، هه‌رچه‌ند زور‌جار که‌متر له رووخسار و دهسته‌کان سه‌رنجیان پی‌ده‌دریت. شیوازی وه‌ستانی ماموستا ده‌توانیت هه‌ستی د‌ل‌نیایی، ئارامی یان نا‌ارامی نیشان بدات. بۆ نموونه، وه‌ستانی جه‌سته به شیوه‌یه‌کی هاوسه‌نگ و سه‌روشتی ده‌توانیت هه‌ستی د‌ل‌نیایی و ئاماده‌بوون بگه‌یه‌نیت.

ماموستا ده‌بیت له جول‌ه و شوینی وه‌ستانی خوی ئاگادار بیت. گه‌رانی بی‌نامانج له پ‌ل‌دا ده‌توانیت سه‌رنجی فی‌رخواز تیک‌بدات، به‌لام جول‌هی مه‌به‌ستدار بۆ نزیک‌بوونه‌وه له گروپیک، چاو‌دی‌رکردنی کاریکی پراکتیکی یان جه‌خت‌کردنه‌وه له‌سهر باب‌ه‌تیکي دیاریکراو ده‌توانیت کاریگه‌ریی په‌روه‌ده‌یی هه‌بیت.

دواچار، دهموچاو، دهسته‌کان و پښه‌کان سی بهشی ګرنگی جهستن که له پرۆسه‌ی ګه‌یاندن و فیرکردندا به شیوه‌یه‌کی پیکه‌وه کاریګهرن. سهرکهوتنی مامۆستا له به‌کاره‌ینانی ئهم به‌شانه‌دا به‌وه په‌یوه‌سته که بتوانیت نیشانه جهسته‌یه‌کان له‌گه‌ل وشه، دهنگ، ناوهرۆک و ئامانجی وانه‌که هاوتهریب بکات. له په‌روه‌ده‌ی هونه‌ری و موزیکدا، ئهم توانایه ګرنگیه‌کی تاییه‌تی هه‌یه، چونکه زۆریک له فیربوونه‌کان له ریگه‌ی بینین، چاودیریکردن، دووباره‌کردنه‌وه و پیرفورمه‌نسیی کرداره‌وه به‌دهست دین. بۆیه مامۆستای کارامه ئهو که‌سه‌یه که جهسته‌ی خۆی وهک ئامرازیکی په‌روه‌ده‌یی به هۆشیاری به‌کاربه‌ینیت و له ریگه‌ی ئه‌وه‌وه ژینگه‌یه‌کی چالاک، ئارام و هاندر بو فیربوون دروست بکات.

به کارهینانی جهسته له پرۆسهی گه یاندن و وانهوتنه وه

یه کهم: به کارهینانی جهسته به شیوه یهکی ناکارا و نه رینی

به شیوه یهکی گشتی، مروف ئازاده له شیوازی به کارهینانی جهستهی خوی، به لام کاتیک تاک دهچینه ناو بواریکی پیشهیی یان پهروه دهیی، پئویسته له هه لسوکه وت و جولهی جهستهیی خوی ئاگادار بیت. ماموستا له پۆلدا ته نه ها که سیک نییه که زانیاری دهگواز یته وه، به لکو خوی به شیکه له ژینگه ی پهروه دهیی و هه ر جولیه یی ده توانیت کاریگه ری له سه ر ههستی فیرخواز و شیوازی وه رگرتنی په یام هه بیت.

به کارهینانی ناکاری جهسته له وانهیه بیته هوی کهمبونی سه رنج، تیکچوونی پرۆسه ی گه یاندن و دروستیوونی په یامیکی نه رینی. بۆ نمونه، نه گه ر ماموستا له کاتی قسه کردن به ردهوام به شیوه یهکی ئااسایی دهستی بجولینیت، یان جهستهی خوی به شیوه یهکی ئاارام له شوینیکه وه بۆ شوینیکی تر بگواز یته وه، له وانهیه فیرخواز زیاتر سه رنجی خوی بۆ جولمهکی ماموستا بدات نه ک بۆ ناوهرۆکی وانهکه.

ههروه ها هه ندیک شیوازی وهستان و دانیشن دهتوانیت له هه ندیک کۆننیکستی پهروه دهیی و کهلتووریدا نیشانه ی بیحه زی، بیگرنگیدان یان دوری له فیرخواز بن. بۆ نمونه، گرتنی دهستهکان له پیشه وه یان له دواوه، یان خسته ناو گیرفانهکان، له هه ندیک بارودۆخدا دهتوانیت وهک دۆخیکی داخراو یان کهمبونی ئامادهیی بۆ کارلنیک لیک بدریته وه. به لام پئویسته ماموستا ئاگادار بیت که هه یچ یهکیک له م نیشانه به ته نیا به لگه یهکی قاطع نییه بۆ هه لسه نگاندنی کهسایه تی یان مه بهستی تاک؛ چونکه کهلتوور، کهسایه تی و بارودۆخی کاتی دهتوانن کاریگه ری له سه ر شیوازی جول هه بن.

جوله‌ی زۆر و بینامانجی ده‌ست

له پرۆسه‌ی وانهوتنه‌وه‌دا، جوله‌ی ده‌ست کاتتیک کاریگهره که په‌یوه‌ندییه‌کی راسته‌وخۆی له‌گه‌ڵ په‌یامه‌که هه‌بێت. به پێچه‌وانه‌وه، جوله‌ی زۆر و بینامانج ده‌توانێت بێته هۆی سه‌رلێشواوی و لا‌بردنی سه‌رنج. له‌وانه‌یه ئهم جوهره جوله‌انه‌وه‌یه به شێوه‌یه‌کی گشتی له‌مانه‌دا دهر بکه‌وێت:

أ - جوله‌ی زۆری ده‌ست له کاتی وه‌ستان:

ئه‌گهر مامۆستا به‌رده‌وام و بێ‌پێویستی ده‌سته‌کانی بجولێنێت، له‌وانه‌یه فێرخواز سه‌رنجی له ناوهرۆکی وانه‌که بۆ جوله‌کانی مامۆستا بگوازێته‌وه.

ب - جوله‌ی زۆری ده‌ست له کاتی دانێشتن:

له کاتی گفتوگۆ یان ڕوونکردنه‌وه‌ی وانه، جوله‌ی زۆر و دووباره‌ی ده‌ست ده‌توانێت په‌یامه سه‌رمکییه‌کان لاواز بکات.

ج - جوله‌ی زۆری ده‌ست له کاتی ڕوێشتن:

کاتتیک مامۆستا له پۆلدا ده‌روات، ده‌بێت جوله‌ی جه‌سته‌یی له‌گه‌ڵ مه‌به‌ستی وانه‌که بگونجێت. ڕوێشتنی به‌رده‌وام و بێ‌پلان له‌وانه‌یه سه‌رنجی فێرخواز تێک‌دات و هه‌ستی نا‌ارامی دروست بکات. بۆیه، مه‌به‌ست له کۆنترۆڵکردنی جوله‌ی جه‌سته ئه‌وه نییه مامۆستا جه‌سته‌ی خۆی به ته‌واوی بێ‌جوله بکات، به‌ڵکو ده‌بێت جوله‌کانی خۆی که‌م، ڕوون، سه‌روشتی و مه‌به‌ستدار بکات.

جوهره‌کانی جوله له گه‌یاندندا

به شێوه‌یه‌کی گشتی، جوله‌ی جه‌سته‌یی له پرۆسه‌ی گه‌یاندندا ده‌توانێت بۆ دوو ئامانجی سه‌ره‌کی به‌کار به‌یئرێت:

یه‌که‌م: جوله‌ بۆ گواستنه‌وه‌ی زانیارییه‌ هزرییه‌کان

ئهم جۆره‌ جوله‌یه‌ بۆ روونکردنه‌وه‌ و پشتگیریکردنی بیروکه‌ و زانیارییه‌کان به‌کارده‌ینریت. مامۆستا دمتوانیت به‌ جوله‌ی ده‌ست قه‌باره‌، ئاراسته‌، ژماره‌، جیاوازی یان په‌یوه‌ندی ئیوان دوو بیروکه‌ نیشان بدات. بۆ نمونه‌، له‌ وانه‌ی موزیکدا، مامۆستا دمتوانیت به‌ ده‌ست ریتمی پارچه‌یه‌کی موزیکی نیشان بدات یان به‌ جوله‌ی جه‌سته‌ خیرایی و ه‌یزی دهرپرین روون بکاته‌وه‌. له‌ وانه‌ی تیۆری موزیکدا، ئاماژه‌ی ده‌ست دمتوانیت بۆ روونکردنه‌وه‌ی به‌رزبوونه‌وه‌ و نزمبوونه‌وه‌ی تۆته‌کان، ئاراسته‌ی میلۆدی و گۆرانی دینامیک به‌کاربه‌یئریت. له‌م حاله‌تهدا، جه‌سته‌ به‌ شیوه‌یه‌کی بینراو پشتگیری له‌ زانیارییه‌ ده‌نگی و وشه‌یه‌یه‌کان ده‌کات.

دووه‌م: جوله‌ بۆ دهرپرینی هه‌ست و هه‌لۆیست

جۆریکی تری جوله‌ی جه‌سته‌یی په‌یوه‌ندی به‌ دهرپرینی هه‌سته‌کان و هه‌لۆیستی مامۆستا به‌رامبه‌ر به‌ بابه‌ت و فیرخواز هه‌کانه‌وه‌ هه‌یه‌. رووخساری خۆشحال، سه‌رسوپمان، په‌یوه‌ندی چاوی، سه‌رسامبوون یان جوله‌یه‌کی بچووک بۆ نیشاناندانی په‌سه‌ندکردن دمتوانن په‌یامیکی هاندەر بۆ فیرخواز بن.

له‌ په‌رومرده‌ی هونه‌ریدا، ئهم جۆره‌ جوله‌یه‌ جوله‌یه‌ زۆر گرنگه‌، چونکه‌ هونه‌ر له‌ بنه‌رتدا په‌یوه‌ندییه‌کی به‌هیزی له‌گه‌ڵ هه‌ست و دهرپرین هه‌یه‌. مامۆستا کاتیک بتوانیت به‌ شیوه‌یه‌کی سروشتی هه‌ستی خۆی به‌رامبه‌ر به‌ موزیک، هونه‌ر و داهینان دهربریت، دمتوانیت هه‌مان هه‌ست له‌ فیرخوازا به‌هیز بکات.

کۆنترۆلی جهسته و په‌روه‌ده‌ی پیشه‌یی

مامۆستای سه‌رکه‌وتوو پښوېسته توانای (خوڼاگایي جهسته‌یی)ی هه‌بیت؛ واته بزانیته جهسته‌ی خو‌ی چۆن ده‌جولایت و ئهم جولانه چ په‌یامیک بو فیرخواز ده‌گوازیته‌وه. ئهمه به تاییه‌تی بو مامۆستایانی هونه‌ر و موزیک گرنه‌گه، چونکه زۆرجار جهسته خو‌ی ده‌بیته به‌شیک له فیرکردنی کردارین.

له په‌روه‌ده‌ی موزیکدا، به‌کاره‌ینانی جهسته ده‌توانیت له ریگهی جولهی ریتمی، ئاماژه‌ی به‌ریوه‌بردن، نیشاندانی دینامیک، روونکردنه‌وه‌ی فورم و رینماییککردنی پیرفورمه‌روه رو‌لی به‌نه‌رتی بگێریت. لهم بواره‌دا، جولهی جهسته ده‌بیت به وردی په‌یوه‌ست بیت به ئامانجی موزیکی و په‌روه‌ده‌یی، چونکه هه‌ر ئاماژه‌یه‌ک ده‌توانیت کاریگه‌رییه‌کی دیاریکراو له‌سه‌ر پیرفورمه‌نسی هه‌بیت.

واته به‌کاره‌ینانی جهسته له وانهوتنه‌وه‌دا هونه‌ریکی په‌روه‌ده‌یه‌یه که پښوېستی به‌ ناگایی، کۆنترۆل و راهینان هه‌یه. جهسته کاتیک ده‌بیته ئامرازیکي کاریگه‌ر که جولەکانی له‌گه‌ل وشه، ده‌نگ، رووخسار و ناوه‌روکی وانه‌که هاوته‌ریب بن. بۆیه نابیت مامۆستا به مه‌به‌ستی دوورکه‌وتنه‌وه له جولهی نه‌رینی، به ته‌واوی جهسته‌ی خو‌ی بی‌جوله‌ بکات؛ به‌لکو پښوېسته جولەیه‌کی هوشیار و مه‌به‌ستدار هه‌لبێزیریت. لهم روانگه‌یه‌وه، جهسته نه‌ک ته‌نها پشتگیریه‌کی گه‌یاندنی وشه‌یه، به‌لکو ده‌توانیت بپیته زمانیکی سه‌ربه‌خو بو روونکردنه‌وه، هاندان، ده‌ربهرین و دروستکردنی کارلیکی په‌روه‌ده‌یی. ئهمه‌ش له په‌روه‌ده‌ی هونه‌ر و موزیکدا گرنه‌گیه‌کی دووچندان هه‌یه، چونکه فیربوون لهم بواره‌دا زۆرجار به بینین، گوێگرتن، جولە، دووبارمه‌کردنه‌وه و ئه‌زموونی راسته‌وخو په‌یوه‌سته.

دەربرینی هه‌ست و دیارده دهر و ونیه‌کان و کاریگهری دهنگ له پرۆسه‌ی گه‌یاندندا

دهنگ یه‌کێکه له گرن‌گترین و کاریگهرترین ئامرازه‌کانی په‌یوه‌ندی و گه‌یاندن له نیوان مرۆفه‌کاندا. مرۆف ته‌نها به وشه ناگاته ئه‌وه‌ی په‌یامه‌که‌ی بگه‌یه‌نیت، به‌لکو شیوازی دهربرینی وشه‌کان، ئاوازی قسه‌کردن، به‌رزی و نزمی دهنگ، خیرایی و تار، هه‌ناسه‌دان و وه‌ستان له نیوان وشه و رسته‌کاندا، هه‌موویان به‌شیک له پرۆسه‌ی گه‌یاندنی په‌یامن. بۆیه دهنگ ده‌توانیت ته‌نها ئامرازیک بۆ گواسته‌وه‌ی زانیاری نه‌یت، به‌لکو بێته‌هۆکاری دهربرینی هه‌ست، دۆخی دهر وونی و هه‌لوێستی گویزهر به‌رامبه‌ر به‌بابه‌ت و وه‌رگر.

له پرۆسه‌ی په‌روه‌رده و فێرکردندا، دهنگی مامۆستا کاریگهریه‌کی راسته‌وخۆ له‌سه‌ر سه‌رنج، ئارامی، هاندانی فێرخواز و تیگه‌یشتنی ناوه‌رۆکی وانه‌که هه‌یه. دهنگی یه‌کجۆر و بێگۆران له وانه‌یه‌کی درێژدا ده‌توانیت بێته‌هۆی ماندوو‌بوون و که‌مبوونه‌وه‌ی سه‌رنج، له کاتی‌دا ده‌نگی‌کی ریکخراو و جۆراوجۆر ده‌توانیت گرن‌گی خاله سه‌ره‌کیه‌کان دیاری بکات و فێرخواز هان بدات به وردی گوێ بگریت. بۆیه مامۆستا پێویسته له کاتی گه‌یاندنی زانیاری، به شیوه‌یه‌کی هۆشیارانه کۆنترۆلی دهنگی خۆی بکات و له‌گه‌ڵ ناوه‌رۆک و ئامانجی وانه‌که‌ی بگونجینیت. بۆ به‌ده‌سته‌ینانی گه‌یاندنێکی کاریگهر، فێرکه‌ر یان بێژهر پێویسته ئه‌م بنهما سه‌ره‌کیه له‌به‌رچاو بگریت:

۱. هه‌ناسه‌دان

هه‌ناسه‌دان بنه‌مای سه‌رمکیی به‌ر هه‌مه‌پێانی ده‌نگه. کۆنترۆلی دروستی هه‌ناسه یارمه‌تیده‌ره بۆ ئه‌وه‌ی قسه‌کردن به‌رده‌وام، ئاشکرا و ئارام بێت. مامۆستا کاتێک هه‌ناسه‌ی به‌ شێوه‌یه‌کی دروست کۆنترۆل ده‌کات، ده‌توانیت به‌پێی ماندوو‌بوون و تارێکی درێژ پێشکەش بکات و له هه‌مان کاتدا ده‌نگه‌که‌ی به‌هێز و ڕوون بمیننێته‌وه. له وانه‌وتنه‌وه‌ی موزیک و هونه‌ردا، هه‌ناسه‌دان گرنگیه‌کی تایه‌تی هه‌یه، چونکه ده‌نگی مامۆستا خۆی ده‌بێته نموونه‌یه‌ک بۆ فێرخواز.

۲. نهرم و سروشتی‌بوونی ده‌نگ

ده‌نگی مامۆستا ده‌بێت نه‌ زۆر توند و ترسینه‌ر بێت و نه‌ زۆر لاواز و نه‌بیستری‌ت. نهرم و سروشتی‌بوونی ده‌نگ ده‌توانیت ژینگه‌یه‌کی ئارام و دل‌خواز بۆ فێربوون دروست بکات. ئه‌مه به‌ مانای ئه‌وه نییه که مامۆستا هه‌میشه به‌ ده‌نگی‌کی نزم قسه بکات، به‌ل‌کو پێویسته له‌ نیوان نهرمی‌تی، ڕوونی و هێزی ده‌نگدا هاوسه‌نگی دروست بکات.

۳. جۆراوجۆری و گۆڕینی چین و ڕه‌نگی ده‌نگ

یه‌کێک له‌ هۆکاره‌کانی سه‌رنج‌راکێشان، گۆڕینی ئاوا و چینه‌کانی ده‌نگه. مامۆستا ده‌توانیت به‌پێی گرنگی و جۆری زانیاری، ده‌نگی خۆی به‌رز یان نزم بکات و ڕه‌نگی ده‌نگی بگۆڕیت. بۆ نمونه، له‌ کاتی باسکردنی خالێکی گرنگ، گۆڕینی چین و ئاوازی ده‌نگ ده‌توانیت ئاگاداریی فێرخواز زیاد بکات. له‌ په‌روه‌رده‌ی موزیکدا، ئهم تایه‌تمه‌ندییه په‌یوه‌ندییه‌کی نزیکه‌ی له‌ گه‌ل چه‌مکی دینامیک و ده‌ربرینی موزیکه‌ی هه‌یه.

۴. به‌رزکردن و نزم‌کردنه‌وه‌ی دهنګ

به‌رزی و نزمی دهنګ ده‌بیت به پټی پټو‌یستی بارودوخ و ناوهرؤکی وانه‌که دیاری بگریټ. دهنګی زور به‌رز ده‌توانیت فی‌رخواز ماندوو بکات یان هه‌ستی فشار دروست بکات، له کاتیکدا دهنګی زور نزم له‌وانه‌یه بېټه هوی نه‌بیستی زانیاری. بویه ماموستا ده‌بیت قه‌باره‌ی پؤل، ژماره‌ی فی‌رخوازان و دووری نیوان خوی و گو‌یگره‌کان له‌به‌رچاو بگریټ.

۵. دووباره‌کردنه‌وه‌ی خاله‌گرنگه‌کان

دووباره‌کردنه‌وه‌ی زانیارییه سهره‌کیه‌کان یه‌کټکه له شینوازه کاریگره‌کانی به‌ه‌یزکردنی فی‌ربوون و یادهموری. به‌لام دووباره‌کردنه‌وه ده‌بیت به شپوه‌یه‌کی مه‌به‌ستدار بیت، نه‌ک به شپوه‌یه‌کی بټیلان و یه‌کسان. ماموستا ده‌توانیت له کوتایی به‌شټکی گرنگی وانه‌که، بیروکه‌ی سهره‌کی دووباره بکاته‌وه یان به وشه‌ی جیاواز هه‌مان مه‌به‌ست پروون بکاته‌وه.

۶. وه‌ستان و بیده‌نگی مه‌به‌ستدار

وه‌ستان له قسه‌کردندا تهنه‌ا بو پشوودان نییه، به‌لکو خوی به‌شټکه له هونه‌ری گه‌یاندن. وه‌ستانی کورت پټش دهربرینی بیروکه‌یه‌کی گرنگ ده‌توانیت سهرنجی فی‌رخواز بو ئه‌و خاله‌ رابکټشیت، هه‌روه‌ها وه‌ستان له دوا‌ی زانیارییه‌کی گرنگ دهرفصت به فی‌رخواز دمدات بو بیرکردنه‌وه و تیگه‌پشتن. بویه ماموستا ده‌بیت بزانیټ که که‌ی قسه بکات و که‌ی بیده‌نگ بیت.

دوا‌جار، دهنګ له پرؤسه‌ی گه‌یاندنی په‌روه‌رده‌ی تهنه‌ا که‌ره‌سته‌یه‌ک بو گواسته‌نه‌وه‌ی وشه و زانیاری نییه، به‌لکو ئامرا‌زیکی گرنگه بو دروستکردنی کاریگره‌یی ده‌روونی، ری‌کخستنی سهرنج و دهربرینی هه‌ست و هه‌لو‌یست. ماموستای سهرکه‌وتوو ئه‌وه ده‌زانیټ که دهنګی خوی چو‌ن له‌گه‌ل ناوهرؤکی وانه، ئامانجه په‌روه‌رده‌یه‌کان و

پۆیستییه‌کانی فیرخواز بگونجینیت. له پهرمه‌رده‌ی هونه‌ر و موزیکدا ئهم توانایه گرنگییه‌کی زیاتر هه‌یه، چونکه دهنگ خۆی ده‌بیته به‌شیک له ئهموونی هونه‌ری و فیربوونی فیرخواز. بۆیه راهێنان له‌سه‌ر هه‌ناسه‌دان، پروونی دهنگ، کۆنترۆلی به‌رزی و نزمی، گۆرینی ئاوا و چین، دووباره‌کردنه‌وه‌ی خاله گرنه‌گه‌کان و به‌کاره‌ینانی وه‌ستانی مه‌به‌ستدار، ده‌توانیت توانای گه‌یاندنی مامۆستا به‌ شیوه‌یه‌کی به‌رچاو به‌رز بکاته‌وه و پرۆسه‌ی فیرکردن بۆ فیرخواز کاریگه‌رتر و به‌رهمدارتر بکات.

گورانی و موزیک له پهر وهرده و فیرکردنی فیرگه و قوتابخانه کاندا

فیرکردنی گورانی و موزیک یه کیکه له بهشه گرنگه کانی
پروسه ی پهر وهرده و فیرکردن له تهواری قوتابخانه کان و فیرگه کاندا،
چونکه کاریگریه کی بهرچاو له گه شه ی دهر وونی، جهسته یی،
کومه لایه تی و مه عریفی تاک هیه. له هریمی کوردستان و زوریکی
له ولاتانی دهر ووبهر، وانه ی گورانی و موزیک له ناو بهرنامه ی
خویندنی فیرگه کاندا جیگه یه کی تاییه تی هیه، به لام له کرداردا
کوملایک کیشه بهر دهمام بوونه ته بهر بهستی بهر دهم پهر پیدانی هم
بابه ته. که می ماموستایانی پسپور، نه بوونی میتۆد و کتبی وانه ی
گونجاو به زمانی کوردی، که می شوینی تاییه تی بو وانه وتنه و
پروقه کردن، نه بوونی نامیره موزیکیه کان و کهرسته ی دهنگ،
له گهل کیشه ی جیگیرکردنی وانه که له خسته ی خویندنگاندا، له
گرنگترین نهو هوکارانه که کاریگریه نه رینیبه کانیان له سه ر
پروسه ی فیرکردنی موزیک هیه.

له میژووی پهر وهرده دا، موزیک ته نها بابته یی هونه ی
نه بووه، به لکو به شیکی به نه ته تی له پهر وهرده ی مروف بووه. له
سه ده ی بیسته دما، زانیانی بواری پهر وهرده ی موزیک، وهک نیمیل
ژاک دالکروز، زولتان کودی، کارل ئورف و شینیتشی سوزوکی، به
پشتبهستن به نه مونه میژووی و کهلتوریبه کان، ریبازه نویکانی
فیرکردنیان پهر پیدایا. هم ریبازانه گرنگی به به شداری راسته وخوی
تاک، گورانی، جووله، گوگیرتن و ژهنینی نامیره موزیکیه کان ده دن
و نامانجیان گه شه پیدانی تواناکانی موزیکی و که سایه تی تاکه.

بویه، به کارهینانی گورانییه میلی و فولکلوریبه کانی هر
ناوچه یه که ده توانیت ببیته به نه مایه کی کاریگر بو پهر وهرده ی
موزیکی تاکه کان و پاراستنی ناسنامه ی کهلتووری. نه گهر هم شیوازه
به پلانیک زانستی، میتۆدی تاییه تی و کهرسته ی پتویست جیه جی
بکریته، ده توانیت توانایی بیستن، دهر برین، داهینان، هاوکاری

کۆمه‌لایه‌تی و هه‌ستی جوانی له تاک به‌هه‌یز بکات و له دروستکردنی نه‌وهیه‌کی دا‌هه‌ینه‌ر و به‌هه‌یزدا رۆلێکی گ‌رن‌گ ب‌گ‌یرێت.

دیدگای ههریه‌ک له دالکروز، ئورف، کۆدای و سوزوکی له‌باره‌ی په‌روه‌رده و فی‌کردنی تاک به‌گۆرانی و موزیک

گۆرانی و موزیک له‌ کۆنترین دهربرینه هونه‌رییه‌کانی مرو‌قن و له‌ سه‌رم‌تای می‌ژووی ژیا‌نی مرو‌قه‌وه به‌شیک بوون له‌ په‌یه‌ه‌ندییه‌ کۆمه‌لایه‌تی و ده‌روونییه‌کانیدا. مرو‌ف له‌ ریڭگه‌ی موزیکه‌وه هه‌ست و سۆزم‌کانی دهربریوه و له‌ هه‌مان کاتدا توانا‌کانی بیستن، دهربرین، جو‌وله و دا‌هینانی خو‌ی په‌ره‌پدا‌وه. له‌ سه‌ه‌دی بیسته‌مدا چه‌ندین په‌روه‌رده‌کار و مامۆستای موزیک هه‌ولیان دا ئه‌م توانایه به‌ شیوه‌یه‌کی زانستی و سیسته‌ماتیک بخریته ناو پرۆسه‌ی په‌روه‌رده، که له‌ نیوانیاندا ئیمیل ژاک دالکروز، کارل ئورف، زۆلتان کۆدای و شینیتشی سوزوکی شو‌ینیکی تاییه‌تیا‌ن هه‌بو‌وه.

له‌ دیدی سوزوکی، توانای موزیکی تاییه‌تمه‌ندییه‌کی سنو‌ردار و ته‌نها بۆ که‌میک له‌ تاکه‌کان نییه، به‌لکو زۆربه‌ی تاکه‌کان ده‌توانن له‌ ژینگه‌یه‌کی گونجاو و به‌ شیوه‌یه‌کی دروست توانای موزیکی خو‌یان په‌ره‌پبدن. بۆیه پێی وابوو پیا‌وه‌کردنی به‌هره‌ی تاک له‌ ته‌مه‌نی زۆر سه‌ره‌تاییدا و دانانی سنو‌ر بۆ توانا‌کانی، ده‌توانیت زیان به‌ متمانه و سه‌زی هونه‌رییه‌که‌ی بگه‌یه‌نیت. له‌ میتۆدی سوزوکیدا فی‌ربوونی موزیک به‌ گو‌یگرتن و دو‌باره‌کردنه‌وه ده‌ست پێده‌کات، به‌ تاییه‌تی له‌ ته‌مه‌نی سه‌ره‌تاییدا؛ پاشان تاک به‌ هه‌نگاوه‌ ری‌کخرا‌وه‌کان به‌ره‌و فی‌ربوونی به‌ره‌مه‌ موزیکییه‌کان و له‌ کۆتاییدا ژه‌نیی ئام‌ریکی موزیکی ده‌جیت. ئه‌م ری‌بازه له‌سه‌ر ئه‌و بنه‌مایه دامه‌زرا‌وه که ژینگه، دو‌باره‌کردنه‌وه و به‌رده‌وامی رۆلێکی سه‌رم‌کی له‌ دروستکردنی توانای موزیکی تاک ده‌بینن.

کۆدای له‌ لایه‌کی ترم‌وه گر‌نگیه‌کی زۆری به‌ گۆرانییه‌ میلی و فۆلکلۆرییه‌کان دا‌وه و ئه‌وانی به‌ بنه‌مایه‌کی گونجاو بۆ ده‌ستپێکردنی په‌روه‌رده‌ی موزیکی ده‌زانیت. به‌ بۆچوونی ئه‌و، تاک پێش ئه‌وه‌ی ده‌ست به‌ فی‌ربوونی تیۆری و نۆته‌ی موزیکی بکات، پێویسته له‌

ریڭگه‌ی گۆرانیه‌ی ئاشنا و ساده‌کانه‌وه‌ی گۆبی موزیکی و هه‌ستی ئاوازی په‌ره‌پیدا‌ت. گۆرانیه‌ی میلییه‌کان ده‌توانن یارمه‌تیه‌ر بن بۆ فیربوونی بنه‌ماکانی تیۆری موزیک، په‌ره‌پیدانی گوێگرتن، ناسینه‌وه‌ی به‌رزی و نزمی ده‌نگه‌کان، ریتم و هه‌ستکردن به‌ په‌یوه‌ندی نیوان ده‌نگ و جووله‌ی. کۆدای هه‌روه‌ها جه‌ختی له‌سه‌ر ئه‌رکی مامۆستا ده‌کاته‌وه‌؛ چونکه‌ مامۆستا ده‌بێت گۆرانی و مادده‌ی موزیکی له‌گه‌ڵ ته‌مه‌ن، توانای ده‌روونی و ئاستی په‌روهرده‌یی تاک بگونجێنیت و له‌ ئاوازه‌ کورت و ساده‌کان سوود وهر‌بگریت.

دالکروز و ئۆرف، له‌ به‌رامبه‌ر ئهم به‌روانگه‌یه‌، په‌یوه‌ندی نیوان موزیک، جووله‌ و زمان به‌ یه‌کتیک له‌ بنه‌ما سه‌ره‌کییه‌کانی فیربوون داده‌نێن. له‌ رێبازمه‌کانیادا تاک ته‌نها گوێگر یان دووباره‌که‌روه‌ی نییه‌، به‌لکو به‌ جه‌سته‌، ده‌نگ و هه‌ستی خۆی به‌شداری له‌ پرۆسه‌ی فیربوون ده‌کات. جووله‌ی جه‌سته‌ له‌گه‌ڵ ریتم، گۆرانی و ده‌ربڕینی ده‌نگ، ده‌توانیت هه‌ستی ریتمیک و توانای جه‌سته‌یی و ده‌روونی تاک به‌یه‌که‌وه‌ په‌ره‌پیدا‌ت. له‌به‌ر ئه‌وه‌، موزیک له‌ رێبازمه‌کانیادا ته‌نها ئامانجی فیربوونی هونه‌ر نییه‌، به‌لکو ئامرازیکه‌ بۆ گه‌شه‌پیدانی که‌سایه‌تی و تواناکانی گه‌شتی تاک.

له‌ کۆی ئهم رێبازانه‌دا ده‌توانریت بۆچوونیکی هاوبه‌ش ده‌ربه‌ی‌نریت: په‌روهرده‌ی موزیک ده‌بێت له‌ ته‌مه‌نی سه‌ره‌تایی تاک ده‌ست پێیکات و به‌ شیوه‌یه‌کی به‌رده‌وام به‌رده‌وام بێت. باشتره‌ فیربوون له‌ گۆرانی و گوێگرتن ده‌ست پێیکات و پاشان به‌روه‌ نۆته‌خوێندنه‌وه‌، سۆلفیج، تیۆری و ژه‌نیی ئامیره‌ موزیکیه‌کان به‌ره‌وپێش بچیت. هه‌روه‌ها به‌کارهێنانی گۆرانیه‌ی میلی و فۆلکلۆرییه‌کانی هه‌ر ناوچه‌یه‌ک ده‌توانیت په‌روهرده‌ی موزیک له‌گه‌ڵ ناسنامه‌ی که‌لتووری و زمان و ژینگه‌ی تاک په‌یوه‌ست بکات. رێبازمه‌کانی دالکروز، ئۆرف، کۆدای و سوزوکی ده‌توانن بینه‌ سه‌رچاوه‌یه‌کی گرنگ بۆ نوێکردنه‌وه‌ی په‌روهرده‌ی موزیک له‌ فیرگه‌کان و ناوه‌نده‌کانی خوێندن. به‌کارهێنانی بنه‌ماکانی ئهم رێبازانه‌، به‌ تایبه‌تی له‌گه‌ڵ گۆرانیه‌ی کوردیه‌ میلی و فۆلکلۆرییه‌ ره‌سه‌نه‌کان،

ده‌توانیت هه‌ستی موزیکى، توانای بیستن، داهینان، ده‌ربرین، هاوکارى کۆمه‌لایه‌تى و هه‌ستی په‌یوه‌ندى به‌ که‌لتوور له‌ تاک په‌ره‌پېښات. به‌م شپوه‌یه، په‌روم‌رده‌ی موزیک ته‌نها فیرکردنى گۆرانى و ژهنینى ئامیزیک نابیت، به‌لکو ده‌بیته‌ پرۆسه‌یه‌کى گشتگیر بۆ په‌ره‌پېدانى مروڤیکى داهینهر، هه‌ستیار و هۆشیار به‌ ناسنامه‌ی که‌لتوورى خۆی.

فهلسه‌فه‌ی په‌روم‌رده‌ی موزیک له‌لایهن دالکروز، کارل ئورف، زوئلان کۆدای و شینیتشى سوزوکى، له‌سه‌ر ئهو بنه‌مايه دامه‌زراوه که موزیک مافیکى گشتى مروڤه و نابیت ته‌نها بۆ که‌سانیک بېت که به‌هره‌ی ده‌نگى یان توانای تاییه‌تییان هه‌یه. ئهم بیرمه‌ندانه پێیان وایه هر تاکیک له‌ ناخى خۆیدا توانایه‌کى موزیکى هه‌یه، به‌لام ئهم توانایه له‌خۆرا به‌ ته‌واوى گه‌شه‌ ناکات، به‌لکو پێویستى به‌ ژینگه‌یه‌کى گونجاو، په‌روم‌رده و راهینانى به‌رده‌وام هه‌یه.

سوزوکى له‌ فهلسه‌فه‌که‌یدا جه‌خت له‌وه ده‌کاته‌وه که تاک له‌ ته‌مه‌نى زوودا توانای وهرگرتنى زانیارى و فیربوونى شته‌ نوێیه‌کان هه‌یه. ئهو پرۆسه‌یه به‌ گوێگرتنى به‌رده‌وام و دووباره‌کردنه‌وه په‌ره ده‌سینیت، وه‌ک ئه‌وه‌ی تاک به‌ سروشتى خۆی فیری زمانى دایک ده‌بیت. به‌پێى ئهم بنه‌مايه، ده‌توانریت تاک به‌ هه‌مان شپوه به‌رمو فیربوونى گۆرانى، موزیک و ژهنینى ئامیزه موزیکیه‌کان رینمایى بکریت. له‌ ریبازى سوزوکیدا، گوێگرتن، دووباره‌کردنه‌وه و پراکتیزه‌کردن سێ هه‌نگاوى سه‌ره‌کین بۆ به‌ده‌سته‌پێنانى توانای موزیکى.

کۆدای گرنگیه‌کى زۆر به‌ په‌روم‌رده‌ی موزیک له‌ ته‌مه‌نى سه‌ره‌تایى تاک ده‌دات و پێى وایه ده‌بیت ئهم په‌روم‌رده‌یه به‌ گۆرانى ده‌ست پێیکات و له‌ هه‌موو دامه‌زراوه په‌روم‌رده‌یه‌که‌ندا به‌رده‌وام بېت. به‌ بۆچوونى ئهو، گۆرانیه‌ میلی و فۆلکلۆرییه‌کان، به‌ تاییه‌تى ئه‌وانه‌ی به‌ زمانى دایک ده‌گوترین، ده‌توانن بنه‌مايه‌کى باش بۆ په‌روم‌رده‌ی موزیکى تاک؛ چونکه له‌گه‌ڵ فیربوونى زمان، وشه و

بیت، تاک به کهلتوور و دابونه‌ریتی کۆمه‌لگاکه‌شی ئاشنا ده‌کن. هه‌روه‌ها ئهم شێوازه یارمه‌تیدهره بۆ په‌ره‌پێدانی گوێی موزیکی و توانای جیاکردنه‌وهی به‌ره‌مه‌ی ره‌سه‌ن له‌ نا‌ره‌سه‌ن.

دالکروز و ئۆرفیش، له‌گه‌ڵ ئه‌وه‌ی گرنگی به‌ گۆرانیه‌یه‌ میلی و فۆلکلۆرییه‌کان ده‌ده‌ن، په‌روه‌رده‌ی موزیک به‌ جوړیکی فراوانتر ده‌بینن و موزیک به‌ جووله، زمان و ده‌ربهرینی جه‌سته‌یه‌یه‌ ده‌به‌ستنه‌وه. له‌ روانگهی ئه‌وانه‌وه، تاک ده‌بیت به‌ شێوه‌یه‌کی چالاک له‌ پرۆسه‌ی فێربووندا به‌شدار بیت، نه‌ک ته‌نها گوێگر بیت.

له‌ کۆی ئهم بیرۆکانه‌دا، ده‌رده‌که‌وێت که په‌روه‌رده‌ی موزیک ده‌بیت له‌ ته‌مه‌نی سه‌ره‌تایی تاک ده‌ست پێیکات و به‌ شێوه‌یه‌کی به‌رده‌وام په‌ره‌ی پێدێت. هه‌روه‌ها نابیت نه‌بوونی زانیاری و ئه‌زموونی پێشووی موزیکی بیه‌یه‌ به‌ره‌سه‌ت بۆ فێربوون؛ چونکه به‌ ژینگه‌ی گونجاو، رێبازی دروست و راهێنانی به‌رده‌وام، هه‌ر تاکیک ده‌توانیت تواناکانی موزیکی خۆی په‌ره‌پێدات. به‌م شێوه‌یه‌، په‌روه‌رده‌ی موزیک ده‌بیته ئامرازیک بۆ که‌مه‌کردنه‌وه‌ی نه‌زانی موزیکی، په‌ره‌پێدانی هه‌ست و سۆز، به‌هێزکردنی توانای مه‌عریفی و ده‌روونی، و دروستکردنی که‌سایه‌تییه‌کی هاوسه‌نگ و داهێنه‌ر.

تیۆرییه‌کانی په‌روه‌رده‌ی گۆرانی و موزیک له‌ ریڭبازی سولتان کۆدای

ریڭبازی په‌روه‌رده‌ی موزیکی زۆلتان کۆدای یه‌کیکه‌ له‌ سیستمه‌ په‌روه‌رده‌ییانه‌ی که‌ گۆرانی و موزیک به‌ شیوه‌یه‌کی زانستی و ریڭکخراو له‌ پرۆسه‌ی فیربوونی تاک به‌کار دێنیت. کۆدای پنی وایه‌ په‌روه‌رده‌ی موزیک ده‌بیت له‌ ته‌مه‌نی سه‌ره‌تایی ده‌ست پنی‌کات و گۆرانیه‌ میلی و فۆلکلۆرییه‌کان بینه‌ بنه‌مای ئهم پرۆسه‌یه‌. له‌ روانگه‌ی ئه‌وه‌، گۆرانی ته‌نها ئامرازیک بۆ خوشحالی نییه‌، به‌لکو ریڭگایه‌که‌ بۆ په‌ره‌پێدانی گوێی موزیکی، هه‌ستی ریتیم، توانای بیستن و ئاماده‌کردنی تاک بۆ خویندنه‌وه‌ و نووسینه‌وه‌ی نۆته‌.

یه‌کێک له‌ تایبه‌تمه‌ندییه‌کانی ریڭبازی کۆدای به‌کاره‌ینانی گۆرانیه‌ میلییه‌کان و راهینان له‌سه‌ر گۆرانیه‌ی دوو ده‌نگی و فرمه‌ده‌نگیه‌. به‌کاره‌ینانی شیوازی (ده‌نگ‌دانه‌وه‌ Echo Singing) یارمه‌تیده‌ری په‌ره‌پێدانی گوێی موزیکی و توانای جیاکردنه‌وه‌ی ده‌نگه‌ جو‌راو جو‌ره‌که‌نه‌. بۆ نمونه‌، ده‌توانریت فیرخوازه‌که‌ن بۆ دوو گروپ دابه‌ش بکړن و هه‌ر گروپی بۆ ده‌نگ، وەک به‌هیز (F) یان نه‌رم (P)، به‌شیک له‌ گۆرانیه‌که‌ ئه‌دا بکات. ئهم شیوازه‌ سه‌رنج و هه‌ستیاریه‌ی تاک زیاد ده‌کات و توانای گوێگرته‌ی ورد و هاوکاری کۆمه‌لایه‌تی په‌ره‌ پێده‌دات.

کۆدای له‌ په‌روه‌رده‌ی موزیکدا گرنگیه‌کی زۆر به‌ گۆرانیه‌ی مرۆیی ده‌دات و پنی وایه‌ ده‌نگی مرۆف گرنگترین ئامرازه‌ بۆ ده‌ستپێکردنی فیربوونه‌. له‌به‌ر ئه‌وه‌، له‌ ریڭبازمه‌که‌یدا گۆرانی به‌ی هاوکاری ئامیره‌ موزیکییه‌کان و گۆرانیه‌ی دوو ده‌نگی و فرمه‌ده‌نگی جیگایه‌کی تایبه‌تی هه‌یه‌. هه‌روه‌ها (گۆرانیه‌ی بێده‌نگ) یان خویندنه‌وه‌ی ناوخۆیی، ریڭگایه‌که‌ بۆ ئه‌وه‌ی فیرخواز می‌لۆدی و ئاوازه‌که‌ن له‌ می‌شکدا پیکه‌نینیت و پاشان بتوانیت بیانووسیته‌وه‌ یان بیخوینیته‌وه‌.

له لایه‌کی تره‌وه، کۆدای سیسته‌می (دۆی جوولاًو Movable Do) و سۆلفیج به‌کارده‌هینیت بۆ ئاسانکردنی تیڭه‌هه‌شتن له په‌یوه‌ندیی نیوان دهنگه‌کان و گواستنه‌وه‌ی میلۆدی بۆ چینه دهنگییه جیاوازه‌کان. ئهم شیوازه فیرخواز فیر ده‌کات که په‌یوه‌ندیی نیوان دهنگه‌کان تیڭگات، نه‌ک تهنه‌ها ناوی دهنگه‌کان له‌بهر بکات. هه‌روه‌ها کۆدای بۆ ده‌ستپێکردنی خۆیندنه‌وه‌ی نۆته، شیوازی نووسینه‌وه‌ی ساده‌ی نۆته‌ی به‌کار هه‌ناوه و بۆ راهه‌ینانی ریتیمیش سیسته‌می دهربرینی وشه‌یی به‌کاره‌یناوه؛ بۆ نمونه، وشه‌ی (تا) بۆ نۆته‌ی کورت و (تی-تی) بۆ دوو نۆته‌ی خه‌یرا.

یه‌کیکی تر له داهه‌ینانه گرنگه‌کانی کۆدای به‌کاره‌ینانی (هه‌ماکانی ده‌ست)ه. له‌م ریڭگایه‌دا، هه‌ر دهنگیکی موزیکی به ئاماژه‌یه‌کی دیاریکراوی ده‌ست نیشان ده‌درێت و به‌رزى و نزمى دهنگه‌کان به‌ جووله‌ی ده‌ست پیشان ده‌درین. ئهم شیوازه وانه‌که زیاتر چالاک و سه‌رنجراکیش ده‌کات و تاک به‌ شیوه‌یه‌کی بیه‌راو و جه‌سته‌یی له‌گه‌ڵ دهنگ و میلۆدی په‌یوه‌ندی دروست ده‌کهن. هه‌روه‌ها دهرفەت بۆ به‌شداریی فیرخوازە شه‌رمه‌نه‌کان یان نه‌وانه‌ی دهنگیان لاوازه‌ زیاد ده‌کات.

به‌ گشتی، رێبازی کۆدای سیسته‌میکی گشتگیره‌ که گۆرانی، گۆرانیی میلی، سۆلفیج، خۆیندنه‌وه‌ی نۆته، ریتیم، گۆرانیی دوو دهنگی و فره‌دهنگی و هه‌ماکانی ده‌ست له‌ یه‌ک پرۆسه‌ی په‌روه‌مه‌یی کۆده‌کاته‌وه. نامانجی سه‌رمه‌کیی ئهم رێبازه‌ په‌ره‌پێدانی گۆیی موزیکی و توانای دهربرینی تاکه، به‌ شیوه‌یه‌ک که فیرخواز له‌ ریڭه‌ی گۆرانی و نه‌زموونی راسته‌خۆوه به‌ره‌و تیڭه‌هه‌شتنی تیۆری و پراکتیکی موزیک به‌ره‌وپێش بچێت.

تیۆرییه‌کانی په‌روه‌رده‌ی گۆرانی و موزیک له‌ ریڭبازی شینیتشی سوزوکی

ریڭبازی په‌روه‌رده‌ی موزیکی شینیتشی سوزوکی، که له ناوه‌راستی سه‌ده‌ی بیسته‌مه‌دا په‌ره‌ی پێدرا، یه‌کیکه له ریڭبازه کاریگه‌ره‌کانی فێرکردنی موزیک بۆ تاک. سوزوکی له‌ ساڵی ۱۹۴۵ مه به تایبه‌تی گرنگی به په‌روه‌رده‌ی موزیکی منډالانی ته‌مه‌نه سه‌رمه‌تاییه‌کان دا و بیرۆکه‌ی (په‌روه‌رده‌ی به‌هره‌) ی په‌رمێدا. ئه‌و پێی وابوو توانای موزیکی تایبه‌تمه‌ندییه‌کی سروشتی و سنووردار نییه، به‌لکو ده‌توانی‌ت له ژینگه‌یه‌کی گونجاو و به‌ راهینانی به‌رده‌وام دروست و په‌رمێدراو بێت. له‌ ریڭبازی ئه‌ودا، منډال له ته‌مه‌نی زۆر زوودا له‌ ریگه‌ی گوێگرتن، دووباره‌کردنه‌وه و پراکتیزه‌کردنه‌وه به‌ره‌و فێربوونی موزیک و ژهنینی ئامیره موزیکییه‌کان رێنمایی ده‌کری‌ت.

یه‌کێک له تایبه‌تمه‌ندییه‌کانی سیسته‌می سوزوکی گونجاندنی ئامیره موزیکییه‌کان له‌ گه‌ڵ ته‌مه‌ن و توانای جه‌سته‌یی منډاله. بۆ نمونه، بۆ فێرخوازی بچووک له‌ قه‌باره‌ی که‌مه‌تر له ئامیری که‌مه‌ن سوود و به‌ده‌سته‌وه بگری‌ت، بۆ ئه‌وه‌ی منډال بتوانی‌ت به ئاسانی ئامیره‌که به‌ده‌سته‌وه بگری‌ت و کۆنترۆلی بکات. هه‌روه‌ها رێنماییه تایبه‌ته‌کانی دانانی په‌نجه‌کان و به‌کاره‌ینانی نیوه‌ی که‌وان، یارمه‌تیده‌رن بۆ په‌رمێدانی ته‌کنیکی دروستی ژهنین و که‌مه‌کردنه‌وه‌ی کیشه‌ی جه‌سته‌یی له‌ کاتی فێربووندا.

له‌ بنهما سه‌رمه‌کییه‌کانی ریڭبازی سوزوکی، (گوێگرتن) شوێنیکی بنه‌ره‌تی هه‌یه. به‌ بۆچوونی ئه‌و، منډال پێش ئه‌وه‌ی بتوانی‌ت به‌ شیوه‌یه‌کی ته‌کنیکی موزیک ئه‌دا بکات، ده‌بی‌ت گوێی موزیکی خۆی به‌ گوێگرتنی به‌رده‌وام په‌رمێدات. له‌ ریگه‌ی گوێگرتنی گۆرانی و موزیکی جۆراو‌جۆره‌وه، منډال فێری جیا‌کردنه‌وه‌ی ده‌نگه‌کان، تی‌گه‌یشتن له‌ ریت، خێرای و تایبه‌تمه‌ندییه ئاوازییه‌کان ده‌بی‌ت. ئه‌م بنهمایه دواتر یارمه‌تیده‌ری ئه‌وه‌یه که بتوانی‌ت به ئاسانی

بهره‌مه موزیکیه‌کان له‌بهر بکات و له‌سهر ئامێرکه‌ی جێبه‌جێیان بکات.

(دووبار مکردنه‌وه) بنه‌مایه‌کی تری ئهم ریازیه. سوزوکی پنی وابوو دووبار مکردنه‌وه‌ی بهره‌وام توانای یاده‌موری، سهرنج و تیگه‌یشتنی منداڵ به‌هێز ده‌کات. ههر جارێک بهره‌مه‌یکی موزیکی دووباره ده‌کرێنه‌وه، منداڵ ده‌رفه‌تی زیاتر بو باشترکردنی ئه‌دا و داهینان به‌ده‌ست ده‌هێنیت. به‌م شیوه‌یه، دووبار مکردنه‌وه ته‌نها بو له‌بهرکردن نییه، به‌لكو بنه‌مایه‌که بو په‌ره‌پێدانی توانای داهینان و گه‌شه‌پێدانی مێشک و یاده‌موری.

سوزوکی هه‌روه‌ها گرنگی به (کارکردنی به‌کۆمه‌ل) ده‌دات. وانه‌ی تاكه‌که‌سی ده‌توانیت توانای ته‌کنیکی منداڵ په‌ره‌پێدات، به‌لام به‌شداری له‌گرووپ هه‌ستی هاوکاری، سهرنج، گوێگرتن له‌که‌سانی تر و به‌رپر سياریتی به‌هێز ده‌کات. منداڵ له‌کۆمه‌لدا قیر ده‌بیت چۆن له‌گه‌ل ئه‌وانی تر هاوکاری بکات و له‌هه‌مان کاتدا ئاست و توانای خۆی په‌ره‌پێدات.

به‌کاره‌ینانی ته‌کنه‌لۆجیا و ئاشناکردنی منداڵ به‌ بهره‌مه گرنگه‌کانی میژووی موزیک، وه‌ک کاره‌کانی باخ، هایدن، موتسارت و بێته‌وه‌فن، به‌شیک تری ئهم ریازیه. هه‌روه‌ها سوزوکی گرنگی به‌ به‌شداریی خیزان ده‌دات؛ چونکه پش‌تگیری دایک و باوک و به‌شدارییان له‌پروقه و چالاکییه موزیکیه‌کاندا، د‌ل‌نیایی و هاندانی منداڵ زیاد ده‌کات و ژینگه‌یه‌کی موزیکی له‌ماله‌وه دروست ده‌کات.

له‌ کۆتاییدا، فه‌لسه‌فه‌ی سوزوکی ته‌نها ئامانجی په‌روه‌رمکردنی موزیکزان نییه، به‌لكو دروستکردنی مرو‌ف‌یکی هاوسه‌نگ، داهینهر، به‌خشنده و ئاشتیخوازه. بۆیه، په‌روه‌رده‌ی موزیک له‌ریازی ئه‌ودا ئامرازیکه بو گه‌شه‌پێدانی توانا‌کانی مرو‌ف و دروستکردنی که‌سایه‌تییه‌کی باشتر بو تاک و کۆمه‌لگا.

تیۆرییه‌کانی په‌روه‌ده‌ی گۆرانی و موزیک له‌ ریڭبازی ئهمیل جاک دالکروۆز

ئهمیل جاک دالکروۆز یه‌کیکه‌ له‌ دیارترین بېرمه‌ندانای بواری په‌روه‌ده‌ی موزیک، که‌ به‌ تایبه‌تی گرنگییه‌کی زۆری به‌ په‌یه‌ه‌ندی نیوان موزیک، ریتم و جووله‌ی جهسته‌ داوه‌. بنه‌مای فله‌سه‌فه‌ی ئهو له‌سه‌ر ئهو باوه‌ره‌ دامه‌زراوه‌ که‌ فێربوونی موزیک نابێت ته‌نها به‌ گوێگرتن و خوێندنه‌وه‌ی نوته‌ سنوورداری بکریته‌، به‌لکو پێویسته‌ جهسته‌ و هه‌موو هه‌سته‌کانی مڕۆف له‌ پڕۆسه‌ی فێربووندا به‌شدار بن. له‌بهر ئهمه‌ش، ئهو تیۆرییه‌که‌ی به‌ ناوی **(جووله‌ی ریتمی Dalcroze Eurhythmics)** په‌ره‌پیدا و جووله‌ی جهسته‌یی به‌ ئامرازێکی سه‌ره‌کی بۆ تیگه‌یه‌شتن له‌ ریتم و پێکهاته‌ موزیکییه‌کان دانا.

به‌پێی ئهم ریڭبازه‌، فێرخواز سه‌رما ریتم له‌ ریگه‌ی گوێگرتن و جووله‌وه‌ هه‌ست پێده‌کات، پاشان ئهو ئه‌زمونه‌ ده‌گوازیته‌وه‌ بۆ خوێندنه‌وه‌ و ئه‌دای موزیک. لهم پڕوانگه‌یه‌وه‌، جووله‌ ئامانجی کۆتایی نییه‌، به‌لکو وسیله‌یه‌که‌ بۆ باشت‌کردنی تیگه‌یه‌شتن، ده‌ربهرین و ئه‌دای موزیکی. فێرخواز له‌ ریگه‌ی هه‌نگاونان، لێدانی ده‌ست، جوولاندنی جهسته‌ و وه‌لامدانه‌وه‌ به‌ ریتم، په‌یه‌ه‌ندییه‌کی راسته‌وخۆ له‌نیوان گوێ، ه‌زری موزیکی و جهسته‌ دروست ده‌کات.

یه‌کێک له‌ ده‌ره‌نجامه‌ گرنه‌گه‌کانی ریڭبازی دالکروۆز، به‌هێزکردنی توانای بیستن و جیاکردنه‌وه‌ی تایبه‌تمه‌ندییه‌ موزیکییه‌کانه‌، وه‌ک ریتم، خێرای و به‌رزی و نزمی ده‌نگ. هه‌روه‌ها، ئهم ریڭبازه‌ توانای وه‌لامدانه‌وه‌ی خێرا و داھێنایی موزیکی فێرخواز په‌ره‌پێده‌دات، چونکه‌ ئهو فێرده‌بێت به‌ی پشته‌ستن به‌ ئامێریکی تایبه‌ت، ریتمه‌ بیستراوه‌کان به‌ جووله‌ی جهسته‌یی دووباره‌ بکاته‌وه‌. له‌ هه‌مان کاتدا، جووله‌ی ریتمی ده‌بێته‌ هۆی زیادکردنی چالاکی، خۆشحالی، متمانه‌به‌خۆبوون و به‌شداریی به‌کۆمه‌ل.

دالکړۆز هه‌روه‌ها جووله‌ی جهسته‌یی له‌گه‌ل نمایش و دهربرینی هونه‌ری په‌یوه‌ست کرد، به‌مه‌ش فی‌رخواز ده‌توانیت هه‌ست و واتای ناوه‌کی موزیک به‌ شیوه‌یه‌کی زیندووتر بگه‌یه‌نیت. له‌ روانگه‌ی په‌روه‌ده‌یه‌وه، ئه‌م ری‌باز ته‌نها بو فی‌رکردنی موزیک نییه، به‌لکو به‌شداری له‌ گه‌شه‌پیدانی جهسته، هوش، هه‌ست و کومه‌لایه‌تیوونی تاک ده‌کات.

به‌ گشتی، فه‌لسفه‌ی دالکړۆز موزیک به‌ ئه‌زموونیک ته‌واو ده‌بینیت که تیدا گوئ، هزر، هه‌ست و جهسته پیکه‌وه کار ده‌کهن. له‌به‌ر ئه‌وه، جووله له‌ سیسته‌می ئه‌ودا خوی مه‌به‌ست نییه، به‌لکو ئامراژیکه بو گه‌شتن به‌ تی‌گه‌شتنیک قوولتر له‌ موزیک و دهربرینی جوانتر و کاری‌گه‌رتر. ئه‌م ری‌باز ده‌توانیت له‌ دروستکردنی تاکیک چالاک، داهینه‌ر، متمانه‌پیکراو و هاوسه‌نگ به‌شدار بیت و له‌ دری‌ژخایه‌ندا کاری‌گه‌رییه‌کی ئه‌رینی له‌سه‌ر په‌روه‌ده و ژیانی کومه‌لایه‌تی دابنیت.

د درهنجامی بیردۆز و فله‌سه‌فه‌کانی قوتابخانه رۆژ‌هه‌لاتیه‌کان

له کۆی ئهو شیکردنه‌وه و به‌راوردکردنه‌ی ریپاز و فله‌سه‌فه‌کانی په‌روم‌رده‌ی موزیک له‌لایهن دالکرۆز، کارل ئورف، سولتان کۆدای و شینیتشی سوزوکی، دهرده‌که‌وتیت که گۆرانی و موزیک ته‌نها بواریکی هونه‌ری نییه، به‌لکو ئامرازیکی کاریگه‌ره‌ بۆ گه‌شه‌پیدانی که‌سایه‌تی و تواناکانی تاک. ئهم قوتابخانه، به‌جیاوازی ریگا و شیوازی کارکردن، له‌سه‌ر ئهو بنه‌مایه‌ هاوبه‌شن که په‌روم‌رده‌ی موزیک ده‌بیت له‌ ته‌مه‌نی زوومه‌ ده‌ست پێ بکات و به‌ شیوه‌یه‌کی به‌رده‌وام له‌گه‌ل گه‌شه‌ی جه‌سته‌یی، هزری و ده‌روونی تاک بگونجیت.

یه‌که‌مین دهره‌نجام ئه‌وه‌یه که په‌روم‌رده‌ی گۆرانی و موزیک ده‌توانیت ره‌فتاری تاک ئاراسته‌ بکات و هه‌لسوکه‌وتی ناپه‌روم‌رده‌یی بگۆریت بۆ ره‌فتاریکی هاوسه‌نگ و په‌روم‌رده‌یی. هه‌روه‌ها، به‌شداری تاک له‌ چالاکیه‌ موزیکیه‌کان یارمه‌تیده‌ره‌ بۆ ئارامبوون، کۆنترۆل‌کردنی هه‌سته‌کان و دروستکردنی که‌شیکێ ئهرینی بۆ فیربوون. له‌ هه‌مان کاتدا، موزیک توانای بیرکردنه‌وه، تیگه‌ه‌شتن، یاده‌وه‌ری و ئاستی مه‌عریفه‌ی تاک په‌رمه‌په‌ده‌ات و هه‌ستی بیستن و گوێگرته‌ی وردتر به‌هێز ده‌کات.

له‌ لایه‌کی ترمه‌وه، ئه‌دای گۆرانی و موزیک به‌ شیوه‌ی تاکه‌که‌سی یان به‌کۆمه‌ل، تاک فیری هاوکاری، ریزگرته‌ن له‌ ئه‌وانی تر و پابه‌ندبوون به‌ کاری هاوبه‌ش ده‌کات. ئهم چالاکیه‌ هونه‌رییه‌کان هه‌مان کات هه‌سته‌کانی بینین، بیستن، قسه‌کردن و جووله‌ی جه‌سته‌یی په‌رمه‌په‌ده‌دن و په‌یوه‌نده‌یه‌کی ته‌واو له‌نیوان جه‌سته و هزر دروست ده‌کهن. موزیک هه‌روه‌ها وه‌ک زمانیکێ هاوبه‌شی مرۆفایه‌تی، ریگه‌ی په‌یوه‌ندی و تیگه‌ه‌شتنی نیوان که‌س و کۆمه‌له‌ جیاوازه‌کان خۆش ده‌کات. له‌ هه‌مان کاتدا، به‌کاره‌ینانی سروود و گۆرانییه‌

نیشتیمانیییه‌کان ده‌توانییت هه‌ستی ناسنامه و په‌یوه‌ندی نیشتیمانی له‌لای تاک به‌هیز بکات.

به‌گشتی، په‌روه‌رده‌ی موزیک هۆکاریکی گرنه‌گه‌ بۆ به‌هیزکردنی متمانه‌به‌خۆبوون و که‌سایه‌تی تاک، به‌ تایبه‌تی کاتییک ده‌رفه‌تی ئه‌دای تاکه‌که‌سی و پێشان‌دانی تواناکانی بۆ ده‌ره‌خسێت. هه‌روه‌ها، فێربوونی گۆرانی و موزیک توانای یادکردنه‌وه‌ی زانیاری و ده‌قه‌کان له‌ ماوه‌یه‌کی که‌مدا په‌ره‌پێده‌دات. ئهم ده‌ره‌نجامانه‌ پێویستییه‌کی گرنه‌گ بۆ سیسته‌می په‌روه‌رده‌ی هه‌ری‌می کوردستان ده‌خه‌نهروو. پێویسته‌ گۆرانی و موزیکی کوردی ره‌سه‌ن، میلی و فۆلکلۆری بخه‌ریته‌ ناو پرۆسه‌ی په‌روه‌رده و فێرکردن، به‌ تایبه‌تی له‌ قوناغه سه‌ره‌تاییه‌کاندا. کۆکردنه‌وه، نۆته‌کردن، شیکردنه‌وه و نوێکردنه‌وه‌ی ئهم به‌ره‌مه‌مانه و به‌کاره‌ینانیان له‌ میتۆده‌کانی وانه‌وتنه‌وه، ده‌توانییت ناسنامه‌ی موزیکی کوردی بپاریزیت و له‌ هه‌مان کاتدا تاک به‌ بنه‌ماکانی موزیکی جیهانی ئاشنا بکات. بۆ که‌یشتن به‌و ئامانجانه‌ش، پێویسته‌ له‌ باخچه‌ی ساویانه‌وه په‌روه‌رده‌ی موزیک ده‌ست پێ بکات، هۆل و تاقیگه‌ی تایبه‌تی موزیک دا‌بین بکریت، مامۆستای پسپۆر و میتۆدی گونجاو بۆ هه‌ر ته‌مه‌ن و قوناغیک ئاماده‌ بکریت و کاتی تایبه‌ت بۆ وانه‌ هونه‌رییه‌کان له‌ خسته‌ی خوێندن دیاری بکریت. ئهمه‌ ده‌توانییت هه‌نگاویکی بنه‌ره‌تی بێت بۆ په‌ره‌پێدانی په‌روه‌رده‌ی موزیک و به‌هیزکردنی بنه‌ما کۆمه‌لایه‌تی و که‌لتووورییه‌کانی کۆمه‌لگای کوردی.

پلانی وانه‌وتنه‌وهی تیۆره‌کانی موزیک

یه‌که‌م: زانیارییه گشتییه‌کان

- : ناوی ماموستا.
- : بهش / کولنژي : بهشی موزیک - کولنژي هونه‌ره جوانه‌کان
- : پیه‌وندی.
- : ناوی بابه‌ت : تیۆره‌کانی موزیک - نظریات الموسیقی به‌نمونه
- : قوناغی خویندن.
- : ژماره‌ی وانه.
- : ماوه‌ی وانه.
- : به‌روار / / : ۲۰۲۶
- : شوینی وانه.

دووه‌م: ناوینشانی وانه

ناسینه‌وهی بنهما سهره‌تاییه‌کانی تیۆری موزیک و زمانی نوتنه‌ووسین

سپیه‌م: نامانجی گشتی وانه

ناشناکردنی فیرخوازان به بنهما و چه‌مکه سهره‌تاییه‌کانی تیۆری موزیک و گرنگی ئهم زانسته له تیگه‌پشتن، خویندنه‌وه، نووسین و نه‌جامدانی کاره موزیکیه‌کاندا. هه‌روه‌ها په‌ره‌پێدانی توانای فیرخواز له ناسینه‌وه و جیاکردنه‌وهی ده‌نگه موزیکیه‌کان، کات و ماوه‌ی ده‌نگه‌کان، ریتم و پێوانه‌ی موزیکی، کليلة موزیکیه‌کان و نیشانه سهره‌تاییه‌کانی زمانی نوتنه‌ووسین، به مه‌به‌ستی دروستکردنی بنهمایه‌کی زانستی و کردارین بو خویندن و پیرقورمی موزیکی.

چوارم: نامانجه تاییه‌تیه‌کان

له کۆتایی وانه‌که‌دا چاو مروان ده‌کریت فیرخواز بتوانیت:

۱. چه‌مکی تیۆری موزیک و گرن‌گیه‌که‌ی له پڕۆسه‌ی فیربوون و پیرفورمه‌نسی موزیک‌دا پروون بکاته‌وه.
۲. ده‌نگه‌ موزیکیه‌کان بناسیت‌وه و جیاوازی نیوان به‌رزی و نزمی ده‌نگه‌کان تییگات.
۳. نۆته‌ موزیکیه‌کان بخوینیت‌وه و به‌ شیوه‌یه‌کی سه‌ره‌تایی بیان‌نووسیت.
۴. نیشانه‌ و هیم‌ا سه‌ره‌تاییه‌کانی زمانی نۆته‌نووسین بناسیت‌وه.
۵. کليلة موزیکیه‌ سه‌ره‌تاییه‌کان بناسیت‌وه و جیاوازییه‌کانیان تییگات.
۶. کات و ماوه‌ی نۆته‌کان و پشودانه‌کان جیا بکاته‌وه.
۷. چه‌مکی ریتم و پێوانه‌ی موزیکی تییگات و نمونه‌ی ساده‌ی ریتمی جییه‌جی بکات.
۸. توانای خویندنه‌وه‌ی نۆته‌ و په‌یوه‌ندی نیوان نۆته‌نووسین و ده‌نگ په‌ره‌پیدات.
۹. له‌ ریگه‌ی چالاکیه‌ کردارینه‌کانه‌وه‌ زانیاری تیۆری به‌ توانای جییه‌جی‌کردنه‌وه‌ په‌یوه‌ست بکات.
۱۰. بتوانیت زانیاریه‌ فیربوونه‌کان له‌ وانه‌ی تیۆری موزیک‌دا به‌ شیوه‌یه‌کی سه‌ربه‌خۆ به‌کاربه‌یئت.

پینجه‌م: پیشه‌کیی وانه

ماموستا له سهره‌تای وانه‌که‌دا ناوی بابه‌ت، ناوی ماموستا، به‌روار و زانیارییه په‌یوه‌ندیدار‌ه‌کان له‌سهر ته‌خته‌ی سپی یان پر‌وژ‌ه‌کن‌هر ده‌نوسیت و پیش‌که‌شی فی‌رخ‌وا‌زان ده‌کات. دواتر به‌شی‌وه‌یه‌کی کورت خوی و بابه‌تی وانه‌که ده‌ناسیت و به‌پر‌سیار‌یکی سهره‌تایی سهرنجی فی‌رخ‌وا‌زان بو‌ بابه‌ته‌که راده‌کنشیت.

ماموستا ده‌توانیت پر‌سیار‌مکانی وه‌ک ئه‌مانه به‌کار‌به‌ینیت:

- موزیک چۆن ده‌توانیت به‌زمانیکی جیهانی داده‌نریت؟
- بو‌چی نۆ‌ته‌نوسین بو‌ موزیک گر‌نگه‌؟
- ئه‌گهر نۆ‌ته‌نوسین نه‌بو‌وا‌یه، چۆن ده‌توانرا کاره‌
- موزیکیه‌کان بیاری‌زین و بگوا‌زین‌ه‌وه‌؟
- جیا‌وا‌زی نیوان ده‌نگی به‌رز و نزم چیه‌؟
- ئایا هه‌موو ده‌نگیک ده‌نگیکی موزیکیه‌؟

ئهم پر‌سیار‌انه ده‌توانن زانیاریی پیش‌ووی فی‌رخ‌وا‌زان چالاک بکه‌ن و ببه‌ ده‌ستپیکی گفتو‌گۆی په‌رو‌رده‌یی.

شه‌شه‌م: ناوه‌روکی زانستیی وانه

ماموستا ناوه‌روکی وانه‌که به‌شی‌وه‌یه‌کی سیسته‌ماتیک و له‌ ساده‌وه‌ بو‌ ئالۆز پیش‌که‌ش ده‌کات و ئهم بابه‌تانه ده‌گر‌یت‌ه‌وه‌:

۱. پېناسه و ګرنګی تیوری موزیک

- پېناسه‌ی تیوری موزیک.
- په‌یوه‌ندی تیوری موزیک به پېرفورمه‌نسی موزیکي.
- ګرنګی تیوری موزیک له خویندنه‌وه و نووسینه‌وه‌ی موزیک.
- رول‌ی تیوری موزیک له په‌ره‌پېدانی توانای ګوږګرتن و تیځه‌یشتن.

۲. دهنګ و تاییه‌تمه‌ندیه‌کانی

- پېناسه‌ی دهنګ.
- به‌رزی و نزمی دهنګ.
- ماوه‌ی دهنګ.
- هیزی دهنګ.
- ره‌نګی دهنګ.
- جیاوازی دهنګی موزیکي و دهنګی نا-موزیکي.

۳. زمانی نۆته‌نوسین

- پېناسه‌ی نۆته‌نوسین.
- ګرنګی نۆته‌نوسین و هک زمانیکي نیوده‌وله‌تیی موزیک.
- هیله‌کان.
- شوینی نۆته‌کان.
- نیشانه و هیما سه‌ره‌تاییه‌کانی نۆته‌نوسین.

۴. کلپله موزیکیه‌کان

- پېناسه‌ی کلپل.
- کلپله سه‌ره‌تاییه‌کان.
- کلپله‌کانی Sol، Fa و Do.
- رول‌ی کلپل له دیاریکردنی شوینی دهنګه‌کان له‌سه‌ره‌ پلی‌کانه.

۵. کات و ماوه‌ی موزیکی

- پېناسه‌ی کات له موزیکدا.
- نوته‌کان و ماوه‌یه‌کانیان.
- پشوودان و ماوه‌کانیان.
- په‌یوه‌ندی کات به ریتم.

۶. ریتم و پېوانه‌ی موزیکی

- پېناسه‌ی ریتم.
- پېناسه‌ی پېوانه‌ی موزیکی.
- نیشان‌ه‌کانی پېوانه.
- جیاوازی پېوانه ساده و ئالوز.
- جبه‌جیکردنی نمونه‌ی ریتمی به دهست یان له‌سهر ئامیری موزیکی.

حه‌وته‌م: ریځا و شېواز مکانی وانه‌وتنه‌وه

له پیشکه‌شکردنی وانه‌که‌دا ماموستا ته‌نھا پشت به یهک ریځا نابه‌ستیت، به‌لکو به پېی ئامانجی وانه و جوړی ناوهر وک، کو‌مه‌لک ریځای وانه‌وتنه‌وه به یه‌که‌وه به‌کار ده‌ینیت:

۱. ریځای پروونکردنه‌وه‌ی راسته‌وخو

بو پیشکه‌شکردنی چه‌مک و زانیاریه تیوریه سهره‌تابیه‌کان به شېوه‌یه‌کی پروون و سیسته‌ماتیک.

۲. ریځای گفتوگو و پرسیار و وه‌لام

ماموستا به پرسیارکردن و دروستکردنی گفتوگو فی‌رخوازان به‌شداری وانه‌که ده‌کات و زانیاری پېشوویان چالاک ده‌کات.

۳. ریځگای نمایشی

بۆ نیشان‌دانی نۆته‌کان، کلپله‌کان، ریتم و نمونه موزیکپیه‌کان به شیوه‌ی بینراو و دهنگی.

۴. ریځگای پراکتیکی

فیځخوازن به شیوه‌ی کردارین نۆته ده‌خویننه‌وه، ریتم جپیه‌جی ده‌کهن و له‌سه‌ر ئامیری موزیکی یان به دهنگ نمونه‌کان ئه‌نجام ده‌دن.

۵. ریځگای دۆزینه‌وه و فیځبوونی چالاک

فیځخوازن هان ده‌درپن خویان به شیوه‌یه‌کی سه‌ربه‌خۆ نمونه بدۆزنه‌وه، جیاوازییه‌کان دیاری بکهن و چاره‌سه‌ری پرسپاره تیورییه‌کان بکهن.

۶. ریځگای کارکردنی گرووپی

فیځخوازن به گرووپ دابه‌ش ده‌کرپن و هر گرووپی‌ک ئه‌رکیکی دیاریکراو له‌سه‌ر نۆته‌نووسین، ریتم یان کلپله موزیکپیه‌کان ئه‌نجام ده‌دات.

هه‌شته‌م: که‌سه‌ته و سه‌رچاوه‌کانی فیځکردن

بۆ به‌هیزکردنی پرۆسه‌ی فیځبوون، ئهم که‌سه‌تانه به‌کار ده‌نرپن:

- ته‌خته‌ی سپی و مار که‌ر.
- کۆمپیوته‌ر.
- داتاشۆ / پرۆژه‌کته‌ر.
- پرېزېنته‌یشن و سلایده ئه‌لیکترۆنییه‌کان.
- پۆینته‌ر یان له‌یزمر.
- وینه و خشته‌ی نۆته‌نووسین.

- دهنگ و نمونه موزیکی.
- ئامیره موزیکیه‌کان بو جیه‌جیکردنی نمونه‌کان.
- کتیب و سرچاوه زانستییه‌کان.
- سرچاوه ئه‌لیکترۆنیه پشتر استکراوه‌کان.
- په‌ره‌ی کار و راهینان.

له به‌کاره‌ینانی ته‌کنه‌لوجیا پنیوسته ماموستا له‌بیر نه‌کات که ته‌کنه‌لوجیا ئامرازه، نه‌ک ئامانج. ئامانجی سه‌ره‌کی هیشتا فی‌ربوون و گه‌شه‌پیدانی توانای فی‌رخوازه.

نۆیه‌م: به‌کاره‌ینانی زمان و په‌یوه‌ندی نا-زاره‌کی

ماموستا له کاتی پێشکه‌شکردنی وانه‌که‌دا پنیوسته گرنگی به‌ شیوازی گمیاندن بدات. دهنگی ماموستا ده‌بیت پروون، گونجاو و له‌گه‌ڵ ناوه‌ڕۆکی وانه‌که بگونجیت. بو خاله گرنه‌که‌کان ده‌توانیت دهنگی خۆی به‌رز یان نزم بکات، وه‌ستانی مه‌به‌ستدار به‌کاربه‌ینیت و زانیارییه سه‌ره‌کیه‌کان دووباره بکاته‌وه.

هه‌روه‌ها به‌کاره‌ینانی جه‌سته، جوله‌ی ده‌ست، پرووخسار و په‌یوه‌ندیی چاوی ده‌بیت به‌ شیوه‌یه‌کی سروشتی و مه‌به‌ستدار بیت، نه‌ک به‌ شیوه‌یه‌کی زور و سه‌رلێشێوینهر. ماموستا ده‌بیت ژینگه‌یه‌کی په‌روه‌ده‌یی دروست بکات که فی‌رخواز تێیدا هه‌ست به‌ ئارامی و به‌شداری بکات.

دهیښم: پښکه‌شکردن و جښه‌جیکردنی وانه

ماموستا وانه‌که به پیر هوی ئهم قوناغانه پښکه‌ش دهکات:

قوناغی یه‌که‌م - ئاماده‌کردن:

ناسینه‌وهی بابته، دیاریکردنی ئامانجه‌کان و به‌سته‌وهی بابته‌ی نوئ به زانیاری پښووی فیرخواز.

قوناغی دووهم - پښکه‌شکردنی ناوهروک:

روونکردنه‌وهی چه‌مکه‌کان به شیوه‌یه‌کی سیستماتیک له‌گه‌ل به‌کاره‌ینانی وینه، نوته، دنگ و نمونه‌ی کردارین.

قوناغی سنیهم - به‌شداری فیرخواز:

پرسیار و وه‌لام، گفتوگو، کارکردنی گروپی و چالاکیه پراکتیکیه‌کان.

قوناغی چوارهم - جښه‌جیکردن:

خویندنه‌وهی نوته، ناسینه‌وهی کلیل، جښه‌جیکردنی ریتم و چارمه‌س‌کردنی راه‌ینه‌کان.

قوناغی پینجهم - کورته‌کردنه‌وه:

دووباره‌کردنه‌وهی خاله سهره‌کیه‌کان و په‌یومست‌کردنیان به ئامانجه‌کانی وانه.

یازدهیم: هه‌سه‌نگاندن

هه‌سه‌نگاندن به شیوه‌یه‌کی به‌رده‌وام و جوراوجۆر ئه‌نجام ده‌دریت، نه‌ک ته‌نها له‌ کۆتایی وانه‌که‌دا.

هه‌سه‌نگاندنی پیش وانه

بۆ زانینی ئاستی زانیاری پیشووی فی‌رخوازان.

هه‌سه‌نگاندنی له‌ناو وانه

له‌ ریڭه‌ی پرسیار، گفتوگو، چاودیریکردنی به‌شداری و چالاکیه‌ کردارینه‌کان.

هه‌سه‌نگاندنی کۆتایی

له‌ ریڭه‌ی پرسیاره‌ تیۆرییه‌کان و راهێنه‌ کردارینه‌کان بۆ دنیابوون له‌ به‌دییه‌اتی ئامانجه‌کان.

نمونه‌ی پرسیاره‌کان:

۱. تیۆری موزیک چیه‌ و بۆچی گرنگه‌؟
۲. کلیل چیه‌ و چ رۆلێک له‌ نۆته‌نووسین هه‌یه‌؟
۳. جیاوازی نۆته‌ و پشودان چیه‌؟
۴. ریتم چیه‌؟
۵. پێوانه‌ی موزیکی چۆن دیاری ده‌کریته‌؟
۶. چه‌ند نۆته‌یه‌کی دیاریکراو له‌سه‌ر پلیکانه‌ بخوینه‌وه‌.
۷. نموونه‌یه‌کی ریتمی دروست بکه‌ و جێبه‌جێ بکه‌.

دوازه‌یم: ئهرکی ماله‌وه

فی‌رخوازان ئهرکه‌کانی خوار مه‌وه‌ ئه‌نجام ده‌دن:

١. بێداچوونهوه به ناومرۆکی وانهکه.
٢. له‌بهرکردن و ناسینه‌وهی کلێله سه‌ره‌تاییه‌کان.
٣. نووسینی نموونه‌یه‌کی نۆته‌نووسین.
٤. جێبه‌جێکردنی راهێنانه‌کانی نۆته و پشوودان.
٥. ئه‌نجامدانی راهێنان له‌سه‌ر ریتم و بێوانه‌ی موزیکی.
٦. خۆبێندنه‌وهی نموونه‌یه‌کی ساده‌ی نۆته.
٧. ئاماده‌کردنی پرسیاریک یان نموونه‌یه‌کی موزیکی بۆ وانه‌ی داها‌توو.

سێزده‌یه‌م: کۆتایی وانه

له‌ کۆتایی وانه‌که‌دا مامۆستا به‌ شیوه‌یه‌کی کورت خا‌له سه‌ره‌کییه‌کان کۆده‌کاته‌وه و په‌یوه‌ندیی نیوان تیۆری و پراکتیکی موزیک بۆ فێرخوازان ڕوون ده‌کاته‌وه. هه‌روه‌ها به‌ به‌کارهێنانی پرسیار و گه‌توگۆ دله‌یایی ده‌کاته‌وه که فێرخوازان تا چه‌نده توانای تیگه‌یه‌شتن و جێبه‌جێکردنی ناومرۆکی وانه‌که‌یان به‌ده‌سته‌یه‌ئاوه.

نه‌نجامی چاوه‌روان‌کراو

له کۆتایی ئەم وانهیه‌دا چاوه‌روان دهم‌کریت فیرخواز له‌گه‌ل بنهما سه‌ره‌تاییه‌کانی تیۆری موزیک ئاشنا بیت و بتوانیت به شیوه‌یه‌کی سه‌ره‌تایی زمانی نۆته‌نووسین بخوینیتتهوه و بنووسیت، کلیل و نۆته و پشوودان بناسیتتهوه، بنهماکانی کات و ریتیم تییگات و ئەم زانیارییه تیۆرییه به شیوه‌ی کردارین له خویندنهوه و پیرفۆرمه‌نسی موزیکدا به‌کاربه‌یئت.

بهم شیوه‌یه، وانه‌که له شیوه‌یه‌کی ته‌نها تیۆرییه‌وه ده‌گوازریتتهوه بۆ پرۆسه‌یه‌کی چالاک، کردارین، ته‌کنه‌لوژی‌پشتگیریکراو و فیرخواز-ناوه‌ند، که تیییدا مامۆستا رۆلی رینماییکەر و ریکخه‌ری پرۆسه‌ی فیربوون ده‌گیریت و فیرخوازش به‌شداریکی چالاک و به‌رهمه‌ینه‌ری زانیارییه.

سیفی نهکادیمی

زانپاری کهسی

ناوی تهواو: چیاپی کهمال سهعدی

پۆستی نهکادیمی: پروفیسۆری یاریدهدر

نیمهیلی زانکۆ: chiey.saddi@su.edu.ked

مۆبایل: ٠٠٩٦٤٧٧٠٤٤٨٤٥٥٧

قوناغه‌کانی خویندن

- ۱۹۸۸ تا ۱۹۹۴ خویندنی سه‌رم‌تایی له قوتابخانه‌ی چه‌پسه‌خانی نه‌قیب ته‌واو‌کردووه
- ۱۹۹۴ تا ۱۹۹۶ خوندنی ناو‌مندی له دواناو‌مندی قه‌ندیلی کوران ته‌واو‌کردووه
- ۱۹۹۶ تا ۲۰۰۰ په‌یمانگای هونه‌ره جوانه‌کان به‌شی موزیک ته‌واو‌کردووه
- ۲۰۰۴ تا ۲۰۰۸ کۆلیژی هونه‌ره جوانه‌کان به‌شی موزیکی ته‌واو‌کردووه
- ۲۰۱۱ تا ۲۰۱۳ خویندنی بال‌ا ماجستیری له به‌شی موزیکی زانکۆی سه‌لاح‌دین کۆلیژی هونه‌ره ته‌واو‌کردووه
- ۲۰۲۰ تا ۲۰۲۳ خویندنی بال‌ا دکتۆرای له به‌شی موزیکی زانکۆی سه‌لاح‌دین کۆلیژی هونه‌ره ته‌واو‌کردووه

شوینی کار

- ۲۰۰۰-۲۰۰۱ له قوتابخانه‌ی ریبه‌ری سه‌رم‌تایی تیکه‌لاو له قه‌زای خه‌بات دامه‌وراوه
- ۲۰۰۸-۲۰۰۹ له په‌یمانگای هونه‌ره جوانه‌کان و هک بریارده‌ری به‌شی موزیک ده‌ست به‌کار بووه
- ۲۰۱۰ تا ئیستا له کۆلیژی هونه‌ره جوانه‌کان به‌رده‌وامه له راژه‌که‌ی

خول و پروانه‌کان

- ۲۰۱۱ پروانه‌ی زمانه‌وانی له زانکۆی سه‌لاح‌دین به‌ده‌ست هیناوه بۆ خویندنی ماجستیر

- ۲۰۱۱ پروانامه‌ی ئایتی له زانکۆی سه‌لاحه‌ددین به‌دهست هیناوه بۆ خویندنی
ماجستیر

- ۲۰۱۳ پروانامه‌ی وانهوتنهوهی له زانکۆی سه‌لاحه‌ددین به‌دهست هیناوه
- ۲۰۲۲ پروانامه‌ی زمانه‌وانی له زانکۆی سه‌لاحه‌ددین به‌دهست هیناوه بۆ جاری
دووم به‌مه‌به‌ستی خویندنی دکتۆرا

نه‌زموونی وانهوتنه‌وه

- ۱۹۹۷-۱۹۹۸ وانه‌بیژ له چالاکی قوتابخانه‌کان به‌شی موزیک
- ۱۹۹۸-۱۹۹۹ وانه‌بیژ له په‌یمانگای پێگه‌یانندی مامۆستایان له هه‌ولێر
- ۱۹۹۹-۲۰۰۰ وانه‌بیژ له ریکخراوی یونسکۆ بۆ بواری موزیک
- ۲۰۰۱-۲۰۰۲ مامۆستا له قوتابخانه‌ی رێبه‌ری سه‌ره‌تایی
- ۲۰۰۸-۲۰۰۹ مامۆستا له په‌یمانگای هونه‌ره‌ جوانه‌کان
- ۲۰۲۱-۲۰۲۳ وانه‌بیژ بووه له زانکۆی راپه‌ڕین کۆلیژی بنیاد به‌شی باخچه‌ی
ساوايان

- ۲۰۲۴-۲۰۲۵ ئه‌ندامی ده‌سته‌ی دامه‌زرێنه‌ری کۆلیژی هونه‌ره‌ به‌شی موزیک
بووه له زانکۆی ده‌ۆک و به‌رده‌وامه له‌وانه‌بیژی تیایدا.
- ۲۰۱۰ تا ئێستا ستافی نه‌کادیمی و مامۆستا بووه له کۆلیژی هونه‌ره‌ جوانه‌کان
به‌شی موزیک

تویژینه‌وه و بلاوکردنه‌وه

- <https://journal.uor.edu.krd/index.php/JUR/article/view/1980/1097>
- کیشه‌ی ناوانانی زاراوهمکانی به‌کاره‌ینەر له موزیکی رۆژه‌لاتیدا له
گۆفاری ئه‌کادیمیای کوردی ژماره ۶۲- ۲۰۲۵
- [رۆل و ینگه‌ی ریتم و میلۆدی گۆرانی که‌له‌یووری له موزیکی](#)
[ئهریوایی رۆژئاوا](#) له گۆفاری زانکۆی سه‌لاحه‌دین ۲۰۲۵
- [The main principles of song and music and their relationship to children's literature and the foundation of children's knowledge in education and Teaching](#)
- [Use of Kurdish poem, melody and songs in funeral and condolence ceremonies](#)
- گرنگی داتا‌شراوه‌ دیرینه‌کان له پێگه‌ی گۆرانی و موزیکی رۆژه‌لاتی ناوهر است
- کاریگه‌ری موزیکی راسته‌موخۆ له‌سه‌ر ئاستی هۆشیاری گه‌نجان
- سه‌رمه‌تای سه‌ره‌مه‌لدانی بزاقی هونه‌ری له‌شاری کۆیه (باب سه‌رمه‌دار)
به‌نمونه
- استخدام الشعر و اللحن و الاغاني الكوردية لترنيمه جنازي الحزينة في
مراسيم الفاتحة و العزاء
- المبادئ الاساسية لتربية علم كونترابنط لتاليف الموسيقى الشرقية
- به‌کاره‌ینانی شیعەر و ئاواز و گۆرانی له‌شین و لاوانه‌مه‌دا
- تیروانی قوتابخانه‌ی سولتان کۆدای له‌بوارێ گۆرانی و موزیک له
په‌روه‌رده و فیرکردندا

- سه‌ ره تابه‌ کی میزووییی بو کورانی و موزیکی کوردی
- فرقة باواجی الموسیقیة و دورها فی الحفاظ علی تراث الشعبی لمنطقة کویسنجق
- کاریکتری موزیک له‌سه‌ر ئاستی زیره‌کی قوتابیانی زانکوی صلاح الدین هه‌ولیر
- رۆلی گۆرانی و موزیک لوپروسه‌ی په‌روه‌ده‌ و فیرکردن له‌روانگه‌ی ئهنترۆپۆلۆجیاوه‌

کۆنفرانس و خوله‌کان

- به‌شداری له‌ دووم کۆنفرانسی نیوده‌وه‌له‌تی زانکوی دیالا کردووه‌ به‌ توژیینه‌وه‌ی زانستی له‌ژێر ناوێشانی (بالتربیة والفنون ترتقي احيال الغد) له‌ ٢٤-٢٦-٥-٢٠٢٢

ئه‌ندامیه‌ته‌کان

- ئه‌ندامی کارای سه‌ندیکای هونه‌رمه‌ندانی عیراقی
- ئه‌ندامی کارای سه‌ندیکای هونه‌رمه‌ندانی کوردستان
- ئه‌ندامی کارای ژوری بازرگانی کوردستان
- سه‌روکی ریکخراوی پاراستنی مافی هونه‌رمه‌ندانی کوردستان
- سه‌روکی تیپی موزیکی نه‌ورۆز بۆ موزیکی سونه‌تی

لینکی بۆکۆردنه‌وه‌ و به‌ده‌ست که‌وته‌ی به‌رهمه‌کان

<https://books.apple.com/fi/author/govand-kader/id1512987817?see-all=books>

نه کاونتی توره کومه لایه تییه پیشه ییہ کان

[https://academics.su.edu.krd/profile-](https://academics.su.edu.krd/profile-admin/index.php?p=research-register)

[admin/index.php?p=research-register](https://academics.su.edu.krd/profile-admin/index.php?p=research-register)

<https://www.researchgate.net/profile/Chiey-Kamal>

<https://scholar.google.com/citations?user=LTLUsooAAAAJ&>

[hl=ar-](https://scholar.google.com/citations?user=LTLUsooAAAAJ&)

<https://orcid.org/0009-0007-4180-0234>

په توكه بلاوكر او هكلم (كتبي المنشورة)

• دهرباره ی نهم په رتوکه •

نهم په رتوکه تاقیکړنه وپیه کی زانستی و پراکتیکیه له سر میتود و ریڼا و شپواره جیوازګانې وانه وتنه وی موزیک. په رتوکه که ګرنگی نه یتیا دانه وه ددستپندګات . پاشان میتود سر دتایی و پښکه وتو ګان به شپو وپیه کی روون ددخاته په رده ست. هر روه ها ه ندیک نمونه و چالاکی پراکتیکیش پښکه ش دګات. په رتوکه که تیشک ددخاته سر په یو دندې نیازګانې فیرخواز. کونلتیکستی فیرکردن. به کاره یتانی ته ګنه لوجیا و ه دسه ګانګدن له پر و سدی فیرکردن و فیرپووندا.

ته و هره سره ګییه ګان

• بنیادګانې وانه وتنه وی موزیک

• میتود و ریڼا جیانییه ګان

• چالاکی پراکتیک موزیکیه ګان

• به کاره یتانی ته ګنه لوجیا له فیرکردن موزیک

• مه لسنګدن و پلانګدن وانه وتنه وه

• راهیتان و نمونه پراکتیک

